No 37 Donderdag 16 Januari 1930. 46e JAARGANG

ABONNEMENTSPRIJS: ƒ 7.50, fr.p.p. ƒ 9.—, buiten Ned.-Indië ƒ 12.50 p. kw.
ADVERTENTIE-TARIEF: 1—25 woorden ƒ 3.75, elke 5 woorden meer ƒ 0.75. Regeltarief ƒ 0.50 per regel.

BATAVIAASCH NIEUWSBLAD.

EERSTE BLAD

Hoofdredacteur: J. H. RITMAN — Directeur: G. MOLENAAR

UITGEEFSTER: N.I. Drukkers- en Uitgevers Mij.
BUREAUX: Sluisbrugstraat 23, Weltevreden
TELEFOON: Welt. 2886, 2887 en 2888 (Wisselbord). Na 5 uur 's midd. Welt. 429

Arbeidsbeurzen.

(*Bijzondere correspondentie*).

I

Het is geen boeiende of „meesleepende" stof voor een dagblad. Er is bij het kranten-lezend publiek bovendien slechts weinig over bekend; en onbekend maakt onbemind. En wat er van bekend *is*, heeft (onverdiend) een rozig of rose tintje, eigenlijk door niemands positieve schuld, doch alleen doordat men-in-Indië vaak oordeelt en veel beoordeelt naar Nederlandsche historie en maatstaf. Zelfs de gemeenten, met uitzondering van een enkele, die toch in de eerste plaats op de hoogte moeten zijn van de arbeidsbemiddeling in het algemeen en de werking van de arbeidsbeurzen in de praktijk, ontwikkelen op dit gebied maar zeer geringe werkzaamheid naar buiten. *Locale Belangen* zwijgt er in den laatsten tijd vrijwel volkomen over en de zg. „congressen van de Decentralisatie" blijken deze materie, als was ze een gevaarlijk drijfzand, halstarrig te mijden.

Sociaal werk.

En toch is het zoo eenvoudig en zoo dankbaar en zoo nuttig, ja broodnoodig! De arbeidsbemiddeling vormt zulk een prachtstuk levenden socialen arbeid voor de groote en minder groote gemeenten! Vooral nu, nu in de laatste maanden er weer alle teekenen zijn, dat het oeconomische leven in Indië gaat afglijden naar het peil van 1920 — 1922, toen de werkloosheid hier afmetingen begon aan te nemen, die publicisten uit die jaren deden spreken van een „groeiend pauperisme onder de Europeanen en Inlanders-van-goeden-huize".

Nog maar kort geleden zijn talrijke kleinere gemeenten gecreëerd, over geheel Java en in enkele deelen van de Buitengewesten. En, op Tegal en Pekalongan na, heeft, naar wij meenen, geen hunner de arbeidsbemiddeling in haar werkprogram opgenomen. Ondanks het inkrimpen van bedrijf, onderneming zaak en dienst; ondanks het ontslaan wegens bezuiniging; ondanks het vervangen van duurdere krachten door goedkoope jongere in Holland, dat in de laatste maanden weer zorgbarende afmetingen aanneemt!

Het bestaande.

Wie van de drie groote gemeenten op Java die terzake werkzaam zijn: Batavia, Soerabaia en Bandoeng, de eere-palm van het initiatief toekomt is niet dan na veel gesnuffel in onvolledige gegevens uit te maken. Als „arbeidsbeurs" vinden we het eerst de gemeentelijke arbeidsbemiddeling te Batavia georganiseerd. 7 April 1922 werd de beurs geopend. Het leiderschap was slechts een bijbaantje van een der gemeente-ambtenaren. Het heele gevalletje hing er zoo'n beetje bij, maar 't was er en er werd gewerkt!

Bandoeng volgde een paar dagen later met zoo'n zelfde organisatie-in-den-dop. En pas veel later verschijnt Soerabaja.

Toch zouden wij voor ons aan laatstgenoemde plaats de boven bedoelde zegetak willen overhandigen, aangezien reeds in 1921/22 daar ter stede iets bestond dat veel op een arbeidsbeurs geleek. Daar was nl., mede naar aanleiding van een serie dagbladartikelen in de *Indische Courant*, toen nog: Oost-Java editie, als zoodanig medio September 1921 opgericht, de „Vereeniging voor het verleenen van steun aan Europeesche werkzoekenden" werkzaam, die in het jaar 1922 ook verschillende werkzoekenden op aanvragen van werkgevers, tevens donateurs en leden der vereeniging wist te plaatsen. Lang duurde haar werkzaamheid echter niet. Hoe het tenslotte afliep met haar tehuis voor dakloozen hebben we niet na gegaan. Wel kan worden vastgesteld, dat in Februari 1923, toen de plaatselijke Incassobank, die de zeer geringe fondsen beheerde, gesloten werd, de werkzaamheid der vereeniging van het tooneel der openbaarheid verdween.

Daarnaast en daarna had de bekende werknemersorganisatie te Soerabaja „De Algemeene Handelsbond" een soort particuliere arbeidsbeurs in den vorm van een plaatsingsbureau voor werkzoekenden. Deze werkte onder de handelsmenschen. De belangstelling was groot. Het aantal ingeschrevenen bewoog zich in de jaren 1924/1925 vaak tusschen de 70 en 100 personen.

In April 1925 werd de gemeentelijke arbeidsbeurs te Soerabaja geopend, voor een niet gering gedeelte dank zij de krachtige actie daartoe van den Handelsbond, die kort na de opening der beurs zijn eigen plaatsingskantoor sloot.

Twee jaar later volgde Djokja met een sultanaatsstichting en in hetzelfde jaar kwam ook in Tegal een gemeentelijke arbeidsbeurs tot stand. Daarna begon Malang met dezen vorm van gemeentelijken socialen arbeid en tenslotte trad Pekalongan naar voren. Dit sluit de rij van gemeentelijke (en sultanaats) stichtingen tot het verleenen van kostelooze arbeidsbemiddeling.

Tenzij men er bij zou willen rekenen de, het vorig jaar opgerichte, arbeidsbeurzen te Koetoardjo en Poerwokerto, die zich echter vrijwel uitsluitend bezighouden met de uitzending van toekangs, schrijvers en vrije daglooners naar werkgevers in de Buitengewesten.

Semarang heeft het gelaten bij een particuliere „beurs" die onlangs werd gesloten. In de malaisejaren na den oorlog arbeidde er het bekende malaisecomité dat in breeden kring veel, zeer veel goeds deed, doch zich niet van steunverleening aan de hoeftigen en de zieligen en de mislukten kon loswerken om zich uitsluitend tot een georganiseerden vorm van zuivere arbeidsbemiddeling te gaan bepalen.

Deli bracht nog een apart genre van kostelooze arbeidsbemiddeling te voorschijn, door in Medan een gemeentelijke arbeidsbeurs te stichten uitsluitend ten behoeve van Europeesche ingeschrevenen. Zij werd in 1924 geopend en nam direct een vrij hooge vlucht. Het aantal plaatsingen, niet te verwarren met dat der inschrijvingen, beliep gedurende het eerste jaar 50 en korten tijd daarna reeds over de honderd.

Wat ontbreekt.

Hiermede hebben we de bestaande arbeidsbeurzen in Ned.-Indië de revue laten passeeren. In de eerste plaats mist ge Semarang in de rij. Burgemeester Bachus schijnt er wel voor te voelen — hij was tenminste dezer dagen op het Departement van Justitie om er met „Arbeid" over te praten, maar van andere zijde hoorden we dat er voorloopig van een gemeentelijke arbeidsbeurs te Semarang niets komt. En dan ontbreken Mr. Cornelis, Buitenzorg, Soekaboemi, Cheribon, Magelang, Madioen, Solo (Soenansstichting!) Kediri, Blitar en Pasoeroean. Voor de Buitengewesten zoeken we vergeefs naar de namen van Padang, Palembang, eenige kleinere gemeenten op Sumatra's Oostkust, (Medan eigenlijk ook, want dat partieele beursje valt toch wel erg buiten het gewone model), voorts Bandjermasin, Makasser, Ambon en Menado.

Niet dat we in al die plaatsen volwassen arbeidsbeurzen zouden willen zien opgericht, met vele ambtelijke kameren en wel-eens-een-letter-vangende typers! Maar we achten deze kleine en grootere gemeenten prachtig geschikte posten voor de *correspondentschappen* der gróóte.

Sticht correspondentschappen!

De beteekenis en het geldelijk voordeel daarvan springen zelfs zonder verder betoog in het oog. In de uitgestrekte gebieden van Nederlandsch-Indië, groepen van eilanden die elk zoo groot in oppervlakte zijn als menige eerste mogendheid onder de Europeesche staten, wordt locale werkzaamheid op het gebied van arbeidsbemiddeling al spoedig plaatselijk gepeuter in engen kring. Plaatselijk werkende arbeidsbeurzen, die niet door een net van correspondentschappen met een breede omgeving zijn verbonden, verrichten maar voor een deel het gereed liggend werk. Daarmee is tevens alle eventueel beroep op de tot nu behaalde resultaten der bestaande arbeidsbeurzen, om te motiveeren „dat er toch eigenlijk niet zoo'n heel groote behoefte aan nòg meer beurzen bestaat, gezien de cijfers," veroordeeld.

Het geldelijk voordeel, voor de ingeschrevenen en voor de organisatie, van meer correspondentschappen is evenseens duidelijk. Juist in de enorme gebieden van Ned.-Indië is het centraliseeren van de aanvragen der werkgevers en van de aanbiedingen door werknemers kostbaar. Het dure reizen en overnachten wordt hun daardoor als afgedwongen. En meent niet dat in Indië, evenals in Europa, de werkloozen naar die centra eigener beweging komen afzakken! Dit is wel een algemeen gangbare bewering, doch de ervaring toont haar onhoudbaarheid aan. Er schuilen meer werkzoekenden in uitersten nood in het goedkoope binnenland, dan in Indië's grootste gemeenten. En juist hùn ontbreekt thans vrijwel elk praktisch hulpmiddel om weer aan den slag te komen. Zelfs het populaire middel: schrijven op een advertentie. Want als hùn de krant en vervolgens den werkgever hun sollicitatie bereikt, is maar al te vaak in de vacature voorzien.

NEDERLANDSCH - INDIE.

DE INDISCHE BEGROOTING.

Uitvoerige inlichtingen gevraagd.

In het afdeelingsverslag van de Tweede Kamer nopens de Indische begrooting brachten sommige leden de hun door den heer Zentgraaff toegezonden brochure tegen Aneta ter sprake. Er wordt op aangedrongen dat de minister in de memorie van toelichting niet verwijst naar de Volksraadsstukken, maar uitvoerige inlichtingen geeft.

Atmosfeer van onzekerheid.

Gevraagd werd het oordeel van den minister over de instelling van een vaste commissie uit de Kamer ten behoeve van koloniale kwesties. 's Ministers heroptreden wordt becritiseerd. Geloofd wordt en gehoopt dat de minister tegenover den Landvoogd een zelfstandiger houding zal aannemen dan zijn voorganger. Het beleid van den Landvoogd wordt becritiseerd als te zwak en te weifelend, zonder een vaste lijn, waardoor een atmosfeer van onzekerheid wordt geschapen. De Landvoogd heeft noch het vertrouwen van de Europeesche noch van de Inlandsche wereld.

Duidelijke koersaanwijzing.

Enkele leden betreuren dat de Landvoogd ontbrak bij de Coen herdenking. Gevraagd werd een duidelijke uiteenzetting van de politiek die de regeering op economisch en staatkundig gebied de eerstvolgende jaren denkt te volgen. Een politiek welke de volkskracht verhoogt brengt mee een verbreking van den band van Indië met Holland. De voor- en nadeelen hiervan worden uitvoerig besproken.

(De nadeelen kennen we. Naar de voordeelen zijn we zeer benieuwd. *Red. Bat. Nwsbl.*)

Nadere mededeelingen werden gevraagd naar aanleiding van de Indische bestuurshervorming in het bijzonder ten behoeve van de indeeling van Sumatra. Gevraagd werd, of de decentralisatie op Java wordt geconsolideerd of dat verdere bevoegdheden op de provincies worden overgedragen.

Vaderl. Club. en Inlandsche beweging.

Het optreden van de regeering tegenover de Inlandsche beweging wordt zeer uitvoerig besproken. Gevreesd wordt, dat de regeering de beweging belemmeringen in den weg legt. De Vaderlandsche Club wordt een bedenkelijk verschijnsel geacht, omdat een blank front reactie van andere zijden uitlokt.

(Men behoeft niet te vragen welke kleur de hier aan het woord zijnde leden hebben. *Red. Bat. Nwsbl*).

Verscheidene leden daarentegen achten het optreden van de regeering niet te streng. Met instemming verwijzen deze leden naar de waarschuwing van den heer Engelenberg in den Volksraad, om niet te dralen waar het betreft het ingrijpen ten aanzien van de extremisten. De circulaire van den legercommandant betreffende de P.N.I. wordt becritiseerd, door anderen echter goedgekeurd. Gewaarschuwd wordt tegen de versoberingspolitiek.

De financiën van Indië zijn minder ongunstig dan wordt voorgesteld. Verscheidene leden drongen aan op verhooging van de belastingen op het grootkapitaal.

De bestaande achterstand is alleen in te halen door middel van een geheel andere financieele en economische politiek. Anderen achten den financieelen toestand verre van rooskleurig.

De Postvluchten.

De activiteit van de K. L. M. wordt gehuldigd. Gevraagd wordt naar den stand der onderhandellingen met de Engelsche regeering.

De Radio.

Verscheidene leden vragen inlichtingen omtrent de radio-verbinding. Zij zouden het betreuren indien de Phohi de voorkeur kreeg,

Het college van gedelegeerden.

Verscheidene leden drongen aan op de opheffing van het college van gedelegeerden, aangezien de Volksraad geregeld de behandeling van belangrijke aangelegenheden in de volledige vergadering voorbehoudt.

Aanslagen op assistenten]

De aanslagen op assistenten worden uitvoerig besproken. Gevraagd wordt of het juist is dat Amerika de bedoeling heeft producten uit Indië uit te sluiten op grond van de in Indië bestaande arbeidstoestanden.

Kwestie Thamrin.

Sommige leden meenen dat het conflict inzake het loco-burgemeesterschap van Batavia te voorkomen zou zijn geweest, indien de burgemeester beleidvol ware opgetreden.

Onderwijs.

Gevraagd werd op welke wijze het volksonderwijs meer dienstbaar gemaakt kan worden aan de karaktervorming. Gevraagd werd naar de verbreking van de kettingordonnantie en de intrekking van de muilkorfcirculaire. Verscheiden leden betreurden de zeer bedenkelijke defaisistische neigingen van vele Europeesche en Inlandsche onderwijzers. Geklaagd wordt over het niet aansluiten van de burgerscholen van Indië op die van Nederland, en de bevoorrechting van het bijzonder onderwijs.

Het optreden van den nieuwen raadsman voor studeerenden wordt met instemming begroet.

Aangedrongen wordt op salarisverhooging van predikanten in verband met het tekort. Eveneens wordt aangedrongen op de uitbreiding van de gouvernementsrubbercultuur.

Eenige leden betreuren dat Indië bij de aanschaffing van goederen te weinig rekenschap houdt met de Nederlandsche nijverheid. De Ica toont hetzelfde euvel. Aanbevolen wordt dat de Ica contact onderhoudt met de commissie voor werkverruiming in Holland. Aangedrongen wordt op meerdere staatsmijnbedrijven en den aanleg van sporen op Sumatra.

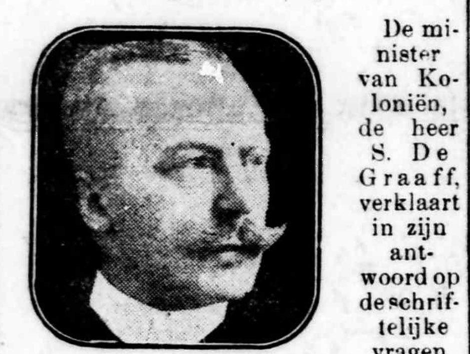
Een derde kruiser.

Gevraagd wordt of de regeering voornemens is het lidmaatschap van alle politieke partijen voor de dienaren bij het leger en de vloot te verbieden. De aanbouw van een derden kruiser wordt bepleit.

DE POSTVLUCHTEN.

Uit Medan seint Aneta ons dat het postvliegtuig daar gisteren te 3 uur 55 is gearriveerd. Om 5 uur 45 is het vertrokken met medeneming van $26\frac{1}{2}$ k.g. mail van de Oostkust.

Minister De Graaff over de Regeeringsverklaring.

De Graaff.

De minister van Koloniën, de heer S. De Graaff, verklaart in zijn antwoord op de schriftelijke vragen van de heeren ir. Cramer (Tweede Kamer-lid S.D.A.P.) en mr. Mendels (Eerste Kamerlid S.D.A.P.) accoord te gaan met het beleid van de Indische regeering. Betreffende de motieven verwijst de minister naar de regeeringsverklaring, en doet tevens de toezegging later mededeeling van nadere resultaten te zullen doen. Voorts wordt in het antwoord gezegd dat ook naar de meening van den minister de groote massa van de bevolking het nut van den onderhavigen maatregel beseft, omdat deze bescherming van de veiligheid beoogt.

Wat „Het Volk" zegt.

Het orgaan van de S.D.A.P. zegt, aldus Aneta, dat de regeeringsverklaring omtrent de huiszoekingen slechts ledigheid achter een drukte van woorden gaf. De volksbeweging staat verder dan ooit van den Landvoogd verwijderd.

Oesman naar Boven-Digoel.

Op dezelfde overwegingen als bij vorige besluiten is geïnterneerd naar den Boven-Digoel: Oesman, oud ongeveer 30 jaar, gewezen volksonderwijzer te Padang Ratoe (onderafdeeling Sepoetih, residentie Lampongsche Districten), postbesteller te Batavia en later werkzaam bij het Commissariaat van politie aldaar, landbouwer te Kota Gedang (afdeeling Solok der residentie Sumatra's Westkust), voorzitter van de Persatoean Kaoem Tani en van de Persatoean Kaoem Istri van den kring Kota Anau (afdeeling Solok der residentie Sumatra's Westkust), geboren te Kota Gedang en laatstelijk woonachtig te Batavia, thans gevangen gehouden in 's Lands gevangenis te Padang.

Brand.

Naar de *Deli Crt.* verneemt zijn te Taroentoeng 24 petaks afgebrand door onbekende oorzaak. De schade bedraagt f 80.000. Persoonlijke ongelukken deden zich niet voor.

Tijdens den brand werd er bij een Chineeschen handelaar voor f 1500. gerampast. (Aneta).

Telegraafnieuws.

Wegens storing van de telegraafkabel Tandjong Pinang worden telegrammen per post van Singapore of Tandjong Pandan volgens dienstregeling der K.P.M. doorgezonden.

DE WOEKERBESTRIJDING.

Installatie der Commissie.

Gisteravond heeft in het gebouw van den Volksraad te Weltevreden de officiëele installatie plaats gehad van de onlangs ingestelde Commissie voor de Woekerbestrijding.

Toespraak mr. Schrieke.

De directeur van Justitie, mr. J. J. Schrieke, hield een toespraak, waaraan het volgende ontleend is:

Het vraagstuk der woekerbestrijding, dat U als arbeidsterrein is toegewezen, is een overoud, universeel vraagstuk hier te lande, waar het misschien nog meer moeilijkheden oplevert dan elders, heeft al jaren lang de volle aandacht der Regeering.

Men verwijt die regeering in den laatsten tijd nog al eens, dat haar belangstelling voor dit onderwerp van „platonischen" aard is; dat zij te lang talmt doeltreffende wettelijke afweermaatregelen te ontwerpen; dat zij te weinig steunt het particulier initiatief op dit gebied ontplooid.

Mij lijken die verwijten niet billijk. Beseft men wel, welken omvang het woekerkwaad in Indië zou hebben, indien daar niet was de door het Gouvernement georganiseerde pandhuisdienst; indien niet te rechter tijd het Volkscredietwezen was ingesteld en tot ontwikkeling gebracht door de regeering; indien niet — lang voordat men in Nederland aan wettelijke maatregelen dacht — de „woekerordonnantie" van 1916 was tot stand gekomen?

Zeer zeker heeft dit alles den woeker niet doen verdwijnen, maar is dat ideaal wel door eenigen *overheidsmaatregel* te bereiken?

Onderschat men ook niet de moeilijkheden, die het vraagstuk oplevert?

Zuiver ambtelijke overweging en ambtelijk onderzoek zijn op dit gebied van sociale voorzorg niet meer van dezen tijd.

De tijd is thans gekomen om op dit gebied samenwerking te zoeken met de niet-ambtelijke elementen, die aan het onderwerp hun belangstelling en hun krachten wijden; die samenwerking schijnt thans om vruchtbaren arbeid te verrichten onmisbaar. Maar de ambtelijke methoden, tot dusver toegepast, zijn voor die samenwerking minder goed geëigend.

Ik acht het daarom een gelukkige gedachte om het onderzoek en de overweging van het vraagstuk van den woeker los te maken van de methoden der ambtelijke bureau's door die taak toe te vertrouwen aan eene gemengde commissie, waarin naast ambtenaren, uithoofde van hun werkkring daartoe aangewezen, zitting hebben particulieren, die ieder op zijn terrein kennis en ondervinding hebben opgedaan en die in dienst willen stellen van deze zaak.

Zulk een commissie, mijne heeren, is de Uwe.

In den heer Van Baalen beschikt zij over een deskundige op het punt van de nooden en behoeften van den middenstand. Mr. Bijdendijk stelt zijn rechterlijke ervaring in dienst der commissie. Het Volkscredietwezen is vertegenwoordigd door mr. Fruin, het armwezen, nauw verwant aan de woekerbestrijding, door den heer De Haas. De rijke ervaring der Bandoengsche anti-woekersvereeniging wordt U geboden door den voorzitter dier vereeniging den heer Hulshoff. de heer Loa kan U inlichten over de belangen der Indo-Chineesche gemeenschap, de heer Oetoyo over die der inheemsche bevolking, de ervaring van het Europeesch bestuurscorps brengt U den heer Meister en de heer Ostmeier zal U van dienst zijn door zijn uitgebreide kennis van de Indische maatschappij in al hare geledingen.

De regeering stelt het op hoogen prijs, dat alle daartoe aangezochte personen, met name de niet-ambtenaren onder U, zich bereid hebben verklaard deze belangrijke en zware taak op zich te nemen. Namens de regeering betuig ik U daarvoor bijzonderen dank.

Antwoord mr. K.L.J. Enthoven.

Op deze toespraak antwoordde de voorzitter der Commissie, mr. K. L. J. Enthoven. Aan zijn rede is het volgende ontleend:

Mijnheer de directeur, U heeft het een gelukkige gedachte genoemd om de behandeling van het vraagstuk der woekerbestrijding los te maken van de ambtelijke methoden en toe te vertrouwen aan onze commissie.

Inderdaad, reeds de bestudeering van het eerste agendapunt onzer commissie: de aan te nemen werkwijze geeft volop bewijsmateriaal voor de stelling, dat alleen samenwerking van deskundigen op verschillend gebied, van de ambtenaren die door hun werkkring met den woeker in aanraking komen, met de niet-ambtelijke sociale werkers, de particuliere belangstellenden, op het terrein van de woekerbestrijding tot vruchtdragenden arbeid kan leiden. Ik prijs mij dan ook gelukkig, mijnheer de directeur, dat ik tot de behandeling van het vraagstuk geroepen ben niet in ambtelijk insolement, maar als voorzitter eener commissie, in samenwerking met eene keur van leden, deskundig op velerlei gebied, beschikkende over rijke ervaring.

Uit persoonlijke gesprekken met verscheidene leden weet ik, dat op hen te rekenen valt, dat zij zich de benoeming tot lid onzer commissie niet maar hebben laten aanleunen, doch warme belangstelling gevoelen voor deze zaak en van ganscher harte wenschen mede te werken tot het doel dat ons voor oogen staat.

Dat doel, mijnheer de directeur, wat ook onverschilligen of sceptici daarvan moge zeggen, is geen hersenschim. Men behoeft geen droomer of utopist te zijn om den strijd tegen den woeker aan te binden. Volkomen nuchter kan men zich tegenover dit vraagstuk stellen. Woeker heeft altijd bestaan en zal misschien altijd blijven bestaan, maar dat kan men ook zeggen van misdaad, armoede, ondeugd. Toch acht in elk beschaafd land de overheid zich geroepen misdaad, armoede en ondeugd te bestrijden, geven vele goede en verstandige menschen daaraan belangeloos hun krachten. Laat men dus ook den woeker, die met armoede, ondeugd en misdaad tot één gezin behoort, blijven bestrijden, maar laat men dien strijd voeren op de meest doelmatige wijze.

De instelling van nieuwe commissies ontmoet niet altijd veel waardeering, men vraagt — niet ten onrechte — wel eens naar „meer baat." Uit uw woorden, mijnheer de directeur, kan echter blijken dat deze commissie haar ontstaan dankt aan gezonde overwegingen en aan den wil der regeering om de zaak een flinken stap verder te brengen.

Dit verdient waardeering en heeft ook, naar ik weet, waardeering gevonden, althans bij al diegenen wien de zaak der woeker-bestrijding ter harte gaat. Het staat thans aan ons om de sympathie, welke voor het werk der commissie aanwezig is, niet te verspelen.

Voor de jonggeboren commissie vraag ik echter meer dan sympathie. Wat wij niet kunnen ontberen is de daadwerkelijke steun, de medewerking van al diegenen, die in staat zijn bij te dragen tot ons doel.

Het is natuurlijk onmogelijk geweest om in de commissie op te nemen al diegenen die op het gebied van de woekerbestrijding of een onderdeel daarvan deskundig zijn of rijke ervaring bezitten. Hun aantal is daarvoor te groot. Ik vertrouw echter dat ook zij die buiten het verband der commissie staan, bereid zullen gevonden worden om met ons samen te werken, om ons hun waardevolle adviezen en inlichtingen te verstrekken.

Medewerking behoeft onze commissie ook van de zijde van het publiek in het algemeen. Elk onderzoek inzake het woekerkwaad is gehandicapt door de moeilijkheid om inlichtingen over woekerovereenkomsten te verkrijgen van hen die daarbij rechtstreeks betrokken zijn. Het woekerbedrijf in zijn ergsten vorm schuwt uiteraard het licht.

Zoowel de geldschieters als hun debiteuren zijn over het algemeen weinig bereid inlichtingen te verstrekken; woekerprocessen brengen van tijd tot tijd kwade praktijken aan het licht, maar omdat slechts een uitermate gering percentage van woekerleeningen tot een rechtstrijd voert, kan met die gegevens niet worden volstaan. Hoe meer gegevens, uit de eerste hand dus, onze commissie bereiken, hoe liever ons dat zal zijn. Laat een ieder, die uit ervaring of aanschouwing over het woekerkwaad weet mede te spreken ons van zijn ervaring en kennis deelgenoot maken. Dankbaar — en discreet — zal elke bijdrage tot de kennis van den woeker door ons worden aanvaard en verwerkt.

Last not least is het de Pers, die het welslagen van ons werk in niet geringe mate kan bevorderen. Zij is het, die de belangstelling voor ons werk bij het publiek kan wekken en levendig houden en daardoor bronnen van voorlichting voor ons kan openen, welke voor ons onderzoek van onschatbare waarde zullen zijn. De belangstelling welke de Pers steeds voor actueele woekerbestrijding heeft betoond, geeft mij het vertrouwen, dat zij ook onze

---

Ons nummer van heden

(Drie bladen.)

commissie hare medewerking, in het algemeen belang, niet zal onthouden. Met een beroep op die medewerking moge ik besluiten.

De eerste vergadering.

Na de installatie vergaderde de commissie ter bespreking van de door haar aan te nemen werkwijze.

De Federatie en het urgentie-program.

Een belangrijk besluit van de vergadering van het bestuur en de gedelegeerden der Federatie in begin December, betreft de samenstelling van een Urgentie-program, dat aan alle politieke partijen in Indië en Nederland aangeboden zal worden met verzoek om steun aldus *De Suikerbond.*

Op de verwezenlijking van dit program zal vooral de actie der Federatie in den komenden tijd geconcentreerd worden, zoowel hier in Indië als Nederland.

Hoe deze actie gevoerd zal worden, is nog slechts voorloopig in groote lijnen vastgesteld, we hopen daarover binnenkort wel meer te kunnen vertellen.

Thans zij reeds meegedeeld, dat de verschillende punten van dit program, min of meer uitvoerig toegelicht zullen worden en de formuleering zoo noodig verbeterd en uitgebreid, waarna het program met de toelichting in brochurevorm gedrukt zal worden.

We hopen dat dit niet te lang zal duren, omdat eerst daarna de eigenlijke actie ingezet kan worden.

Bij welke partijen we daarbij op den meesten steun zullen mogen rekenen is niet te zeggen. We vreezen dat we die steun voor onze Europeesche Werknemers het minst zullen vinden bij de partij, die zich het meest op de Europeesche belangen oriënteert en waarbij waarschijnlijk de meeste Europeesche Werknemers aangesloten zijn. Of dit dan een demonstratie is van eigen politiek inzicht of van de volgzaamheid van den ondergeschikte in Ned.-Indië laten we in het midden.

Waarschijnlijk zullen we ons nog wel eens genoodzaak voelten aan de politieke partijvorming in Ned.-Indië aandacht te schenken.

Maar dit is zeker, dat wij alleen iets te wachten hebben van die partijen, die het met mr. Fabius eens zijn: dat de theorie van het „laisser-passer" niets anders is dan de economische formule voor „het recht van den sterkste".

Ook de beste onderlinge regeling door overleg der betrokken partijen, kon nergens voldoen, als zij niet gesteund werd door een behoorlijke wettelijke regeling, die meestal tot nieuw en beter overleg de prikkel werd.

Deze wettelijke basis zal in Ned.-Indië voor het eerst gelegd zijn, zoodra ons urgentie-program verwezenlijkt is.

STADSNIEUWS.

POST EN MAIL.

Azië. W. N. Amerika en Z. Afrika.

Op Zaterdag 18 Januari a.s. wordt om 12.30 n/m een post gesloten voor Azië, W.N. Amerika en Zuid-Afrika per s.s. *Plancius.*

Met deze gelegenheid worden ook binnenlandsche posten gesloten voor de gewesten Banka, Riouw, Sumatra's Oostkust, Tapanoeli en Atjeh. Laatste lichting aangeteekende stukken ten 12.30 n/m.

Met verlof.

In September van dit jaar gaat de heer E. J. de Wilde, leeraar aan de Bestuursschool, met acht maanden buitenlandsch verlof.

De heer J. G. P. Hezemans, commissaris van politie 1e klasse te Batavia, vertrekt in December eveneens met acht maanden verlof.

Looze Remmen.

Een dezer dagen vertrok uit Batavia een autobus, vol met barang en passagiers, een autobus zooals de buitenwereld zich die moeilijk denken kan.

Op Batoetjeper, halverwege Tangerang, kwam de chauffeur tot de ontstellende ontdekking, dat de remmen niet werkten. De wagen reed met groote vaart tegen een *kadongdong*-boom op en sloeg om. De chauffeur en een Inlandsche passagier, die onder de hoop barang bekneld raakte, moesten later door de politie naar het ziekenhuis te Tangerang worden getransporteerd.

Er rijden nog meer van dergelijke gammele bussen. De chauffeurs zijn in den regel zoo slim niet verder dan Angke en Djembatan Lima te gaan. Niet alleen omdat zij *maloe* zijn voor de mooie taxi's, maar ook *takoet* voor de verkeers-politie.

Belangrijke Verduistering.

Een Inlandsche vrouw, zich noemende Sopia, geboren Oemar en wonende Kerkstraat, Meesterconelis, heeft ten nadeele van een Europeesche handelszaak een bedrag van ongeveer 10 mille verduisterd. Zij is voortvluchtig.

Aanrijding.

Een Inlander die op het Glodokplein aan eenig werk bezig was, werd door een auto aangereden. De man kwam te vallen en klaagde over inwendige pijnen. Hij werd ter verpleging doorgezonden naar de C.B.Z.

De Gemeente Mr.-Cornelis in 1929.

De burgemeester van Mr.-Cornelis heeft gisteren ter opening van de Raadsvergadering een kort overzicht over het afgeloopen jaar voorgelezen, waaraan wij het volgende ontleenen:

In de eerste plaats dient te worden herinnerd aan het voor onze Gemeente zoo betreurenswaard besluit der regeering, ons bekend uit een mededeeling van den regeeringsgemachtigde voor de Decentralisatie in een aan den Volksraad (een rechtstreeksche mededeeling aan den Raad van een der 3 oudste Indische Gemeenten is niet noodig geacht!) om de Gemeente Meester-Cornelis bij Batavia te voegen.

Het komt nog wel eens voor, dat de regeering tusschen voornemens en eindbesluit op een reeds vastgesteld plan terugkomt! Dit en de wetenschap, dat in ieder geval de meening van den Volksraad nog moet worden ingewonnen op de ontwerp-ordonnantie tot opheffing (een meening, welke met die der regeering niet overeen behoeft te stemmen, en waarvan wij toch niet te voren al mogen aannemen, dat de regeering haar in dat geval naast zich neer zal leggen) laat nog steeds de hoop, dat het anders zal loopen dan wij Meesterianen nu vreezen.

De herziening der personeelswedden kon dan eindelijk haar beslag krijgen. Hoewel zij 1 Januari j.l. pas is ingegaan, is door Uw besluit tot een uitkeering ineens tot een even groot bedrag als de ambtenaren zouden hebben ontvangen, wanneer de herziening reeds in het 2e halfjaar gewerkt had, de juiste datum feitelijk 1 Juli 1929. Na veel overleg en gereken is het mogen gelukken de verbetering zóó te doen zijn, dat zij eenerzijds aan de gerechtvaardigde verlangens der ambtenaren tegemoet komt, anderzijds den gewonen dienst der Gemeente niet te zwaar belast. En of nu alle ambtenaren tevreden zijn? Och, ik denk al even weinig als de rest van de menschheid! Wie heden kreeg wat hij jaren wenschte kijkt morgen al verlangend naar wat anders uit! Zoo is de mensch nu eenmaal en zoo zal 't voorloopig wel blijven ook!

De achterstand in de begrootingsrekeningen nam af doordat 't afgeloopen jaar 2 rekeningen werden ingediend. Voor wien deze vooruitgang maar weinig beteekenend lijkt moge hier gewezen worden op het vele werk, dat de voorstellen tot herziening der personeelswedden en de reorganisatie der bedrijfsadministraties aan de afdeeling Comptabiliteit en Boekhouding gaf. Overigens is over de wijze van voortwerken algeheele overeenstemming met het College van Gedeputeerden verkregen, terwijl de ingediende rekeningen van 1923 en 1924 na slechts enkele onbeteekenende verbeteringen werden vastgesteld. Ik herdenk hier deze overeenstemming met genoemd College des te liever, omdat ik steeds overtuigd was van zijn goede bedoelingen, welke voorzaten ook in zijn optreden tegen Meesters Gemeentebestuur. Dat desondanks in vorige jaren de verhouding vaak onaangenaam was is m.i. slechts te wijten aan gebrek aan inzicht in aard en omvang der moeilijkheden, waarvoor wij geplaatst waren.

Het bestaand geschil over het verhaal van een (naar de meening van 't College te groot) deel der algemeene bestuurs- en beheersuitgaven der Gemeente op de bedrijven geeft mij, ook dank zij den wensch van den Raad in dezen uitgesproken, een goede gelegenheid deze moeilijkheden en daarbij de vooruitgang in finantiëel opzicht de laatste jaren bereikt, nog eens uitvoerig aan 't College uiteen te zetten en ik vertrouw daarbij op een gewillig oor.

De finantiëele toestand der Gemeente betert inderdaad met het jaar. Zoo kan reeds nu worden medegedeeld, dat over 't afgeloopen jaar op een overschot op den gewonen dienst van ruim 40000 gulden gerekend kan worden. Als de voorteekenen niet bedriegen zullen wij weldra in staat zijn ook in de laatste zwakke plek, het Grondbedrijf, verbetering te brengen. Echter slechts — en tot zoover — als het Gouvernement de hulp geeft, waarom Uw College in Augustus 1928 zoo gedocumenteerd vroeg. De betrekkelijke voorstellen zetten in 't afgeloopen jaar hun weg door de Regeeringsdepartementen voort. Laten wij hopen, dat zij spoedig het eindpunt bereiken en daar een welwillende ontvangst vinden.

L. Borckmann.

Naar de *Koerier* meldt, zal de heer L. Borckmann, hoofd van de afdeeling algem. zaken, bureauchef, 1e telegr.- en telefoondistrict, op 19 Februari a.s. met de *Prins der Nederlanden* met verlof naar Europa vertrekken.

De heer Borckmann is vooral in I.E.V.- en P.T.T.-kringen een zeer op den voorgrond tredende figuur. Bij het I.E.V. was hij de oprichter en leider van de I.E.V.-jeugdorganisatie, langen tijd secretaris en nog steeds een zeer gewaardeerd bestuurslid.

Ook de afdeeling Batavia van den Postbond, waarvan hij voorzitter is, zal den heer Borckmann noode zien vertrekken.

Lag het oorspronkelijk in de bedoeling van den heer Borckmann om in den loop van 1931 eerst van zijn verlof gebruik te maken, op doktersadvies zal dit thans geschieden.

Tot zoover de *Koerier*. Wij kunnen hieraan toevoegen dat de heer Borckmann den laatsten tijd veel last van nervositeit heeft, wat het wel zeer gewenscht maakt dat hij zijn verlof zoo spoedig mogelijk neemt.

Onvoorzichtig.

Ter hoogte van Gang Kenari Kramat sprong een scholier uit den in beweging zijnde tram. Hij viel en werd zwaar gewond in de C.B.Z. opgenomen.

Gemeenteraad van Mr. Cornelis.

Aan de begrooting begonnen.

(Vergadering van Woensdag 15 Januari).

Voorzitter is de burgemeester van Mr. Cornelis.

Om half zeven opent de voorzitter de vergadering. Hij houdt een beschouwing over het afgeloopen jaar.

De heer Notosoetarso zegt den voorzitter, den ambtenaren en zijn mederaadsleden dank voor hun werk en medewerking in 1929.

Notulen.

De heer Liem Kha Tong heeft aanmerkingen op de notulen van de vorige vergadering. Zijn woorden zijn zeer onvolledig weergegeven. Die van den voorzitter vindt men er wèl volledig in terug.

De voorzitter houdt de notulen aan.

De heer Bierhuijs begint aan de algemeene beschouwingen betreffende de begrooting 1930.

De voorzitter maakt er den heer Bierhuijs op attent dat er eerst nog veertien andere agenda-punten aan bod zijn.

De heer Bierhuijs: „O!"

Bouwverordening.

Voortzetting der behandeling van de ontwerp-bouwverordening.

De heer Ie Tjoen Lim wil dit punt aanhouden om zich beter te kunnen voorbereiden.

De voorzitter is hier tegen: de regeering wacht.

De Raad beslist met 8 tegen 5 stemmen tot aanhouden.

Voorstel tot nadere bepaling van het bedrag als subsidie aan de regeering te verzoeken voor bijdrage in de kosten der kampongverbetering te Rawa Bangke.

De heer Mensink betoogt de urgentie der kampongverbetering.

Het voorstel wordt z. h. st. aangenomen.

Voorstel tot vaststelling van een verordening tot wijziging van de reclame-verordening.

Wordt z. h. st. aangenomen.

De kwestie Levi.

Voorstel om afwijzend te beschikken op het verzoek van Z.S. Levi om intrekking van de tegen hem ingestelde vordering tot ontruiming van de door hem bewoonde woning.

De heer Mensink is tegen het voorstel. Zonder een besluit van den Raad of ev. van den residentierechter kan de heer Levi er niet afgezet worden. De burgemeester is hierop vooruit geloopen. De heer Levi is al oud en heeft vijftien jaar in het huis gewoond. Spr. stelt voor het verzoek van den heer Levi in te willigen.

De heer Lavalette meent dat het gemeentebelang niet voor het individueel belang moet wijken. De heer Levi moet echter eenigszins tegemoet gekomen worden.

De heer Bertsch heeft uit den mond van de heer Levi indertijd vernomen, dat hij de woning zou verlaten, als de heer Fisscher die zou koopen.

Deze zaak is een aaneenschakeling van chicanes van den heer Levi.

Het gemeentebelang gaat voor.

De heer Pattipeilohy gaat met den heer Mensink mee. De heer Liem Kha Tong eveneens.

De voorzitter gaat de geschiedenis van het geval nog eens na op verzoek van den heer Catalani.

Voor de suggestie van den heer La valette voelt spr. weinig.

De heer Catalani wijst er op, dat de Raad bij het voorstel tot verkoop van het huis er niet op attent is gemaakt, dat de heer Levi dientengevolge uit dat huis zou moeten.

De heer Mensink herhaalt dit. De Gemeente mag niet hard tegen de gemeentenaren optreden.

De voorzitter zegt, dat de heer Levi, indien hij een klein stuk van zijn erf had afgestaan, niet uit het huis zou moeten.

De heer Bruens zegt niet aan de desbetreffende vergadering van de financiëele commissie te hebben deelgenomen. Hij wascht dus zijn handen in onschuld.

De voorzitter: „U bent er wèl bij geweest".

De heer Bruens: „Dan moet ik hebben tegengestemd! (Gelach) Wij mogen geen ouden man op straat zetten. Neem het stukje erf er af en verhuur het perceel dan opnieuw aan den heer Levi!"

De voorzitter: „Ik voel er veel voor, maar dat wil de heer Levi niet. Het wordt langzamerhand te gek."

De heer Bertsch: „Heeft de Raad nog eergevoel? Wat een voorstel!"

De heer Bruens zegt nog eergevoel te hebben.

De heer Mensink stelt voor den heer Levi de huur op te zeggen, het stuk van het erf af te nemen, en dan den heer Levi het perceel opnieuw te verhuren.

De discussies worden steeds luidruchtiger. Het voorstel-Mensink wordt met 8 tegen 6 stemmen aangenomen.

Hamerpunten.

Voorstel tot vaststelling van kohier No. 6/1929 der motorrijtuigenbelasting.

Voorstel tot vaststelling van kohier No. 1/1930 der motorrijtuigenbelasting.

Voorstel tot vaststelling van kohier No. 3/1929 der gemeentelijke inkomstenbelasting van personen, die zich in den loop van het jaar in de Gemeente vestigen.

Voorstel tot vaststelling van kohier No. 2/1929 der Rij- en Voertuigenbelasting.

Voorstel tot benoeming van den heer D Breukelaar tot adjunct secretaris.

Worden z. h. st. aangenomen.

Voorstel aan de regeering te verzoeken een 3-tal perceelen gouvernementsgrond op de Pasarperceelen te ruilen voor een strook gemeentegrond aan den Bekasiweg West.

De heer Catalani stelt voor het voorstel aan te houden. Aldus wordt besloten.

Nader voorstel met betrekking tot de betuiging van instemming met het door den Gemeenteraad van Soerabaja tot de regeering gericht verzoek in zake de pensioenen der locale ambtenaren.

De voorzitter betuigt zijn spijt, dat hij de oorzaak is geweest van een foutieve meening in den Raad dat de pensioenen van de gemeenteambtenaren lager zijn dan die van de landsambtenaren.

Het voorstel wordt z.h. st. aangenomen.

Mededeelingen.

De voorzitter deelt mede van de regeering een brief dd. 28 Dec. ll. te hebben ontvangen, waarin staat, dat de samenvoeging der gemeente Batavia en Mr. Cornelis nog bij de regeering in overweging is; ten aanzien van de gevolgen welke deze samenvoeging zou hebben voor het grondbedrijf van laatstgenoemde gemeente is nog niets beslist

Rondvraag.

De heer Lavalette klaagt over een nieuw verkeersobstakel in den vorm van de menigte, die zich verdringt bij de koelieloodsen van de Adek. De menigte levert bovendien geen smakelijken aanblik,

De heer Mensink meent, dat het verwijt van den burgemeester aan drie raadsleden naar aanleiding van het feit, dat deze zich met elkaar hadden verstaan een voorstel van den burgemeester af te stemmen, misplaatst is. Het mag dan niet aanbevelenswaardig zijn zulk een afspraak te maken en de besprekingen in den Raad bij voorbaat te negeeren; de raadsleden hebben er echter het recht toe.

De heer Bruens vraagt, of de voorzitter nog iets naders heeft vernomen omtrent den brand, die onlangs bij een benzinestation heeft plaatsgehad. Spr. heeft gehoord, dat de B.P.M. de voorschriften bij haar stations niet voldoende naleeft. In de buurt van de betrokken pomp schijnt een stalletje te staan, welks eigenaar een vuurtje stookt ten gerieve van zijn bedrijf.

De voorzitter beantwoordt de sprekers met enkele woorden.

De Begrooting.

Algemeene Beschouwingen.

De heer Bierhuijs betreurt het, dat de begrooting niet tijdig is ingediend. Er zijn verder urgente belangen, als kampoengverbetering, wegenaanleg, waarvoor wegens vroeger gemaakte fouten niet voldoende gelden beschikbaar worden gesteld.

De Inkomstenbelasting heeft over 1929 meer opgebracht, een teeken dat de bevolking in welvaart vooruit gaat.

De heer Rhemrev vraagt, of de groote winsten in 1926 niet aan foutieve boekingen te wijten kunnen zijn.

Ze zijn uitzonderlijk groot. Spr. hoopt verder, dat de verhouding tusschen den gewonen en den buitengewonen dienst beter zal zijn dan in voorgaande jaren.

Verder klaagt spr., dat de water-verkoopers der gemeente aan Batavianen en in Batavia water verkoopen. Spr. wil daarom den waterprijs verhoogen.

De heer Bertsch zegt, dat de belastingen 20 mille meer hebben opgebracht dan was geraamd.

Toch is er voor de gemeentenaren weer bijna niets gedaan kunnen worden. De fractie van spr. zal met voorstellen komen voor betere wegen, betere straatverlichting enz.; 42 procent van de inkomsten wordt aan salarissen besteed. Dat is te veel. Het vorige jaar was het 31 procent.

Zonder de vijf jaar geleden beloofde hulp der regeering kan de gemeente weinig voor de bevolking doen.

De Locale Raden Ordonnantie begint te lijken op een fatsoenlijke belastingopdrijverij en op een baantjes-schepperij.

De heer Notosoetarso dient twee moties in, die bij het Huizenbedrijf en bij de Ontvangsten gewone dienst zullen worden behandeld.

De heer Bruens meent, dat er wèl wat voor de gemeentenaren wordt gedaan, direct en indirect. Men moet niet bang zijn, z'n geld in het grondbedrijf te steken. Dat geld is nooit weg en werkt verbeteringen in de hand, die de vorige sprekers wenschen. Ook de overname. Wat betreft de overname van wegen door de Gemeente van de Genie en de S.S. is het spr. opgevallen, dat de subsidies, welke deze bedrijven en de B.O.W. voorstellen te verleenen, zooveel lager zijn, dan die, welke de Gemeente voorstelt. Hoe komt dat? Werkt de Gemeente zooveel duurder?

De winst op de waterleiding is te groot. Zij krijgt een fiscaal karakter. De groote gezinnen lijden hier onder.

Hierna wordt gepauzeerd.

Het antwoord.

De voorzitter dankt voor de woorden van waardeering. Spr. betreurt het met den heer Bierhuijs, dat de begrooting te laat is ingediend. Er was niets aan te doen. De gemeente zucht inderdaag onder de gevolgen van vroeger gemaakte fouten. Voor de gemeentenaren wordt zooveel mogelijk gedaan. Soberheid is gewenscht.

De heer Rhemrev kan gerust zijn: de rekening van '25 is belast met de Januari-coupons van eenige leeningen. De rekening '26 is daarvan vrijgeloopen. Verder heeft men in verband met dat overschot van '26 de volgende jaren de uitgaven verhoogd.

Indien onze waterverkoopers water in de kampongs van Batavia verkoopen, moet men dat toejuichen. Het brengt geld in het laadje en de gemeente bewijst er haar grootere zuster een dienst mee.

De hoogere opbrengst der belastingen is niet te betreuren. Er komen meer inwoners. De heer Bertsch is het blijkbaar nog steeds niet eens met de belastingverhoogingen in 1928.

De personeelskosten zijn, naar de heer Bertsch zegt, hoog. Die globale vergelijking van den heer Bertsch is niet aanbevelens-waardig. Men moet de verschillende diensten en bedrijven in dit verband afzonderlijk bezien.

Den heer Bruens antwoorde spr. dat de regeering op alle ramingen voor haar subsidies beknibbelt, begrijpelijkerwijze. De eene partij wil zoo weinig mogelijk geven, de andere zooveel mogelijk krijgen.

De uitgaven.

Daarna begint men aan de artikelen. De eerste drie Afdeelingen van de Uitgaven Gewone Dienst en het Grondbedrijf worden afgehandeld, zonder dat er veel op- of aanmerkingen worden gemaakt.

De voorzitter sluit om 11 uur de vergadering. Zij zal deze week Vrijdag worden voortgezet.

Met de Karwats.

Naar aanleiding van een vrouwenperkara had te Kekon Djeroek alhier een vechtpartij plaats tusschen een Chinees en een Inlander. Laatstgenoemde werd door den Chinees dusdanig met een karwats mishandeld dat opname in de C.B.Z. noodzakelijk was.

Agenda.

BATAVIA.

Bioscopen hedenavond.

Capitol: „Moulin Rouge".
Globe Bioscoop: „Zijn Geluksster."
Deca-park: „De Drake-Moordzaak."
Kramat-theater: „Het Mysterie der 3 Koekoeksklokken".

Stadsschouwburg.

Zaterdagavond 18 Jan. 9 uur: „Phyllis".

BANDOENG.

Bioscopen.

Concordia-Bioscoop: „De Gesluierde Vrouw".
Luxor: „De Zonden des Vaders."
Oriental: „De Ruiters der Duisternis".

Societeit „Ons Genoegen".

18 Jan. Zaal verhuurd aan N.I.P.O.
19 „ Matinée, 11 uur 30 v.m.
25 „ Zaal verhuurd aan Black and White.
26 „ Matinée, 11 uur 30 v.m.
1 Febr. Pierrot- en Pierrettebal om fraaie prijzen. Andere kostuums zijn toegelaten, doch komen niet voor een prijs in aanmerking.

WEERBERICHT.

(Van het Kon. Magn. en Met. Observ.)

Geregistreerde regenval hedenmorgen 7 uur: nihil.

Geregistreerde temperatuur hedenmiddag 12 uur: 32,6° C.

PERSONALIA.

Benoemd tot opperhoutvester C.R. Tip en A.T.J. Bianchi.

*

Tijdelijk belast met de waarneming van de betrekking van directeur 1ste klasse bij het Gevangeniswezen O.L.A. Helfrich en idem die van directeur IIde klasse W. Norst.

*

Benoemd tot leden der Commissie van Bijstand in het belang van het beheer der haven van Palembang, W. H. Oosten, thans administrateur der B.P.M. te Pladjoe en W.J. Leyds Jzn.

*

Verder tijdelijk belast met de waarneming van de betrekking van administratief-ambtenaar ter Algemeene Secretarie mr. J. W. van Hoogstraten.

GEMENGD NIEUWS.

Van het Paard gevallen.

De heer Williams, de bekende trainer bij de Wedloop Sociëteit Mataram te Djocja, ontving naar *Mat.* meldt het bericht uit Sarangan, dat zijn dochtertje van ongeveer zes jaar, dat met mevrouw Williams voor een maandje op Sarangan vertoefde, bij het paardrijden is gevallen, met het voetje in de stijgbeugel is blijven hangen en een eind door het paard werd meegesleurd. Aan de gevolgen waarvan het meisje kort daarop is gestorven.

Middel tegen Pest?

Men schrijft van Inl. zijde aan *Het Noorden:*

Zooals men weet, heerscht te Margasari en omstreken pest. Zelfs op Boemidjawa zijn reeds eenige gevallen voorgekomen. Nu schijnt, dat de ziekte daar zich niet meer uitbreidt, dank zij de toepassing van 'n heel eenvoudig middel door den actieven wedana zelf uitgevonden. Wanneer bij 'n gezin iemand aan de ziekte sterft, dan krijgen de andere leden van het gezin een glaasje „arakobat" met 'n beetje „ragi" (een soort van gist, die door de Inlanders gebruikt wordt om cassave tot tapé te maken) te drinken. Na die drank ingenomen te hebben, blijken ze niet vatbaar te zijn voor besmetting.

Zoo heeft de wedono van Boemidjawa met goedvinden van den betrokken geneesheer al de menschen in zijn ressort aangeraden en soms zelfs gedwongen om dat middel in te nemen, zoodra er een pestgeval zich heeft voorgedaan. En die ziekte komt nu zoo goed als niet meer voor. Doch nu de regentijd weer flink is ingetreden, heeft deze ambtenaar zijn ondergeschikten weer aan 't werk gezet om den kleinen man zooveel mogelijk dat drankje in voorraad thuis te doen hebben.

Het wil genoemd blad voorkomen, dat 't van zeer groot belang is te onderzoeken, in hoeverre dat middel toegepast kan worden. Indien het werkelijk prophylactisch werkt, dan is 't zeer gewenscht, dat er propaganda voor gemaakt wordt.

Intusschen dient men met de beoordeeling van deze en dergelijke middelen wel voorzichtig te zijn!

Met den Sleutel van de Gevangenis op stap.

Op een nacht dreigde te Pangkalan Brandan voor een waarde van een dikke f 70.000 aan manufacturen in vlammen op te gaan. Een Maleier had veel schuld en weinig geld, vertelt de *Deli Crt.* Dies trachtte hij de verhouding voor zich wat gunstiger te maken door in de ruimte, welke hij in de pasarloods gehuurd had, een brandje te stichten en zoodoende f 4000 aan verzekeringsgeld machtig te worden.

Je moet er maar op komen, al is de idee van oorspronkelijkheid gespeend. Men beweert wel dat waar ter Oostkust steenen kedehs uit de assche van houten dito's verrijzen, er behalve een brandluchtje meestal nog een ander luchtje is... Maar de menschen denken nu eenmaal altijd slecht van malkander.

Hoe het zij of niet en zij, de Malaier voornoemd stond zwaar onder verdenking een zeer euvele daad gepleegd te hebben. Het is dan ook geen kinderwerk, om een practisch geheel nieuwe met groote voorraden van anderen gevulde pasarloods aan het vuur prijs te geven om zelf en paar duizend gulden machtig te worden. Zelf uit, maar anderen in de misère!

Gezegde Maleier werd als zelfbestuursonderhoorige aan de zelfbestuursautoriteiten overgeleverd. Eenige uren nadat dit feit plaats had en men hem veilig opgeborgen waande liep hij weer langs 's Heeren wegen.

Met den sleutel van den toetoepan in zijn zak.

Meneer was even uitgegaan en had zijn verblijf achter zich gesloten: je kunt ook nooit weten met die onveiligheid tegenwoordig...

*

Dit verhaal is historisch en speelt anno 1930, in den tijd van de ontvoogding der Inheemsche bevolking van Multatuli's gordel van smaragd. In den tijd van de versterking van de positie der Zelfbesteuren...

Wonderdokter.

Een Chineesche wonderdokter „genas" de lijdende menschheid in de kampongs van Mr. Cornelis van alle ziekten door middel van injecties. Met het bekend gevolg: ettelijke patiënten meer voor de C. B. Z. De man zit thans bij den wedana van Tjikarang goed opgeborgen; de obat en de injectie-instrumenten worden onderzocht.

Zoo'n wonderdokter werd ook gesignaleerd in het Pamanoekansche. Hier was de politie nog niet zoo gelukkig hem te pakken te krijgen.

Bij onze politie werd dezer dagen een klacht ingediend tegen een vrouwelijke, — en nog vrij jonge —, Inlandsche wonderdokter. Deze geeft geen obats, maar fungeert als medium, tusschen den zieke en de ziel van haren reeds lang overleden grootmoeder.

Deze ziel kan spreken en geeft den patiënten den raad . . . hun huizen te verlaten wegens de aanwezigheid van *setans.* Een drukke praktijk heeft ze, zoo zelfs, dat haar familie een pas door een harer patiënten verlaten woning kon koopen. Tegen haar praktijken valt weinig te doen! Zij vraagt niet om betaling, of het moest zijn, dat zij de patiënten aanraadt om gedurende de séance met „barang poetih" (iets wits) voor den dag te komen. Dat de patiënten onder dit „iets wits" steeds verstaan zilveren geldstukken, is hun zaak. Waarom geven zij haar niet een stuk blanco papier of een zakdoek?

Van ernstiger aard zijn de praktijken van een doekoen uit Mauk. Naar verluidt zit hij thans in de boei voor drie weken wegens oplichting. Deze man vond het in eigen omgeving reeds veel te warm. Dies trok hij naar Bantam. Toen de amuletten (djimats) tegen ziekten alleen niet veel opbracht, verkregen die dingen ineens bovennatuurlijke kracht: onkwetsbaarheid voor hen, die ze dragen. Maar toen was het ook met zijn praktijk afgeloopen. De Bantammer begint nu dergelijke vreemde djimatsverkoopers anders te beschouwen; trouwens... men moet Bantam niet willen overtroeven op dit gebied.

Palmolive's
Cold Cream & Vanishing Cream + de bekende zeep: 'n pracht combinatie.
52dag

2375

Ontvangen:
Een keurige collectie
Parijsche Tafelschemerlampjes
met verzilverde voetstukken.
Groote keuze. Voordeelige prijzen.
Firma KHOUW & LIE
JUWELIERS
88do Pasar Baroe 69, — Weltevreden.

Regnault's Verf bestand tegen SO-dampen

De Administrateur van een Suikerfabriek schrijft ons:

„Naar aanleiding van Uw schrijven dd. 4 Oct. '29 deelen wij U mede, dat de door U geleverde verf bestand tegen SO_2 dampen inderdaad in vergelijking met andere fabrikaten uitstekend heeft voldaan. Alhoewel de proef was aangebracht op de meest ongunstige plaats, bleek na afloop van den maaltijd, de verf niet te hebben losgelaten en vrijwel kleurvast te zijn."

Agenten voor West-Java
WAAL & BOOM.
222mdo Bandoeng — Weltevreden.

ADVERTENTIEN.

Verloofd:
ERNA ZEEMEIJER
en
B. E. RIJBORZ
Weltevreden, 18 Januari 1930.
Breda (K. M. A)
Ontvangdag Zaterdag 7 u. N.M.
Pasoeroeanweg 2.
Kleeding licht. 2404

Heden overleed onze lieve Moeder, Grootmoeder en Overgrootmoeder
Mevr. de Wed. **PAULINE van EEKHOUT** geb. **Lazare**
in den ouderdom van 95 jaar.
Weltevreden: Mevr. de Wed. A. FRANSZ-van Eekhout.
Den Haag: Mevr. A. DIENSKE-van Eekhout, J. DIENSKE, DOLF DIENSKE.
Weltevreden: Mevr. de Wed. D. R. van EEKHOUT-Cohen.
Kinderen, Kleinkinderen en Achterkleinkinderen.
2408
Weltevreden, 16 Januari 1930.

Voor de vele bewijzen van deelneming, ondervonden bij het overlijden van onzen lieven jongsten ZOON
WIMMIE,
betuigen wij langs dezen weg onzen hartelijken dank.
J. R. D MOOJEN en echtgenoote.
Weltevreden, 16 Januari 1930.
Laan Wichert 21 2400

Jenne
Steeds voorradig:
Gerookte paling
„ zalm
Gerookte spekbokking
„ Fransche zalmbokking
diverse andere vischconserven
per a.s. mail wederom verwacht:
Gerookte sprot.
TOKO H. JENNE & Co.
Noordwijk
2409 Tel. Wl. 2000 en 1228

Mevr. J. MEIJER-Volten
TAND-ARTS
Gang Holle 13. Tel. 181 Wlt
Spreekuren: 8—10 uur v.m. 5—6 „ n.m.
Uitgezonderd Zaterdagmiddag.
Andere uren volgens afspraak. 85do

R. LEDEBOER
Oogarts
Koningsplein W. 10. (hoek Museumlaan).
Telf. Welt. 3692
Uitsluitend voor 65do
Oogziekten en brillen
werkdagen 7 —10 v.m.
4.30—7 n.m.
Zon- en feestdagen 7.30—8.30 v.m.

ROYAL PORTABLE

4-rijig toetsenbord, tweekleurig lint, stencil, rolbreedte als bij
ROYAL STANDARD
verpakt in keurig koffertje gewicht slechts lbs. 9.
Prijs 13 maanden fl. 15.—
Firma H. P. J. STEELINK
Rijswijkstr. — Weltevreden — Tel 1689.
2374

HEDEN KIJKAVOND
EN
MORGEN VENDUTIE
IN ONS LOKAAL
Koningsplein Oost No. 4

2397

John Pryce & Co
Bat. 32 & 72 — Welt. 395.

Heden Kijkavond en Morgen Vendutie
ten huize van den WelEdG. Heer
J. L. SCHOUTETEN
2393 Goenteorweg 16.

VENDUTIE
op ZATERDAG 18 JAN. 1930
Kijkavond: Vrijdag 5-8 u. n.m.
ten huize van den WelEd.G. Heer
M. J. J. v. d. WIJNGAARD
Semarangweg 29.
Specificatie:
Rottan zitje, *clubfauteuils*, AQUARELLEN EN OLIEVERF SCHILDERIJEN (*o.a. v. Idand*), schrijftafels, *collectie romans, boekenkasten, tapijt en cocosmat*, rustbanken, *gramofoon met platen*, lampenkappen, *schemerlampen*, Japara snijwerk tafeltje, *speelgoed*, hang-, leg- en *spiegelkasten*, ledikanten, *spiegels*, COMPLEET EETKAMER-AMEUBLEMENT, *servies en glaswerk*, enz., enz. 2395

S P A A R
DIT NIEUWE JAAR
bij
De Eerste Ned. Ind. Spaarkas en Hypotheekbank
D. E. N. I. S.
HYPOTHEEKBANK
Storting vanaf 4.17 per maand per spaarbrief van f 500.—
Hoogste uitkeering in 1929 bedroeg f 889.59 per spaarbrief. 5do
Hoofdvertegenwoordiger voor Welt.
P. KROESE Jr.
GOENOENG SARIE 25. — Tel. 868 Wl.

Keurig-zittend haar is het geheim van een goed voorkomen.
U kunt Uw haar dwingen den geheelen dag precies zoo te blijven zitten als Uw kam en borstel het 's morgens opmaakten, door het regelmatig gebruik van het thans over de geheele wereld door millioenen gebruikte haarmiddel:
Stacomb
2382

Reparatie-Atelier
VAN HAM
Duco-installatie. Laadstation voor Accus. Repareert en wikkelt alle soorten Magneet en Dynamo ankers.
BILLIJKE PRIJZEN.
Tanah Abang Heuvel 114
Telf. Wl. 1242. 96

AUG. SAVELKOUL
Tailors Outfitters
WELTEVREDEN BANDOENG

B.V.D. Hemden Pantalons Combinations

Koeler dan Koel.
Verkrijgbaar
IN ALLE MATEN.
2406

ALLE SMAKEN
KNORR SOEPEN
IN ROLLEN
EENIGE IMPORTEURS E. DUNLOP & C°
BATAVIA-SOERABAJA-SEMARANG-PADANG-MEDAN-BANDOENG
2403

E. VAN VOORTHUIZEN
Stenograaf bij den Volksraad.
Lessen in Stenografie
Groote, Verslagen.
Zuiderweg 21, Weltevreden.
Telefoon Mr. Cornelis 48.
2389

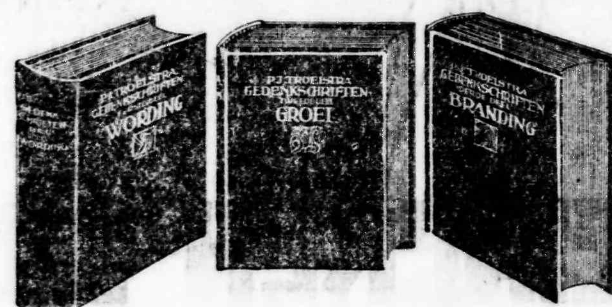
Vóór het inzeepen
Als gij U moeilijk scheert omdat Uw huid gauw stuk gaat en pijn doet, dan kunt gij dit geheel voorkomen, indien gij vóór het inzeepen de huid even inwrijft met slechts een weinig
PUROL
Doos 40 en 75 ct. Tube f 1.—
Bij Apoth. en Tokohouders
2386

GEVRAAGD
Voor spoedige indiensttreding
ERVAREN CHEF DRUKKER
Brieven met copie-getuigschriften onder No. 2412 Bat. Nieuwsblad.

Neemt proef! Neemt proef!
GLOBE GARDEN'S KOFFIE-EXTRACT
is beslist beter in kwaliteit, geuriger van smaak en dus voordeeliger in gebruik dan andere merken. 1547
Overal verkrijgbaar.

G. J. GRAAUW — BOEKHANDELAAR
Laan de Bruin Kops 3 - Weltevreden - Tel. WL 283

Mr. P. J. TROELSTRA
GEDENKSCHRIFTEN

1e deel WORDING, 2e deel GROEI, 3e deel BRANDING
In elk deel ongeveer 50 illustraties
Prijs gebonden in prachtband f. 4.75
Betaalbaar in maandelijksche termijnen van f. 2.— of meer, naar verkiezing. Elk deel is afzonderlijk verkrijgbaar

De belangstelling van het publiek in Mr. P. J. Troelstra's Gedenkschriften, waarvan in 1927 het eerste deel „Wording" en in 1928 het tweede deel „Groei" verscheen, gaat steeds en naarmate het boek zijn voltooiïng nadert, in stijgende lijn. Wij kunnen geen weerstand bieden aan den lust om onze lezers eens een en ander omtrent deze uitgave mede te deelen. Van „Wording", het eerste deel der Gedenkschriften, zijn in nog geen 18 maanden circa 20.000 exemplaren verkocht en van „Groei", het tweede deel, in een half jaar ruim 15.000. Wel een bewijs hoe deze roode staatsman in het hart van het volk leeft. En Mr. P. J. Troelstra zelf, het mag hier met nadruk worden meegedeeld, ondergaat deze zeldzaam groote belangstelling met innige voldoening, wijl hij onder de moeilijkste physieke omstandigheden dit monumentale werk opbouwt en schrijft. Het is daarom zulk een groot genoegen thans het derde deel der Gedenkschriften „Branding", als op stapel staand, te kunnen aankondigen. Ruim tien jaar politieke geschiedenis van ons land, die liggen tusschen „Groei" en „Branding" zijn wederom in dit boek vergaard. En Mr. P. J. Troelstra heeft ook de weergave van zijn persoonlijk leven in deze tien jaren geenzins veronachtzaamd. En naarmate de schrijver al meer de dagen van onzen eigen tijd nadert, wordt zijn werk ook voor het opkomende geslacht van het allergrootste belang. Als het nog noodig was de moedige en franke objectiviteit, waarmee Mr. P. J. Troelstra zijn werk schrijft, te bewijzen, dan zouden wij willen zeggen: kijk slechts naar de illustraties in dit derde deel, door Mr. P. J. Troelstra zelf verzameld en voor zijn boek ter beschikking gesteld. Wij twijfelen er dan ook niet aan of deze boeken zullen nog enorm worden gekocht en . . . . . . gelezen.

Om ieder in de gelegenheid te stellen dit Standaardwerk aan te schaffen, bieden wij dit aan tegen **maandelijksche termijnen van f. 2.—**
De 3 deelen, gebonden in prachtbanden, worden onmiddellijk na ontvangst van onderstaand bestelbiljet toegezonden door:
G. J. GRAAUW — Boekhandelaar
Laan de Bruin Kops 3 - Weltevreden - Tel. WL 283

BESTELBILJET
Ondergeteekende wenscht te ontvangen van **G. J. Graauw, Boekhandelaar, Laan de Bruin Kops 3, Telefoon WL 283.**
Mr. P. J. Troelstra's **GEDENKSCHRIFTEN**
1e deel WORDING — 2e deel GROEI — 3e deel BRANDING
gebonden in prachtband à f. 4.75 per deel
betaalbaar in maandelijksche termijnen van f. 2.— of meer naar verkiezing.
Naam:
Beroep:
Woonplaats:
(Doorhalen wat niet verlangd wordt s.v.p.)
2411

Het zijn de kleine Nooden des Levens
die het U vaak zoo uiterst moeilijk maken. Ge kunt geen huis naar Uw zin krijgen. Ge zoekt vruchteloos goed personeel. Ge wilt iets verkoopen, dat overtollig is geworden en kunt niet contact krijgen met een eventueelen gegadigde.

En ziet: hier brengen de Magneetjes Redding!
De Magneetjes, de meest populaire annonces van Batavia, voorzien in alle kleine behoeften. Ze brengen contact tusschen kooper en verkooper, huurder en verhuurder, werkgever en werknemer.

Slechts één Gulden kosten deze Magneetjes!
Iederen dag kunt Gij ze aanbieden.
Zaterdag a.s. komen ze weer!

Magneetjes Trekken!

Uit voorraad leverbaar
de nieuwe
MARMON 8 Cyl.
in lijn 5-zits touring compleet met zes draadwielen, bumpers, bagagedrager, klok, zijruiten, verstelbare voorbank etc. etc.
ROOSEVELT 8 Cyl.
in lijn 5-zits Sedan met bumpers en bagagedrager
f 4.650.--
AUSTIN 7 P.K.
met accu ontsteking, en voorruit van onsplinterbaar glas
f 2.075.--
MOTORS LTD.
Koningsplein Zuid 12
Telefoon Welt. No. 2302.
2381

No. 37 · Donderdag 16 Januari 1930. · 46e JAARGANG

ABONNEMENTSPRIJS:
f 7.50, fr.p.p. f 9.—, buiten Ned.-Indië f 12.50 p. kw.
ADVERTENTIE-TARIEF:
1—25 woorden f 3.75, elke 5 woorden meer f 0.75.
Regeltarief f 0.50 per regel.

BATAVIAASCH NIEUWSBLAD.

Hoofdredacteur: J. H. RITMAN · TWEEDE BLAD · Directeur G. MOLENAAR

UITGEEFSTER:
N.I. Drukkers- en Uitgevers Mij.
BUREAUX:
Sluisbrugstraat 23, Weltevreden
TELEFOON:
Welt. 2886, 2887 en 2888 (Wisselbord).
Na 5 uur 's midd. Welt. 429

HANDEL EN NIJVERHEID.

Amsterdamsche Beurs.

Slotkoersen (*Eigen Dienst*)

	15 Jan.
H.V.A.	561
Kol. Bank	218
Handelsbank	157
Certif. N. H. Mij.	167
„ N. I. Escompto Mij.	90
Kon. Olie	401
6% Indië 1922	102
Ned. Scheepv. Unie	190
Lindeteves	149
K. P. M.	223
Deli Spoorweg Mij.	207
Java China Japan Lijn	104

Slotkoersen (*Aneta*).

	14 Jan.	15 Jan.
Javasche Bank	—	—
Amsterdamsche Bank	183	—
Twentsche Bank	—	—
Incasso Bank	—	120
N.I. Escompto Mij. cert.	89	90
Certif. N.H.M.	167	166
Handelsbank	156	156
Koloniale Bank	218	217
Scheepvaart Unie	189	189
Kon. Paketv. Mij.	223	222
Java China Japan Lijn	103	104
Holl. Amerika Lijn	—	—
Kon. Stoomboot Mij.	85	—
N.I. Spoorweg Mij.	224	226
Delispoor	—	206
Sem. Cher. Stoomtr. Mij.	151	150
Sem. Joana Stoomtr. Mij.	160	—
Gas Mij.	—	—
Gas Mij. Nat. Bezit	—	—
Aniem	346	—
Aniem Nat. Bezit	—	—
Internatio	265	261
Lindeteves	148	148
Maintz en Co.	—	137
Philips	503	519
Margarine Unie	—	368
v. Berckels Patent	—	—
A. K. U.	126	—
Hollandsche kunstzijde	—	98
Koninklijke Olie	400	399
Tarakan	355	—
Alg. ExploratieMij.	—	177
Handelsverg. „Amsterd."	558	560
Cultuur Mij. „Vorstenl."	148	147
Suiker Cultuur	—	—
Suiker Unie	—	246
Poerworedjo	63	62
Java Cultuur Mij.	—	—
Amsterdam Rubber	155	158
Soerowinangoen	—	—
Basilam	—	79
Sumatra Rubber	126	—
Bandar Rubber	139	—
Deli Batavia Rubber	—	92
Kendeng Lemboe	—	—
Malabar	—	—
Gedeh	175	—
Deli Maatschappij	—	—
Senembah	391	—
Deli Bat. Tabak Mij.	—	375
Cultuur Mij. de Oostkust	—	—
Simau	—	—
Redjang	124	121
Billiton B	386	—
Singkep Tin A	—	175
Boeton	160	—

*

Rubber en Suiker zonder affaire. Scheepvaart lusteloos. Olie onveranderd. Philips goed gevraagd. Margarine Unie op slot terugloopend. Stemming iets levendiger en gunstig.

Bataviasche Beurs.

(*Nadruk Verboden*).

Nabeurs op 15 Jan.

Certif. N. H. M.		168¾
Kol. Bank		215
Escompto aand.		90
Holl. Siam	95	94¾
Expl. Mij. Ned. Indië		240
5% Oblig. Ind. L. '15		100½
5% „ Ind. Leen. '16 à 500		101
5½% „ Dollar L. '21 D		102
Sem. Stb. en Pr. Veer		260¼

Afgedane Fondsen op 16 Jan

	Openingsk. laagste	Openingsk. hoogste	Slotkoersen laagste	Slotkoersen hoogste
Certif. N. H. Mij.	168½	168½	—	—
Kol. Bank	216	216¼	216½	216½
Escompto cert.	90	90	90¼	90¼
H.V.A.	557½	557½	—	—
Cult. Mij. Vorstenl.	148	148	—	—
Internatio	265	265	—	—
Band. Kinine gew.	315	315	312½	312½
Japanlijn	102½	102½	—	—
N.I. Spoor	226¼	226¼	—	—
Deli Spoor	208	208	—	—
Sem. Cher. Tr.	149¾	149¾	149½	149½
O. Java Tr.	24¾	25	—	—
Redj. Lebong	120	120¼	120	120
Holl.-Siam	94	94	—	—
Aimem	469	469¼	—	—
Tarakan	353	356¼	—	—
Kon. Olie	399	399	—	—
5% Oblig. Ind. L. '15	100½	100½	—	—
6% „ Doll. L. '22 B/C	102	102	—	—
4½% „ Ind. L. '26 A/B	96½	96¾	96½	96¾
4½% „ Ind. L. '29	96¾	96¾	—	—
„ „ à 500	96½	96½	—	—
6% Pbr. Java Hyp. Bank	100¾	100¾	—	—
5% Oblig. Gebeo	101	101	—	—
6% „ Pr. Hotel	99	99	—	—
6% „ Hot. des Indes	100¾	100¾	—	—
6% Pbr. N.I. Hyp. Bank à 500	101	101	—	—
Sem. Stb. Pr. Veer	260	260	260	260
Amsterdam Rubber	155	155	—	—
Java Sum. Hd. Mij	93	93	—	—
Oeloe Manah gew.	20	20	—	—
Sumatra Rubber	131	131	—	—
Handelsbank	—	—	157½	157½
K. P. M.	—	—	224	224
4½% Oblig. Ind. L. '26 à 500	—	—	96½	96¾

Fondsen waarvan geen afdoeningskoersen op 16 Jan. '30.

	Vraag	aanbod
Javasche Bank	310	320
Handelsbank	157½	159
Escompto aand.	88	—
Bandoeng Kinine pref.	143	—
Unie	190	192
Rott. Lloyd	165	—
K. P. M.	—	225
Sem. Joana Tram	162	165
Serajoedal Tram	150	165
Poerworedjo	60	63
Simau	630	635
Expl. Mij. Ned. Indë	240	250
Cities Service Coy.	29	30 doll.
N. I. Gas Mij.	235	—
Gas Nat. bezit	235	—
Aniem Nat. bezit	337½	360
Solo Electr. Mij.	335	—
Gebeo	212½	215
Banjoemas Electr. Mij.	140	147½
Sum. Electr. Mij.	115	117
Bali en Lombok Elec. Mij.	100	115
Rembang Electr. Mij. n.e.	—	110
5% Oblig. Ind. Leen. '15 à 500	100¾	—
5% „ „ '16	100½	—
„ „ „ à 500	100¾	—
5% „ „ 17	100¾	—
„ „ „ à 500	100¾	—
6% „ Doll. L. '22 A	101¾	102¼
5% „ Ind. L. '23 A	100¼	—
„ „ „ à 500	100¾	—
5½% „ Doll. L. '22 B/C	101	102
5% „ Gem. Cred. Bank	96	98
5% „ Banjoemas El. Mij.	—	99
5% „ Gem. Soerabaja	99	—
4½% „ Gem. S'baja	94	—
5% „ Gebeo	99½	101
5% „ Gem. Mr. Corn.	95	97
6% „ San. Garoet	89	—
6% „ Pasir Randoe	—	101
6% „ Bodj. Datar	—	100
6% Pdbr. N.I. Hyp. Bank	100½	101
Vergde Pr. Veren	—	130
Java Veem	170	190
Hotel Homann	—	210
Preanger Hotel	—	115
Hotel des Indes	145	150
Woning Mij.	—	125
Ardjoena	—	145
Artana	—	290
Bagelen	—	185
Basilam	—	80
Bodjong Datar gew.	—	165
Michiels Arnold.	238	246
Moeara Laboe gew.	—	102½
Moeara Laboe pref.	—	110
Moelia	—	25
Oeloehmanah pref.	100	—
Perbawatie	190	—
Sitiardja	150	—
Taloen	310	340
Tjisampora	—	125

*

Onze beursmedewerker meldt:

De marktstemming was prijshoudend met iets betere omzetten. Suikerpapier fractioneel hooger. Mijnbouw zonder animo. Redjang en Holland Siam lager. Emni daarentegen ontmoette eenige vraag op 240. Kon. Olie onveranderd. Tarakan enkele punten beter. Rubber gunstiger. Een enkel stuk Amsterdam-rubber werd tot 155 afgegeven. Leeningen prijshoudend; Exploratie 175½—176.

Wisselkoersen.

	Factorij.	Escompto Mij.	Handelsbank.
T.T. A'dam	100⅜	100⅜	100⅜
Zicht A'dam	100⅛	100⅛	100⅛
2 m/d A'dam	99⅞	—	—
3 m/d A'dam	99½	—	—
4 m/d A'dam	99¼	—	—
6 m/d A'dam	98¾	—	—
T. T. Londen	12 15	12.15	12.15
Zicht Londen	12.12½	12.12½	12.12½
30 d/z Londen	12.08¾	—	—
3 m/z Londen	12.—	—	—
T. T. Australië	12 —	12 00	12.—
Zicht Australië	11.97½	11.97½	11.97½
T. T. Amerika	2.49½	2.49¼	2.49¾
Zicht Amerika	2.49	2.48¾	2.49¼
T. T. Frankrijk	10⅛	10⅛	10⅛
Zicht Frankrijk	10	10	10
Zicht België (Belga)	35	35	35
T. T. Duitschl.	59⅞	59⅞	59⅞
Zicht Duitschl.	59¾	59¾	59¾
Zicht Zwitserl.	48½	48⅜	48½
Zicht Italië	13⅜	13⅜	13⅜
Zicht Stockholm	67¼	67	67¼
Zicht Oslo	67	67	—
Zicht Kopenh.	67	67	67
T. T. Calcutta	91	—	—
T. T. Bombay	91	—	—
T. T. Madras	91	—	—
T. T. Colombo	91⅛	—	—
T. T. Rangoon	91⅛	—	—
T. T. Japan	1.23½	1.23¼	1 23½
Zicht Japan	1.23¼	1.23	1.23¼
Zicht Manilla	1.24¾	1.24½	1.25
T. T. Hongkong	103,—	1.04	1.02
T. T. Shanghai	130,—	1.28	1.29½
T. T. Amoy	99,—	—	93½
T. T. Singapore	140⅝	1.40½	1.40⅝
T. T. Br.-Indië	—	91	91

Batavia, 16 Jan. '30.

Amsterdamsche Wisselkoersen.

(*Aneta*).

	14 Jan.	15 Jan.
Prolongatierente	2¾	2⅝
A'dam-Java	99 3/16	99 3/16
A'dam-Londen	12.10⅜	12.10¼
A'dam-New-York	2.48 21/32	2.48 19/32
A'dam-Parijs	9.76⅞	9.76⅞

Officiëele Producten-Noteeringen.

Opgave van de producten-noteeringen der Handelsvereeniging Batavia en de Ned. Ind. Ver. v/d Rubberhandel, loopende van 15 Jan. '30 12.30 u. n. m. tot 16 Jan. '30 12.30 u. n. m.

	Gisteren gedaan	heden gedaan	laatste vraag	laatste aanb.
Rubber (per ½ K.G.) Java-Std.-Sheets Jan.	—	—	37	—
Java-Std.-Crepe Jan.	—	—	37½	—
Palembang Robusta koffie (per 100 K.G.) E K. Bat. Febr./Maart	42⅞	—	42⅞	43⅜
Maart/April	43⅜	—	—	—
Zwarte Lampong Peper.- (per 100 K.G.) E.K. Bat. Jan.	—	98¾	—	—
Jan./Maart.	—	—	98	98½
Witte Muntok Peper. (per 100 K.G.) E. K. Bat. Jan./Febr.	—	—	140⅞	142½
Jan./Maart	—	—	140⅞	142½

Productenmarkt Batavia.

Rubber smoked sheets en crepe f 0,36½ vraag, f 0,37 aanb.

Palembang Robusta Mrt./April f 26½ vr., f 27 aanbod.

Citronella-olie ready Af 2,90 aanbod.

Peper-Lampongs Jan./Maart f 61 gedaan.

Peper-Muntok Jan./Mrt. f 87½ vraag, f 88 aanbod.

Productenmarkt Soerabaja.

SOERABAJA, 16 Jan. (*Aneta*). Suiker superieur ready f 11½, vraag, f 11⅝ aanb. Jan. idem Febr. idem Maart f 11¾ vraag, f 11⅞ aanb.

Hoofdsuiker ready f 10⅞ vraag, f 11,— aanb. Markt zwak.

Rubber Sheets f 0,37 ged. Markt vast.

Koffie onveranderd.

Rubber-Noteeringen.

(*Reuter's Handelsdienst via Aneta*).

Singapore.

	14 Jan. 10 u. v.m.	14 Jan. 5 u. n.m.	16 Jan. 10 u. v.m.
Sheets spot	24	—	23¾
Crêpe spot	24	—	23¾
Sheets Jan.	24½	—	24
„ Apr./Juni	26	—	25¼
„ Juli/Sept.	27	—	26½
Medium blankets Jan./Febr.	20½	—	20¼
Remilled native rolled bark Jan./Febr.	13¼	—	13

Heden opende de markt kalm.

Londen.

		14 Jan. open. not.	14 Jan. slot not.	15 Jan. open. not.	15 Jan. slot not.
Sheet spot	koop.	7 3/16	7⅛	7 3/16	7 3/16
	verk.	—	7½	—	7 5/16
„ Jan./Mrt.	koop.	—	7 5/16	—	7⅜
	verk.	—	7¾	—	7⅞
„ Juli/Sept.	koop.	—	7 7/16	—	7 9/16
	verk.	—	7 9/16	—	7
Crêpe spot	koop.	—	7 1/16	—	7⅛
	verk.	—	7 3/16	—	7¼

De markt opende prijshoudend en sloot kalm en prijshoudend.

New-York.

		14 Jan. 4 u. n.m.	15 Jan. 4 u. n.m.
Crêpe spot	koop.	15¼	15
Sheet spot	koop.	14⅝	14½
	verk.	14⅞	14¾
„ Jan./Mrt.	koop.	14⅞	14¾
„ Apr./Juni	koop.	15⅞	15¼
	verk.	15⅞	15½

Markt kalm en prijshoudend.

Slotnoteeringen.

		13 Jan.	15 Jan.
Sheet spot	koop.	14½	14⅜
	verk.	14¾	14⅝
Apr./Juni	koop.	15¼	15⅛
	verk.	15½	15⅜

De markt sloot kalm.

Peper-Noteeringen.

Londen.

	14 Jan.	15 Jan.
Zwarte Singapore cif. Londen Jan./Mrt.	11⅛ gen.	11⅛ gen.
Witte Muntok cif. Londen Jan./Mrt.	15¾ ged.	15¾ ged.
Zwarte Lampong cif. Londen Jan./Mrt.	10⅞ ged.	10⅞ ged.

Tin-Noteeringen.

Singapore.

	14 Jan.	15 Jan.
Verkocht	200 tons	—
Prijs (per picol)	89⅞ doll.	—

Heden werd te Singapore verkocht 225 tons tin à 90½ doll. per picol.

Londen.

15 Jan.

Slottransacties in den namiddag:

Ready per ton (standard)	175½ pd.st.
3 mds. levering	178¾ pd.st.

New-York.

14 Jan.	15 Jan.
38¾ doll.	38⅞ doll.

Markt prijshoudend.

Suikerafdoeningen.

SOERABAJA, 16 Jan. (*Aneta*). De V.J.P. verkocht aan een Chinees 300 ton hoofdsuiker van den oogst 1929 tegen 11 gulden.

SOERABAIA, 16 Jan. (*Aneta*). De V.J.P. verkocht aan een Chineesch exporteur 400 tons hoofdsuiker van den oogst 1929 tegen 11 gulden.

De Restrictie-plannen.

Rubber, tin, Chilisalpeter en thee.

(*Van een bijzonderen medewerker*).

LONDEN, Dec. 1929

De door een commissie van de Rubber Growers'Association uitgewerkte voorstellen ter versterking der positie van de verkoopers ter rubbermarkt door de vorming van producentengroepen voor verkoopsdoeleinden zijn in Nederland en in Singapore niet veel gunstiger ontvangen dan de onlangs door de Nederlandsche vereeniging van rubberproducenten ingediende plannen tot ontlasting van de markt door tijdelijk een deel van de productie buiten de circulatie te houden destijds te Londen is beoordeeld.

Van de twee plannen schijnt het Engelsche niettemin de voorkeur te verdienen, zoowel wat de practische uitvoering betreft als van politiek-economisch standpunt beschouwd. Organisatorisch zou het Nederlandsche plan, volgens hetwelk zooveel mogelijk producenten voor deelneming aan een pool gewonnen zouden moeten worden een bepaald doel van hun productie daarvoor reserveeren, wel gemakkelijker uitvoerbaar zijn, maar het voorstel heeft het groote nadeel, dat het evenals het Stevensonplan het aangeboden volume kunstmatig tracht te beperken, waaraan het gevaar verbonden zou zijn, dat telkens meer drastische maatregelen noodig zouden blijken.

Het Engelsche plan daarentegen wil alleen de verkoopers door groepsgewijze aaneensluiting tot verkoopseenheden in staat stellen, niet meer onder den druk van financiëele noodzaak ongunstige prijzen van de sterk georganiseerde koopers te behoeven aannemen. Tegenover de groote inkooporganisaties ter rubbermarkt moeten groote groepen verkoopers gesteld worden, heet het in het rapport der Rubber Growers' Association.

De vorming van enkele verkoopcentrales, zoo niet van één enkele, zou natuurlijk theoretisch de beste oplossing zijn, maar er zijn, dit is de ontwerpers van het plan duidelijk, niet te overwinnen bezwaren aan verbonden. In de eerste plaats moeten kleinere cellen gevormd worden, want de rubberproductie is tegenwoordig nog buitengewoon versnipperd.

Van de zes millioen einde 1927 met rubberboomen beplante acres meldt het rapport, waren 47,6 pct. of bijna de helft onder contrôle van honderdduizenden kleine en zeer kleine Aziatische producenten van verschillende nationaliteit en ras. Het is absoluut onmogelijk ze binnen afzienbaren tijd te bewegen tot een of andere gemeenschappelijke actie tot zelfbehoud. Van de overige 52,4 pct. van het met rubberboomen beplante gebied is 35,2 pct. in handen van Britsche, 10 pct. in handen van Nederlandsche en 7,3 pct. van andere Europeesche en Amerikaansche eigenaren.

Maar ook voor het overige heerscht er nog een groote vernippering. Slechts 75 pct. van het Britsche plantagegrondgebied of 28 pct. van het totale met rubberboomen beplante gebied zijn in de Rubber Growers' Association vertegenwoordigd, 60 pct. daarvan staan onder contôrle van twintig producentengroepen, de rest behoort aan 37 kleinere groepen toe en ongeveer 100 onafhankelijke ondernemingen. Bij de Nederlanders zijn de omstandigheden hetzelfde. Het Engelsche plan wilde nu de kleine groepen en de alleenstaande ondernemingen brengen tot stichting van een gemeenschappelijk verkoopkantoor, waardoor het aantal verkoopers snel met ongeveer 90 pct. verminderd zou kunnen worden.

„Iedere onderneming", zoo heet het verder in het rapport, „diende te pogen, zelfstandig of met steun van de verkooporganisatie, waartoe ze behoort, haar financiëele positie zoodanig te versterken, dat de groep vrij van financiëelen druk een behoorlijk geregelde prijspolitiek kan volgen. „Het voorstel beperkt zich dus tot een minimum aantal ingrepen in de bewegingsvrijheid van de plantages en in het natuurlijke spel van vraag en aanbod ter productenmarkt.

Inderdaad gaat het niet veel verder dan de toch reeds door de moderne economie vereischte nationaliseering der verkoopmethoden door de vorming van groote belangengroepen. Het plan heeft het voordeel, dat het niet van de deelneming van alle belangen afhankelijk met toenemend succes zou kunnen worden verwezenlijkt. Men zou meenen, da de voorstellen der Rubbers Growers' Association de concentratiebeweging in de hand zal werken, te meer daar de toestand ter rubbermarkt zulk een ongunstige wending heeft genomen.

***

De in Juni opgerichte bond van Britsche tinproducenten heeft in een buitengewone algemeene vergadering een plan tot „regeling van het tinaanbod" principiëel goedgekeurd en het uitvoerend comité gemachtigd, de noodige stappen te doen tot verwezenlijking van het plan. De vergadering vond met gesloten deuren plaats, maar officiëel wordt geconstateerd, dat alle Britsche tinproducenten aanwezig waren, althans vertegenwoordigd en dat het plan met algemeene stemmen is goedgekeurd.

De details van het plan zijn niet bekend. Het werd door een speciale commissie uitgewerkt, door het uitvoerend comité aanbevolen en bij de leden eenigen tijd geleden ter bestudeering ingediend. Officieus heeft men alleen vernomen, dat een beperking der productie met 10 pct. niet bij de zeer gedecentraliseerde ertswinning, maar bij het in weinig handen geconcentreerde smeltstadium wordt voorgesteld. Daartoe zou natuurlijk in de eerste plaats de samenwerking met de smeltindustrie verkregen moeten worden, daar zich bij haar het overtollige erts zou accumuleeren.

Dan zouden credieten verkregen moeten worden voor de financiering van de ertsreserve en tenslotte—de belangrijkste van alle eischen — zal de Britsche bond, die minder dan de helft van de tinertswinning vertegenwoordigt, waarschijnlijk ook de medewerking der Nederlandsche en Boliviaansche producenten moeten verkrijgen. Daar nog vele instanties geraadpleegd moeten worden, ligt het vermoeden voor de hand, dat de Britsche bond de bijzonderheden nog niet heeft vastgesteld.

Gelijk de scherpe baissestemming ter tinmarkt doet zien—de prijs is tot 177—178 pond sterling per ton gedaald — kent men aan het restrictieplan van de Britsche producenten nog geen practische beteekenis toe. Aangenomen, dat overeenstemming in bovenomschreven zin mogelijk zou zijn, dan zouden in ieder geval nog verscheidene maanden verloopen, voor het tot een effectieve beperkingsactie zou kunnen komen.

De kans op overeenstemming met een voldoende groot deel der ertsproducenten moet vooralsnog sterk betwijfeld worden. In ieder geval schijnen echter de kansen minder ongunstig dan bij vroegere vruchtelooze pogingen in deze richting. Sinds eenigen tijd is er sprake van de mogelijkheid van een combinatie van alle groote smeltondernemingen behalve de Nederlandsche, maar met inbegrip van de Pationgroep. Zulk een combinatie zou technisch de voorgestelde regeling van de ertssmelting naar den stand van de markt zeer vergemakkelijken.

Verder zou het denkbaar zijn, dat de in den zomer met een kapitaal van een millioen pond sterling op initiatief van de Anglo-Orientalgroep gestichte British-American Tin Corporation Ltd. over wier werk tot dusver niets naders bekend is geworden tot financiering van het restrictieplan zou kunnen dienen. Behalve de genoemde groep nemen de volgende tinbelangen deel aan de corporatie: Consolidated Goldfields, Aramayo Mines en Guggenheim Bros., alsmede het bankiershuis Cull & Co.

Het is kenschetsend voor de stemming onder de tinproducenten, dat de leden van den Britschen bond het plan eensgezind steunen, hetgeen evenwel niet in de laatste plaats is toe te schrijven aan de pessimistische stemming ter tinmarkt. In de maand November is de tinprijs dieper gedaald (beneden 175 pond sterling), dan ooit sedert de groote baisse van 1922, die den prijs korten tijd tot 142 pond drukte.

In 1926 steeg hij weer tot 315 pond sterling. Een zekere stabiliseering zou voor alle belanghebbenden zonder twijfel voordeelig zijn en de gedrukte stemming van tegenwoordig zal de producenten van alle nationaliteiten gunstig stemmen voor gemeenschappelijk optreden. Het dure crediet en de Amerikaansche beurskrach hebben in ieder geval tot de heerschende baisse veel bijgedragen. De belangrijkste factor van de zwakke stemming is echter toch de ongunstige statistische positie.

De Anglo-Oriental Mining Corporation schat het verbruik der tien maanden Januari-October van het loopende jaar op 137.879 ton en de productie op 142.325 ton, hetgeen neerkomt op een surplus van 4446 ton. In Amerika is een verdere daling van het verbruik te vreezen.

De mededeeling, die de voorzitter van de Laguna Syndicate Ltd ter algemeene vergadering heeft gedaan, nl. dat de regeering van Chili van de salpeterondernemingen een plan tot beperking der productie heeft ontvangen, komt niet geheel onverwacht. De zichtbare voorraden Chilisalpeter zijn de laatste beide jaren bijna verdubbeld, nl. van 1 340 000 ton in 1927 gestegen tot 2 255 000 ton op 31 Oct. j.l.

Op grond van de begin 1929 met de nitraatindustrie van Duitschland en Engeland tot stand gekomen overeenstemming is de door de Chileensche regeering gesteunde vroegere prijspolitiek der salpeterindustrie, tengevolge waarvan door goedkooper aanbod de afzet geforceerd werd, gestaakt. De door de regeering uit de productiebelasting bestreden subsidieering der industrie heeft echter een voortdurende productie-toeneming gestimuleerd, hoewel de afzet daarmede geen gelijken tred hield.

De jaarlijksche overproductie sedert 1927 bedroeg 400.000 tot 500.000 ton. Het voorstel wordt nu gedaan, dat de duur werkende officianas met een gezamenlijke productie van 400.000 ton hun bedrijven zullen stopzetten, waarvoor zij op de basis van hun productie over 1928/29 met 6 d per ton schadeloos gesteld zouden worden. Deze schadevergoeding zal eerst beginnen wanneer de bedrijven, die het werk staken hun voorraden verkocht hebben hetgeen eerst over zes of zeven maanden het geval zal zijn,-

Zoo noodig zou de Chineesche regeering het in handen hebben, door het inhouden van de subsidies bedrijven, die zich verzetten tot deelneming aan het restrictieplan te dwingen. Het plan is echter door deze regeering nog niet goedgekeurd. De restrictie zou gehandhaafd blijven tot de consumptie het tegenwoordige peil van de productie bereikt.

***

Ook bij de theeproducenten is een streven naar beperking der productie merkbaar. Deze industrie heeft reeds vroeger herhaaldelijk met succes restricties ten uitvoer gebracht. Naar verluidt hebben de bonden van theeproducenten van Indië en Ceylon principiëel besloten, den oogst van het volgend seizoen te beperken; de Britsche producenten op Java hebben een soortgelijk besluit genomen.

Om de restrictie geheel tot haar recht te doen komen, zou de deelneming der Nederlandsche producenten op Java en Sumatra noodzakelijk zijn. Men verwacht, dat hun medewerking gemakkelijk bereikt zal worden, daar hun productie voornamelijk soorten van geringe waarde omvat, die in het bijzonder onder tegenwoordige prijsdepressie hebben te lijden *).

Over de mate der beperking zal eerst later een definitief besluit worden genomen. Men noemt 7 procent voor Ceylon en 5—15 pct voor Indië, al naar de soort. Op deze basis zou de Indische productie het volgend seizoen naar schatting met 37 millioen lbs. worden verminderd, die van Ceylon met 17,5 millioen en die van Java en Sumatra met 12—15 millioen lbs.

(*Nadruk verboden*).

*) Naar men zich wellicht herinneren zal heeft een telegram van 6 Januari j.l. uit Londen gemeld dat volgens de *Financial Times* inderdaad onderhandelingen gaande zijn met groote kans op succes. Het Amsterdamsche *Alg. Hbl.* sprak dit echter later tegen. — *Red. B. N.*

Mijnbouw Mij. Paleleh.

Kort verslag over de maand December 1929.

Batterij. De laatste schoonmaak heeft opgebracht 2335 gram goud fijn en 2840 gram zilver, afkomstig van goudzuivering, ter waarde van f 4000.

Bovendien aan koperbullion van de twee laatst aangehouden amalgamatieplaten 630 gram goud fijn ter waarde van f 1000.

Smelterij. Uit de fundatie van de schachtoven werd nog aan ingedrongen lood verkregen 1101 KG. ter waarde van f 1500.

Algemeen. De op 5 en 6 December gehouden vendutie van gebouwen, kleine werktuigen en inventaris heeft ruim f 6000 opgebracht.

Stappen om de concessie aan het Gouvernement terug te geven, zijn gedaan.

De onderneming is, op den bewaker na, geheel verlaten.

Overname Concessies.

Aneta seint uit Medan:

Naar de *Deli Crt.* verneemt heeft de Tozan Cultuur My de concessies voor 12.000 hectare gronden van de Dansk Ost-Indisk Plantage Selskab in het Kota Pinangsche voor rubber- en palmolie cultuur overgenomen. Het bedrag benoodigd voor de openlegging van het geheele areaal wordt geschat op 15 millioen.

Rente-verlaging Ned. Bank.

's GRAVENHAGE, 15 Jan. (*Aneta*). De Nederlandsche Bank verlaagde met ingang van 16 dezer den rentestand van de wissels tot 4 pct. en die van andere rubrieken tot 4½ pct.

Radio-Nieuws.

Programma's.

Bat. Radio Vereeniging.

(*Korte golf 75 M.*)

Donderdag, 16 Jan.

7 — 8.30 uur Muziek Hotel der Nederlanden.
8.30—10 „ Dansmuziek op gramofoonplaten.

Vrijdag, 17 Jan.

6.45— 7,30 uur Kinderuurtje.
7.30— 8 „ Autopraatje en Rapporten.
8 — 9.15 „ Muziek Hotel der Nederlanden.
9.15—10 „ The Bulgarian Trio.

Uit de Provincie.

(*Van onze correspondenten*)

CHERIBON.

Opgepast.

Een zekere Saleh uit de dessa Korea (bij Tjilimoes) wilde zich naar Weltevreden begeven en kocht voor dit doel een kaartje aan het station Poelosaren alhier. Hij wilde met 4 zilveren guldens betalen doch de kassier der S.S. constateerde dat deze guldens valsch waren.

Onmiddellijk werd de Veldpolitie van deze gebeurtenis in kennis gesteld en aanhouding van genoemden Saleh volgde. Deze verklaarde het geld te hebben ontvangen van zekeren Hadji Soleiman van kampong Windoehadji. Huiszoeking bij laatstgenoemde volgde, zonder eenig resultaat evenwel. De hadji is geheel te goeder trouw en was zich niet bewust valsch geld in bezit te hebben.

De guldens zijn inderdaad uiterst kunstig nagemaakt, ook de klank is vrij zuiver en derhalve haast niet te onderscheiden van de normale muntstukken. De zaak is verder nog in onderzoek bij de veldpolitie.

Intusschen: Opgepast!

Aanrijding.

Gisteravond heeft nabij kampong Paboearan-lor een aanrijding plaats gehad tusschen taxi E. No. 1893 en een Inlandsch knaapje van ± 5 jaar, welke laatste rechts van den weg liep. De taxi die dezelfde richting als het loopend jongetje uitreed moest terzelfder hoogte uitwijken voor een paar tjikars, hetgeen tot gevolg gehad dat het knaapje werd aangereden. In bewusteloozen toestand werd hij opgenomen in het Gem. ziekenhuis te Cheribon.

Passagiers en balken.

Autobus No. E 1505 overbeladen met passagiers en balken kon de helling nabij Beber niet halen, waardoor de wagen achteruit begon te rijden. Een Inlandsche vrouw die in de bus zat, sprong er uit en bekwam eenig letsel. Door een gelukkig toeval, nl. door het breken van de achteras, die zich in den weg plantte, werd het achteruit rijden verder gestuit.

Verdere ongelukken kwamen niet voor.

Op vrije voeten.

Ook de voornaamste leiders van de 29 December j.l. gearresteerde P.N.I.ers zijn in het laatst der vorige week op vrije voeten gesteld, zoodat thans allen weer vrij zijn. Eenige dezer thans uit de preventieve hechtenis ontslagenen hebben niet gearzeld in tal van pakkende bewoordingen hun eerlijkheid te bewijzen ten opzichte van hun anti-gezagsactie. Waarom, zoo zeggen zij, mag ik geen lid zijn van een vereeniging, die door een bestuursambtenaar financieël gesteund wordt en waarvan zelfs de zoon van den regent lid is? De zoon van onze gachte regent blijkt inderdaad lid te zijn. Of dit, gezien de richting welke de P.N.I. den laatsten tijd insloeg, verstandig, was, zullen wij in het midden laten, maar in ieder geval behoorde hij noch tot de bestuursleden, noch tot de propagandisten en noch tot de adviseerende leden.

SCHOOL EN KERK.

Notaris-examen.

Bij het gehouden herexamen van het Groot-Notarisexamen zijn geslaagd: voor het 1ste gedeelte: A.M. van Maanen, van Mr. Cornelis, O.H. Pantouw, van Weltevreden, Raden Kaderman, van Soerabaja en G. Bosma, van Semarang. Afgewezen geen.

Voor het 2de gedeelte: H. Bouwer, van Soerabaja, J.L. Goerter en E.F. Jahn, beiden van Weltevreden, Chr. L.C. de Bruin, van Solo. Afgewezen één.

Academische Examens.

Utrecht. Bevorderd tot semiarts mej. E. J. Hooykaas; tot arts A. Blom, J. Blommers, K.J. van Welsenes; tot tandarts E.A.M. Monchen; theor. tandheelk. ex. 2e ged. P. Olthoff; doct. ex. rechtsw. W. Ph. Scheuer; cand. ex. class. lett. J.C. Conijn.

Amsterdam. Geslaagd voor het doctoraal-examen in de Handelswetenschappen de heer J.A. Coltof.

Groningen. Bevorderd tot arts dames B. Levie, geboren te Assen, en J. A. W. Mulder, geboren te Noordwolde.

Rotterdam. Geslaagd cand. examen handelswetenschap: de heer G.J.W. Behrens.

Leiden. Gesl. doc. ex. geneesk. de heer G.P.W. van Waasbergen.

Utrecht. Gesl. kerkel. voorber. ex.; J. Fokkema.

RECHTZAKEN.

Het Goederengeld.

De Pleidooien voor het Hooggerechtshof.

Hedenmorgen zijn voor het Hooggerechtshof in Ned.-Indië te Weltevreden de pleidooien gehouden in de zaak tusschen de Regeering en de Handels-Vereeniging Amsterdam.

Het Hof is alsvolgt samengesteld: President mr. J.Th. Goossens; raadsheeren mrs. I.J. Dermout en J. Elshout; griffier mr. J.J. Smit.

Als procureur van appellante, de regeering, treedt op Mr. E. J. F. van Dunné, als procureur van geïntimeerde Mr. J. Lubbers.

Mr. Van Dunné geeft allereerst een kort exposé van de zaak. Deze gaat hierom, dat de regeering zegt, dat het goederengeld wettig is, terwijl de tegenpartij de heffing onwettig noemt. Pleiter bestrijdt de opvatting, dat het goederengeld zou vallen onder het tarief van in- en uitvoerrechten, derhalve daarom bij de wet zou moeten worden vastgesteld. Immers het karakter der heffing is een geheel andere dan dat der rechten op in- en uitvoer.

Pleiter herinnert aan de behandeling van het goederengeld in den Volksraad (motie 's Jacob tot vrijstelling van het interinsulair verkeer van het goederengeld). De regeering heeft den aandrang van den Volksraad gevolgd, doch daarom is aan het beginsel, dat aan de heffing ten grond ligt, niets afgedaan. De regeering is er toe overgegaan, doordat zij zich liet leiden door de practische bezwaren, die zich bij het interinsulair verkeer zouden voordoen. Allereerst waren daar de bezwaren in verband met de inning, die zoo goedkoop mogelijk moest geschieden.

Men heeft deze inning tenslotte geregeld op dezelfde wijze als die van het statistiekrecht, en die taak opgedragen aan de ambtenaren van de douane. Toen besloten werd geen statistiekrecht te heffen in het interinsulair verkeer, moest men ook de heffing van het goederengeld in dat verkeer laten vallen.

Andere moeilijkheden en de vrees dat men de haven van Singapore zou bevoordeelen, hebben daarop verder invloed uitgeoefend.

Wijl nu om deze moeilijkheden van de heffing voor het interinsulair verkeer is afgezien, kan men toch niet zeggen, dat het karakter van het goederengeld als retributie voor het gebruik van de havens verloren is gegaan. Het wezen van de heffing is dus niet veranderd en is dus niet geworden een heffing van den in- en uitvoer.

Maar er zijn nog andere overwegingen. Er zijn 42 havens in Ned. Indië, waar goederengeld geheven wordt; die heffing heeft dus niet overal plaats, waar in- en uitvoerrechten geheven worden. Ook daarom dus kan men aan het goederengeld niet het karakter toeschrijven van een heffing op den in- en uitvoer.

Pleiter trekt vervolgens een vergelijking met andere heffingen als havengelden etc. Onder aanhaling van artikel 11 der Indische Tariefwet betoogt mr. van Dunné verder, dat inzake een heffing als deze geen regeling bij de wet noodig is, doch volstaan kan worden met een regeling bij ordonnantie. Ook voor de accijnsheffing geldt dit. Het beroep op art. 183 der Ind. Staatsregeling, door de tegenpartij gedaan, verwerpt spr. dan ook.

Dan bestrijdt pleiter 's Raads opvatting, dat het goederengeld zou neerkomen op een verhooging van het invoerrecht. Immers de in- en uitvoerrechten worden grootendeels geheven van de waarde, het goederengeld daarentegen niet. Onder aanhaling van eenige voorbeelden betoogt pleiter dan opnieuw met nadruk, dat de rol van heffing op in- en uitvoer aan het goederengeld geheel vreemd is. Zij heeft met in- en uitvoer zelfs niets te maken.

Pleiter bestrijdt verder de bewering van geïntimeerde, als zou de regeering niet in alle goederengeldhavens accomodatie bieden. Geïntimeerde beweert verder, dat de regeering de heffing zou kunnen uitbreiden tot het geheele tolgebied. Dat is in de eerste plaats niet juist, want dat zou moeten gebeuren door den ordonnantie-wetgever. Maar ook als dat gebeurde, zou aan het karakter der heffing niets veranderd worden.

De opvatting bestrijdend, die geïntimeerde heeft van het bepaalde bij art. 3 van het Algemeen Goederengeldreglement, zet pleiter uiteen, dat er wezenlijk verband bestaat tusschen goederengeld en in- en uitvoer, doch slechts een toevallig verband, dat om tactische redenen tusschen beide gelegd is.

Pleiter ontkent, dat appellante thans in een andere houding in zou nemen dan in eersten aanleg. Appellante heeft nimmer ontkend, dat de heffing geschiedt van in- en uitgevoerde goederen; zij heeft wèl ontkend, dat het goederengeld geheven wordt terzake van in- en uitvoer.

Het heeft pleiter getroffen, dat geïntimeerde de Regeering steeds voorgehouden heeft wat de heer Riem in *Kol. Studiën* over het goederengeld geschreven heeft. De Regeering zelf heeft het herhaaldelijk gezegd, dat zij dien schrijver niet als autoriteit beschouwt.

Pleiter betoogt nogmaals, hoe de in- en uitvoerrechten bepaald worden naar de waarde, ook (althans in wezen) in die gevallen, waarin de heffing geschiedt naar den inhoud of naar het gewicht; immers in die gevallen neemt men inhoud of gewicht als maatstaf voor een vaste waarde aan.

In- en uitvoerrechten worden verder geheven om economische redenen en dit is — meent pleiter — *niet* het geval ten aanzien van de retributie, die het goederengeld is. Wel houdt men — evenals bij andere retributies — bij haar regeling rekening met economische factoren, zij wordt er echter niet door beheerscht.

Omtrent het retributief karakter van het goederengeld verwijst pl. nog naar de artikelen van een tweetal Duitsche geleerden, n.l. prof. dr. von Mirbach (in het *Finanz Archiv*) en dr. Strutz (in het *Handwörterbuch der Staatswissenschaften*).

Overigens verwijst pl. naar hetgeen hij reeds in eersten aanleg heeft duidelijk gemaakt, nl. dat het goederengeld inderdaad een retributie is krachtens het karakter van het verschaffen van bepaalde Rijksinrichtingen. Dit betoog steunt op art. 175, 2e lid der Grondwet en art. 50 (oud) der Locale Raden Ordonnantie. Ook in de Duitsche staatsinrichting kent men deze soort van retributies, n.l. het *Benützungegebühren* (d.i. het verschaffen van inrichtingen), tegenover het *Verwaltungsgebühren* (d.v. het verschaffen van diensten).

Ook de *benefit*, welke geïntimeerde als vereischte beschouwt voor de heffing van een retributie, acht pl. bij de heffing van goederengeld aanwezig. Pl. verwijst verder naar andere landen, waar een soortgelijke heffing geheven wordt, o.m. in Frankrijk het *droit de quai* dat geen havengeld, doch inderdaad goederengeld is. Pl. bestrijdt, dat het goederengeld geen retributie zou zijn, omdat de opbrengst zou moeten dienen als sluitpost voor de havenbegrooting.

Geïntimeerde beroept zich op het gezag van de ingenieurs Kraus en de Jong. Maar nu is het merkwaardig, dat dat gezag wordt bestreden juist door mr. Treub zelf, de *kepalla perkara* in deze heele zaak.

Dan behandelt pl. de vraag of staatsrechtelijk een retributie te vergelijken is met een belasting. De practijk heeft geleerd, dat retributies niet te vergelijken zijn met belasting. De eerste worden gewoon bij gouv. besluit geregeld. Tegen die practijk is nooit verzet gerezen, totdat nu eindelijk het goederengeld ter sprake kwam.

In dit verband haalt spr. een brief aan van den Minister van Koloniën, waarin de wenschelijkheid betoogd wordt om ten aanzien van de vaststelling van retributies in Indië dezelfde gedragslijn te volgen als in Nederland, waar de wetgever daarin gekend wordt. Uit dezen brief blijkt duidelijk — meent pl. — dat die regeling (als in Nederland) er dus thans in Indië nog niet is.

Pl. bestrijdt vervolgens de opvatting van geïntimeerde, dat uit de begrooting voor 1925 (en de toelichting) niet voldoende zou zijn gebleken op welke gronden het goederengeld berust. Pl. betoogt, dat die beginselen wel degelijk zijn gebleken; men vergete daarbij niet, dat de invoering eerst in 1928 heeft plaats gehad en dat in dien tusschentijd elk jaar opnieuw het goederengeld als een post op de begrooting is gebracht en in den Volksraad besproken.

Resumeerende vat. pl. zijn betoog samen in de volgendepunten:

1. het goederengeld is niet een heffing terzake van in- en uitvoer en valt dus niet onder het bepaalde bij art. 183 I.S.

2. het goederengeld is een retributie en geen belasting, noch met belasting gelijk te stellen en valt dus niet onder het bepaalde bij art. 16 Comptabiliteitswet.

3. Ook al ware het goederengeld wèl een belasting, dan nog is art. 16 C.W. behoorlijk nageleefd en is de invoering der heffing volkomen wettig geschied.

***

Dan verleent de president het woord aan mr. Lubbers, die begint met er op te wijzen, dat de regeering terzake van het goederengeld nog steeds vasthoudt aan het beginsel van den aan- en afvoer.

Wat het bestreden gezag van den heer Riem aangaat, het moge waar zijn, dat hij tijdens de totstandkoming van het goederengeld een niet op den voorgrond tredend ambtenaar was, dat neemt niet weg, dat hij als de geestelijke vader van het goederengeld beschouwd wordt.

Pleiter betoogt, dat de regeering in haar motiveering van de in- en uitvoerrechten een element van prohibitief karakter brengt. Hij wijst echter het verwijt terug, dat hij zou hebben beweerd, dat de bestaande in- en uitvoerrechten een prohibitieven tendenz zouden hebben. Overigens betoogt hij, dat nimmer de bedoeling der in- en uitvoerrechten kan zijn: een heffing *op* den in- en uitvoer, doch wel een heffing *tegen* den in- en uitvoer.

Alle argumenten door de Regeering aangevoerd, dat er zooveel verschillen zouden bestaan tusschen de in- en uitvoerrechten en het goederengeld acht pl. van onbelangrijke beteekenis als men maar het uitgangspunt in het oog houdt n.l. art 183 I.S.

Dat het goederengeld uitsluitend naar het gewicht zou kunnen worden geheven, bestrijdt spr. Hij haalt aan art. 4 van het Algemeen Goederen-Reglement, dat den directeur der B.O.W. een vrij wel onbeperkte macht in handen legt ten aanzien van het vaststellen der tarieven. Hij kan de heffing van het goederengeld bepaald wordt — n.l. ook bepalen *ad valorem*. Pleiter bestrijdt dan de opvatting der regeering, dat het goederen-geld een retributie zou zijn. Hij haalt als voorbeeld van een dergelijke retributieve heffing aan: de verplichte betaling voor een veerdienst ergens in een Hollandsche gemeente. Die regeling was absurd, omdat er zonder redelijken grond uitzonderingen op toegelaten werden.

Doch daarbij waarbij was er nog sprake van een tegenprestatie, welke bij het goederengeld *niet* aanwezig is.

Tenslotte trekt pl. een vergelijking met het statistiekrecht in Holland, dat in den beginnen een retributie ten slotte toch ontaard is in een in- en uitvoerrecht wegens het wegvallen van de tegenprestatie.

Replieken.

Mr. van Dunné bestrijdt in zijn repliek de juistheid der opvatting van geïntimeerde, als zou de directeur der B.O.W. krachtens het Goederengeld-reglement macht verleend zijn om af te wijken van het gewichtsbeginsel. Die bevoegdheid is hem slechts gegeven, omdat er artikelen kunnen zijn, die veel werk geven, doch nochtans van gering gewicht zijn. Er is van deze bepaling nooit misbruik gemaakt, noch zou ooit zijn aan te toonen, dat er een vooropgezette bedoeling zou bestaan om er misbruik van te maken. De beperking van het goederengeld tot de in- en uitgevoerde goederen is niet absurd, wijl zij het grootste gedeelte vormen van de goederen, waarvan het goederengeld zou kunnen worden geheven.

Nadat ook mr. Lubbers gerepliceerd heeft, bepaalt het Hof de uitspraak op Donderdag, 24 April 1930.

BELASTING-ONTDUIKING.

(*Tweede dag*)

Gisteren heeft, naar wij reeds in het kort berichtten, de Raad van Justitie te Batavia de zaak der belasting-ontduiking voortgezet.

Desgevraagd deelt beklaagde mede dat hij bij zijn verklaringen blijft.

Voorgeroepen wordt getuige-deskundige Runday.

Getuige herhaalt, dat en hoe hij te weten kwam, dat er behalve het tabellarisch kasboek nog andere boeken moeten hebben bestaan en wel speciaal wat betreft de maanden Juni en Juli, de beste maanden van het jaar. Hij is er daarom van overtuigd dat de cijfers over die maanden in het kasboek onjuist zijn voor wat de ontvangsten betreft.

Verder verklaart getuige, dat hij van bekl. een aantal kasbewijzen kreeg. Er ontbraken er heel wat, waarover bekl. getuige mededeelde, dat hij die niet meer had. Getuige constateerde bovendien een toename van de uitgaven met 38 pct. tegen slechts 20 pct. vermeerdering der opbrengst. Er waren voorts verscheidene posten en bijvoegingen in het kasboek, welke getuige om hare onwaarschijnlijkheid niet kon aanvaarden.

De verdediger vraagt bekl. of de conclusie van den heer Rudnay juist is, dat er buiten het tab. kasboek nog andere boeken zijn geweest.

Bekl. meent, dat er nog een kladkasboek en een orderboek bestonden.

Verdediger: Waar zijn die boeken dan gebleven?

Bekl.: Mijn vrouw heeft ze verbrand of vernietigd zoodra ze niet meer noodig waren.

De president tracht te weten te komen, waarom dit gebeurde, waar die boeken toch niet zooveel plaats innamen, maar krijgt geen afdoende verklaring.

Mr. Kastelijn vraagt getuige of hij zich tegenover derden heeft uitgelaten, dat hij niet geloofde aan opzettelijke valsche opgaven van beklaagde.

Getuige zegt van neen; wel heeft hij eens gezegd, dat op de tien zaken, waarmee hij ambtshalve in contact komt, er wel 4 of 5 zijn, die op deze manier belasting trachten te ontduiken.

Op de vraag van verdediger of hij zijn rapport heeft vergezeld doen gaan van een brief aan den inspecteur, waarin hij als zijn overtuiging te kennen gaf dat er geen opzet was bij de onjuiste opgaven van bekl., antwoordt de heer Rudnay ontkennend.

Verdediger wendt zich dan tot den president om te constateeren, dat de cijfers in de opgave voor den belastingdienst over 1924 oncontroleerbaar waren, volgens het rapport van getuige zelve.

Verdediger vraagt: Wat is er in die opgave dan *onwaar*, zooals U beweerd heeft?....

Getuige kan daarop geen antwoord geven.

De officier merkt op dat het er niet om gaat aan te toonen, welke posten onjuist waren, maar of de *winst*-opgave al dan niet valsch was.

Verdediger antwoordt, dat dit hetzelfde is, wijl die winst toch gesteld wordt uit al die posten te zamen. Als dus niet bewezen is, dat die posten onwaar zijn, kan ook de onjuistheid van de winstopgave niet worden aangetoond.

Verdediger krijgt na eenig verzet van getuige toestemming om van iederen onjuist geachten post volgens het rapport van dezen getuige-deskundige tekst en uitleg te vragen.

Daarbij blijkt o.m. dat de over 1924 geboekte rente, welke bekl. voor geleende gelden moest betalen ongeveer $8^1/_2$ pct. van dat kapitaal bedroeg. Die rente werd echter niet als een waarschijnlijke uitgave aanvaard, daarom als valsche opgave gekwalificeerd door den belastingdienst en dus óók in de akte van beschuldiging opgenomen.

Verdediger gaat dan voort de rapporten, ook van de volgende jaren, van getuige-deskundige ongenadig uit elkaar te plukken.

Zelfs dwingt mr. Kastelijn den getuige meer dan eens de verklaring af, dat hij die rapporten geenszins een beschuldiging van opzettelijk valsche belastingaangifte of van boekvervalsching bedoeld is. Het waren alleen maar adviezen aan den belastingdienst en daarbij werd slechts de indruk weergegeven van de waarschijnlijkheid van opzettelijk onjuiste boekingen en aangiften.

Zoo geeft getuige herhaaldelijk te kennen, dat zijn in de rapporten neergelegde veronderstellingen dat verschillende uitgaafposten gefingeerd of opzettelijk te hoog zijn, slechts steunen op de afwezigheid van de daarop betrekking hebbende kasbewijzen.

Voorts komt bij dit verhoor tot uiting, dat de door den belastingdienst over een der voorgaande jaren vastgestelde verhoogde winst ad ongeveer f 2000,— per auto en per jaar, practisch onmogelijk is te achten. Verdediger verklaart in dit verband, dat alle autoverhuurders blij zijn met f 700,— winst per auto. Meer is er bij de beste en zuinigste exploitatie van zoo'n bedrijf *niet* te maken.

Bekl. gaat accoord met al hetgeen bij dit verhoor is gebleken.

De zitting wordt dan verdaagd.

Vanmorgen werden de verhooren in de zaak P.T. voortgezet.

Voorgeroepen wordt wederom getuige von Rudnay.

De officier van justitie vraagt get. of het normaal is, dat te betalen rente op kapitaal door den eigenaar eener zaak aan zichzelf wordt uitgekeerd.

Get. antwoordt, dat dit zeer wel mogelijk is en dat zulke rente eveneens als een uitgave van de zaak mag worden geboekt. Als zoodanig zijn door hem dan ook alle rente-posten voor kapitaal in de achtereenvolgende belastingjaren beschouwd.

Omtrent get.'s verklaring als zou beklaagde in zijn administratie „doelbewust" de winst hebben gedrukt, vraagt het O.M. op zijn beurt, op welke verhooging van uitgave-posten die meening gebaseerd was.

Het resultaat van dit verhoor geeft een even negatief, onzeker resultaat als dat der verdediging, toen de verdediger het met tegenovergestelde doel soortgelijke vragen stelde.

Get. verklaart weer, dat al die posten in de acte van beschuldiging genoemd, doen, denken aan opzet. Ze *lijken* er op, zegt deskundige nadrukkelijk. Het *schijnt* opzet, voegt hij hier later nog aan toe.

Get. vindt intusschen zulke pogingen van belastingplichtigen niet zoo erg. Van de zeker wel honderd boeken-onderzoeken, welke getuige als belastingambtenaar heeft gehouden, waarbij er *velen* waren, waaruit poging tot belastingontduiking duidelijk bleek, is dit de allereerste, waarbij de schuldige voor den rechter werd gebracht. Als regel komen de menschen er at met een flinke reprimande van de inspectie en een boete.

De verschillende bijboekingen in het tabellarisch kasboek, geschied na de afsluiting, worden door get.— in antwoord op een vraag van het O.M. als geoorloofd beschouwd. Zij zouden ook zonder meer door hem zijn geaccepteerd, als ze maar gedekt waren geweest door kasbewijzen.

De Officier vraagt vervolgens den get., of hij blijft bij zijn gister uitgesproken meening, dat de maanden Juni en Juli voor een autoverhuurder te Bandoeng de beste maanden zijn. Verder, dat alleen in het boek van bekl. genoteerde ontvangsten heelemaal niet blijkt.

Get. antwoordt bevestigend. Het is de ervaring van anderen, waarnaar hij informeerde.

Volgt een discussie tusschen get. en bekl. over het onder de uitgaaf-posten opnemen van enkele kwitanties betreffende privézaken. Get. blijft die boekingen in zijn rapport „misleiding" genoemd.

De Verdediger grijpt in en vraagt, wat er voor misleiding — opzet dus — ligt in de aanwezigheid van privé-kasbewijzen, die *misschien* onder de uitgaven van de zaak geboekt zijn.

De officier stelt ditmaal de kwestie nog duidelijker, door de vraag of get. die boekingen als een „opzettelijke voor-de-gek-houderij" beschouwt.

Get. antwoordt; „Dat durf ik niet te zeggen."

Bekl. vraagt of het ook *nu* nog de meening van get. is, dat bekl. hem destijds met die privé-post opzettelijk heeft willen misleiden.

De officier neemt de vraag over en ook de verdediger verzoekt de vraag nogmaals te mogen formuleeren. Aldus: „Gelooft U nu nog als deskundige, dat door man U met die boekingspost heeft willen misleiden? Ook nu nog?"

Get: „Ik weet waarachtig niet, wat ik daarop moet antwoorden".

Na nog wat aandringen van verdediger en O.M. zegt getuige ten slotte: „Ik heb *nu* het vermoeden, dat de post bij vergissing werd geboekt".

Dan stelt verdediger get. nog de vraag (in verband met het verhoor van bij het vooronderzoek), of deze blijft bij zijn uitspraak: Vermeerdering van bezit is winst. — „Ja", zegt get.

De verdediger zal op die vraag later terugkomen.

Het O.M. neemt bekl. nog even onder het mes over de onwaarschijnlijkheid, dat bekl. in die vier jaren bijna geen winst zou hebben gemaakt en toch in die periode de bezitter van 16 auto's is geworden, terwijl hij slechts met een of twee auto's was begonnen.

Dan wordt gepauzeerd.

LAATSTE BERICHTEN.

Ongerustheid in Curaçao.

DEN HAAG, 15 Jan. (*Aneta*). Het vervroegd vertrek van de *van Galen* op 18 dezer naar West-Indië hangt samen met de wellswaar niet onvoldoende bescherming van Curaçao, waar de *Hertog Hendrik* aanwezig is, maar staat kennelijk in verband met waarschuwende berichten uit Curaçaosche kringen omtrent de aldaar nog heerschende ongerustheid.

Hoewel het departement van koloniën deze berichten niet geloofwaardig achtte, meende men maatregelen te moeten nemen.

De Herstelconferentie.

'S-GRAVENHAGE, 15 Jan. (*Aneta*). Wirth verklaarde dat alle vraagstukken, behalve de mobilisatie van de Duitsche schulden, rijp zijn voor technische formuleering.

De mobilisatie van de Duitsche schulden zal denkelijk morgen werden geregeld.

Benesj zeide desgevraagd, dat hij optimisch is inzake de oplossing van de Oostelijke vraagstukken.

S.K.B.I. en P.N.I.

Aneta verneemt dat in aansluiting van het verhoor op vraagpunten van de gearresteerde S.K.B.I. leiders Goenardjo, Marsoedi en Abyasoepardi thans voorgedragen worden ter interneering.

De huiszoekingen.

Na de regeeringsverklaring in den Volksraad is tot dusver geen nieuw bewijsmateriaal tegen de aangehouden P.N.I.-leiders aangetroffen. Het onderzoek is echter nog niet afgeloopen.

Afgegleden.

Boven Andir is vanmorgen een Fokker-toestel in een bocht afgegleden en op het veld neergestort. De bestuurder, luit. Wegner, brak een arm. Zijn passagier, sergeant-monteur Van Reenen, brak eveneens een arm en ontwrichtte de andere. Het toestel werd zwaar beschadigd.

Een Noodlanding.

Bij Tjikembar moest vanmorgen een Fokker-toestel een noodlanding maken. De inzittenden, luit. Roller en sergeant Waarts bleven ongedeerd. Het toestel werd vernield.

Begrafenis Kapt. de Quant.

Aneta seint ons uit Soerabaja.

Gistermiddag is per s.s. *Elout* van de K.P.M., aan boord waarvan zich de moeder, de echtgenoote, de twee kinderen en een broer van den overledene bevonden, hier aangebracht het stoffelijk overschot van kapitein de Quant.

Het werd met militaire eerbewijzen ontvangen. Aanwezig waren een detachement van 100 man maréchaussée, de garnizoens- en de bataljonscommandant, verder een aantal niet-ingedeelde officieren en de adjudant van den marine-commandant.

Er was verder groote belangstelling van het publiek.

Het stoffelijk overschot werd op een motorlorrie tutschen de *en haye* opgestelde troepen naar een gereedstaanden goederenwagen gevoerd. Daar werd nogmaals onder het spelen van de wandelmarsch het saluut gebracht.

Hedenmorgen is het lijk van kapitein de Quant per exprestrein naar Bandoeng vervoerd, waar Zaterdag de begrafenis plaats heeft.

De Groote Opiumaanhaling.

Naar Aneta meldt is thans de geheele (uit 200 vaten bestaande) partij cement, waarin te Tandjong Priok clandestien opium werd aangetroffen, onderzocht. Er is na bevinden niets meer gevonden, zoodat thans in totaal 7.200 thail (bereid en ruw) clandestien opium is aangehaald.

Uitreiking Gouden Medaille.

Hedenmorgen werd in het Havenkantoor te Tandjong-Priok de gouden Oranje Nassau-medaille uitgereikt aan den loods 1ste klasse E.A. Kneefel; de heer Kneefel kwam in dienst bij het loodswezen te Soerabaja op 4 April 1900, werd in April 1910 naar Tg.-Priok overgeplaatst en is sindsdien daar in dienst gebleven. De hoofdinspecteur van Scheepvaart hield een korte toespraak, waarin hij memoreerde, dat de heer Kneefel in 30 jaren tijd bijna geen averij heeft veroorzaakt.

Personalia.

Bij het Hoofdkantoor van den dienst der Zoutregie zijn belast met de waarneming van de betrekking van 1e klerk, Karsach Soemintadiredja en W. Tahapary t.v. waarnemend 2e klerk.

SPORT EN SPEL.

VOETBAL TE BATAVIA.

Schoolbondselftal — B.K.V.B.-elftal O—O.

Bovengenoemde wedstrijd, welke gisteren, onder leiding van den heer de Casembroot sr. in den Dierentuin plaats had, eindigde in een puntloos *draw*.

Het was een aardige ontmoeting, welke rijk was aan spannende momenten en waarbij de partijen zich beurtelings mooie kansen wisten te scheppen, welke evenwel onbenut bleven.

De wedstrijd zal Woensdag a.s. worden overgespeeld.

TELEGRAMMEN.

NEDERLAND.

De Informeele Raadpleging.

DEN HAAG, 15 Jan. (*Aneta*). Op een informatie betreffende de onthulvan de *Daily Telegraph* dat tijdens de te Locarno gevoerde besprekingen de Nederlandsche regeering informeel geraadpleegd werd omtrent de mogelijkheid om te zamen met Duitschland, Frankrijk, België en Engeland internationale waarborgen te stellen voor de onschendbaarheid van het, Engelsche Kanaal, zegt men aan het departement van Buitenlandsche Zaken onkundig te zijn.

Prinses Juliana.

's-GRAVENHAGE, 15 Jan. (*Aneta*). Het bericht, dat Prinses Juliana van plan is zich in het Huis ten Bosch te vestigen, wordt tegengesproken.

De Brug over het Katerveer.

ZWOLLE, 15 Jan. (*Aneta*). De minister van Waterstaat, mr. Reymer, opende de brug over het Katerveer.

Prof. Boeke.

LEIDEN, 15 Jan. (*Aneta*). Prof. Boeke hield een intree rede over dualistische economie, onder groote belangstelling.

AUSTRALIE.

Relletjes onder de Mijnwerkers.

SYDNEY, 13 Jan. (*Aneta-Reuter*). Uit de Noordelijke kolengebieden komen verontrustende berichten. De mijnwerkers zijn daar in staking gegaan omdat de regeering tracht de mijnen te exploiteeren met vrijwillige arbeidskrachten. De mijnwerkers die tegen overstrooming waken en de plaatsvervangers zijn teruggetrokken. Sommige mijnen zijn waarschijnlijk voor goed vernield.

De politie voerde een charge uit tusschen tweeduizend mijnwerkers die, vergezeld van vrouwen, van Cessnock naar de ingangen van de Abermainmijn te Kearsley marcheerden.

Na een handgemeen requireerde de politie vrachtwagens en snelde naar Kurri, waar 3000 mijnwerkers door de straten marcheerden. Doch later gingen zij uiteen.

De minister van het mijnwezen heeft een waarschuwing uitgegeven. Hij zegt dat het spoedig zoover zal zijn dat een beroep zal worden gedaan op de gemeenschap om zich te verzetten tegen het geweld van de rondtrekkende menigte van wetschenders.

De kolenvoorraden die uit de niet aangetaste streken worden aangevoerd zijn slechts voor de helft toereikend. De regeering overweegt om opnieuw een rantsoen voor gasverbruik in te voeren.

HET CHINEESCHE RIJK.

De Invoerrechten.

NANKING, 15 Jan. (*Aneta-Reuter*). Na een vergadering welke heden ochtend is gehouden gaf de regeering aan den inspecteur-generaal van de invoerrechten opdracht om met ingang van 1 Februari de invoerrechten te innen op de goud-standaard.

De minister van financiën deelde in een uiteenzetting van dit besluit mede dat deze maatregel noodzakelijk is, daar China anders niet in staat is aan zijn verplichtingen voor de buitenlandsche leeningen te kunnen voldoen omdat deze gedekt worden door de invoerrechten. De minister zeide dat China per jaar 9 millioen pond sterling moet betalen. Volgens de huidige zilverstandaard is dit bedrag in taels 60% vergeleken met 1925 en 20% vergeleken met het vorig jaar.

HET BRITSCHE RIJK.

De Liberale Partij.

LONDEN, 14 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad.*) Dat de hereeniging der liberalen nog steeds haar beslag niet heeft gekregen, blijkt uit een rede van Lord Grey, die opnieuw gekozen werd tot voorzitter van den liberalen raad. Deze raad heeft zijn ontstaan te danken aan de ontevredenheid over de vervanging van Asguith door Lloyd George.

Lord Grey verklaarde dat het voor elke partij noodlottig is om afhanklijk te wezen van een persoonlijk fonds. Zelfs in het liberale hoofdkwartier voelt men dat een dergelijke toestand niet bevredigt. Wel heeft men de wensch geuit om een onafhankelijk partijfonds te stichten, maar dan blijft nog de kwestie van de leiding ter regeling.

Indien voor de eerstvolgende verkiezingen geen verandering in den toestand is ingetreden, zal de liberale raad afzonderlijk met zijn eigen organisatie en met zijn eigen middelen den verkiezingsstrijd moeten aanbinden.

Voorts betoogde Lord Grey dat de leiders van de partij lid van het Lagerhuis moet wezen. Ook moet men volgens hem ook aan de jongere generatie gaan denken.

Hij drong er echter op aan dat degenen, die er aan dachten om een accoord te sluiten met de labourpartij, hun beslissing over deze kwestie nog wat moesten uitstellen.

HET DUITSCHE RIJK.

De Papegaaien-ziekte.

BERLIJN, 14 Jan. (*Aneta-Radio*). In een ziekenhuis te Frankfort is een persoon aan de papegaaienziekte overleden.

Uit Waldenburg worden vijf nieuwe gevallen gemeld.

Onder de bezitters van papegaaien in het geheele land is een paniekstemming uitgebroken.

Velen brengen de dieren naar de dierentuinen en dierenartsen om ze te laten onderzoeken of om ze met gas te dooden.

Communistische Relletjes.

BERLIJN, 15 Jan. (*Aneta-Reuter*). Bij een botsing tusschen politie en communisten, in de omgeving van Hartmannsdorf, werden 3 demonstranten gedood en 15 gewond. Ook drie politieagenten werden gewond.

Duizenden arbeiders hadden zich bij de werkloozen uit Chemnitz en elders gevoegd en gezamenlijk hielden zij een demonstratie buiten een fabriek. Zij protesteerden tegen de vermeende onrechtvaardigheid van de gerechtshoven tegenover de stakende arbeiders.

BERLIJN, 15 Jan. (*Aneta-Reuter.*) De politie in de hoofdstad beleeft een koortsachtige tijd in verband met de communistische beroeringen.

Na een meeting ter herdenking van de communistische „martelaars" Karl Liebknecht en Rosa Luxemburg, braken in verscheidene deelen van de stad onlusten uit.

De oproermakers gingen met boksbeugels de politie te lijf. De politie roste de aanvallers met stokken af.

Vele personen liepen lichte verwondingen op. Er hadden talrijke arrestaties plaats.

ITALIË.

De Wittebroodsweken van Prins Umberto.

ROME, 14 Jan. (*Aneta-Radio*). Het jonge vorstelijke paar heeft afgezien van het plan om de wittebroodsweken in Engeland door te brengen.

Zij vertoeven op het oogenblik op het eiland Capri.

Het eiland wordt uiterst streng door de politie bewaakt.

ZUID-AFRIKA.

De Onrust.

JOHANNESBURG, 15 Jan. (*Aneta-Reuter*). De relletjes der inboorlingen te Carnarvon, hebben groote onrust teweeg gebracht over het geheele land.

De onlusten hebben zich nu uitgebreid tot Oost-Londen, waar de Inlandsche spoorwegarbeiders loonsverhooging eischen, of de benoeming van een commissie welke een onderzoek zal instellen naar hun grieven.

Indien hieraan niet wordt voldaan, dreigen zij met staking.

Mede in verband met de heerschende onrust onder de inboorlingen, staan waarschijnlijk de verscheidene pogingen om het spoorwegverkeer te sabotteeren. De laatste poging werd gisteravond gedaan. De locomotief van de Durban-Johannesburg trein derailleerde tusschen Drummond en Inchanga.

NOORD-AMERIKA.

Generaal Smuts.

WASHINGTON, 15 Jan. (*Aneta-Reuter.*) President Hoover heeft generaal Smuts een lunch aangeboden. De minister van oorlog en de minister van handel zaten mee aan.

Het bezoek van Smuts prikkelt natuurlijk de belangstelling der politieke kringen der Vereenigde Staten. Dat Amerika zich zal aansluiten bij het Hof schijnt weinig waarschijnlijk. Toch zal Hoover aan de Senaat vragen om nog tijdens de loopende zitting het toetreden te ratificeeren.

De regeering kan niet deelnemen aan de verkiezing der rechters voor het hof waaronder de benoeming van een opvolger van Hughes. Wanneer in September te Genève de Volkenbondsraad bijeenkomt zullen de verkiezingen plaats hebben.

Zij die in nauwe aanraking komen met Hoover, zeggen dat de president graag zou zien dat het protocol geratificeerd werd.

Maar, gezien de afwezigheid van Stimson en de leiders van de Senaat, Reed en Robinson, en het overbelaste programma van de Senaat, die nog steeds verdronken is in het tarievenmoeras, zal de kwestie betreffende het hof nog wel eenige maanden op zij worden geschoven.

Aardbeving in Californië.

NEW-YORK, 16 Jan. (*Aneta-Reuter*). In Zuid- Californië heeft een aardbeving plaats gehad. Deze duurde dertig seconden.

De telefoondienst te Los Angeles is gestoord.

De schade is niet groot.

DE VOLKENBOND.

De Herziening van het Convenant.

GENÈVE, 15 Jan. (*Aneta-Reuter*). Onder de elf leden die benoemd zijn om de kwestie te onderzoeken betreffende de herziening van het convenant, bevinden zich Cecil, Adatchi en Woo Kai Seng (China).

DE HERSTELCONFERENTIE.

De Reichsbank.

PARIJS, 14 Jan. (*Aneta-Radio*). In het kader van het Young-plan zullen de statuten van de Reichsbank veranderd worden.

Men wenscht de buitenlandsche invloed te elimineeren en toch de onafhanklijkheid en zelfstandigheid van de bank ten opzichte van de regeering te handhaven.

Verder zal de rijkspresident grootere invloed krijgen bij de keuze van de presidenten van de Reichsbank. Tot nu had de rijkspresident tegenover de besluiten van den generalen raad slechts een formeel veto-recht. Voortaan zal de benoeming van den president van de Reichsbank niet van kracht worden indien de rijkspresident de benoeming niet heeft goedgekeurd.

De generale raad, welke nu uit veertien personen bestaat, waarbij 7 buitenlanders zal voortaan uit tien Duitschers bestaan.

De pers geeft uitvoerige beschouwingen over de voorgestelde veranderinger. Zij worden door de rechtsche bladen toegejuicht. De linksche bladen daarentegen gaan er niet geheel en al mee accoord, daar de nieuwe statuten de rechten van den president van de Reichsbank onaangetast laat.

Varia.

's-GRAVENHAGE, 17 Jan. (*Aneta*). Men verwacht, dat de vraagstukken van de Duitsche herstelbetalingen Donderdagavond, uiterlijk Vrijdag geregeld zullen zijn. Er zal daarna een algemeene uittocht naar Londen plaats hebben.

De kwesties van de niet-Duitsche herstelbetalingen zullen wellicht, voorzoover zij dan nog niet zijn opgelost, worden uitgesteld.

Duidelijk valt te constateeren, dat de politie tot verscherpte maatregelen rondom de conferentie overgaat. De gedelegeerden zijn omringd door detectives.

De Duitschers verzekerden, dat er vrijwel eenstemmigheid in de bankierscommissie heerscht over hun houding ten opzichte van de herstelbank.

Liquidatie.

AMSTERDAM, 15 Jan. (*Aneta*). De directie van de Rubber Mij Malabar stelt haren aandeelhouders voor tot liquidatie over te gaan.

Cacaoveiling Amsterdam.

AMSTERDAM, 15 Jan. (*Aneta*). Op de alhier gehouden cacao-veiling werden aangeboden 3497 balen Java-cacao, getaxeerd op prijzen van 25 tot 76 cent per pond. Verkocht werden 2582 balen. De stemming was vast.

De prima-soorten waren zeer gevraagd en gingen tot 1 à 2 cent boven de taxatie.

De Sanctiekwestie.

's-GRAVENHAGE, 15 Jan. (*Aneta-Reuter*). De kwestie der eventueele sancties, voor het geval dat Duitschland willens in gebreke blijft de verplichtingen van het Young-plan na te komen, is geregeld.

Een overeenkomst werd getroffen tusschen België, Engeland, Frankrijk, Italië en Japan, welke overeenkomst door Duitschland werd goedgekeurd, dat, indien het permanente hof voor internationale Justitie, Duitschland schuldig oordeelt, de crediteuren naar hun inzicht kunnen handelen.

ALGEMEEN NIEUWS.

De Marineconferentie.

Het Engelsch antwoord.

PARIJS, 14 Jan. (*Aneta-Radio.*) Albier beschouwt men het Engelsch antwoord op het Fransche memorandum als een verscherping van de groote geschillen die bestaan over haast elk punt dat op de marine-conferentie te Londen behandeld zal worden.

Hoewel het antwoord in uiterst vriendelijke bewoordingen is gesteld, is de inhoud een botsing tusschen de verschillende standpunten.

Het Britsche standpunt.

LONDEN, 15 Jan. (*Aneta-Reuter*). MacDonald heeft een onderhoud toegestaan aan de Engelsche en buitenlandsche persvertegenwoordigers en hun een uitvoerige uiteenzetting gegeven van de Engelsche marinepolitiek. Deze is gebaseerd op de grootere veiligheid welke een gevolg is van de jongste vredesovereenkomsten. Daarom acht MacDonald een daadwerkelijke vooruitgang naar de ontwapening ter zee mogelijk.

De marine, het leger en de luchtmacht moeten in evenredigheid gebracht worden met het oorlogsrisico, en indien het oorlogsrisico vermindert, moeten ook zij verminderd worden.

Indien wij er nu niet in slagen om tot een overeenkomst te komen, zullen er een twintigtal jaren komen waarin de landen wedijveren in den aanbouw van oorlogschepen.

Indien een internationaal equilibrium voor den aanbouw van een zeker tonnage tot stand komt, zal een vermindering van de vlootsterkten de nationale veiligheid niet in gevaar brengen.

Wij gaan niet ter conferentie gebonden aan handen en voeten. Wij zullen iets doen indien de overige naties gelijke daden stellen. De eventueele overeenkomst moet voor een bepaalde periode van kracht worden, waarschijnlijk tot 1936.

De Engelsche regeering zal aandringen op afschaffing van de slagschepen. Engeland is voor een algeheele afschaffing van de duikbooten of, zoo noodig, voor beperking tot het minimum.

De kwestie van de torpedojagers hangt samen met de kwestie van de duikbooten.

De meeningen in Japan.

TOKIO, 15 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad*). Hoewel de officieele personen hun meening niet zeggen over de besprekingen welke tusschen Engeland en Japan zijn gevoerd, hoeft men er toch niet aan te twijfelen dat men teleurgesteld is over de weinige vorderingen die gemaakt zijn.

Uit de uitnoodiging van Engeland om deel te nemen aan de conferentie, kreeg Japan den indruk dat men op de voorbereidende besprekingen voorloopige overeenkomsten zou sluiten vóór de opening van de conferentie. Daarom is men teleurgesteld dat de besprekingen niet veel meer geweest zijn dan een uitwisseling van zienswijzen.

In de dagbladcommentaren komt deze teleurstelling tot uiting, en er zijn aanwijzingen dat in deze commentaren de officiëele meening wordt weergegeven. Toch willen de officiëele personen zooveel mogelijk de indruk van teleurgesteld te wezen wegnemen.

Zij trachten te doen gelooven dat Wakatsuki er ten minste in geslaagd is MacDonald te overtuigen dat de Japansche eisch voor 70 pct. van de Engelsche of Amerikaansche vlootsterkte niet zonder grond is.

De nationalistische elementen echter, hiervan niet zoo overtuigd, doen alle mogelijke moeite om de natie te overtuigen dat de eisch voor 70 pct. noodzakelijk is en zij dringen aan om zoo spoedig mogelijk hieromtrent in het parlement een resolutie in te dienen.

LONDEN, 15 Jan. (*Spec. Bat. Nieuwsblad*). Uitgebreide toebereidselen zijn gemaakt voor de historische vijfmogendheden conferentie welke 21 Januari wordt geopend. Men legt de laatste hand aan de toebereidselen. De openingsplechtigheid heeft plaats in de prachtige koninklijke zaal van het Hoogerhuis. De koning zal hier om elf uur 's morgens verschijnen en zijn openingsrede uitspreken in tegenwoordigheid van een uitgelezen gezelschap gedelegeerden, diplomaten, ministers en vooraanstaande belangstellenden.

Onmiddellijk hierop zal de koning de zaal verlaten en Mac-Donald opent dan, als voorzitter van de conferentie, de besprekingen. Hierna houden de andere gedelegeerden, in alfabetische volgorde hun redevoeringen in de Engelsche Taal.

De Storm.

BERLIJN, 14 Jan. (*Aneta-Reuter*). De storm die in het Kanaal woedt en zich uitgestrekt heeft tot de Duitsche Noordzee-kust, heeft in de haven van Hamburg het water sterk doen stijgen.

Vele schepen sloegen op drift en botsten tegen elkaar aan, of werden tegen de kaden geworpen.

Het Grieksche stoomschip *Alafia*, stoomde te Cuxhafen binnen met 20 graden slagzij, doordat de lading was gaan werken en gedeeltelijk was weggespoeld.

Berlijn wordt geteisterd door een hevige storm die schuttingen, kroonlijsten, schoorsteenen en boomen omverwerpt.

Vlieger verongelukt.

HAMBURG, 14 Jan. (*Aneta-Radio*). De jonge vlieger Jonas is om het leven gekomen. Zijn lichte tweedekker werd door een storm overvallen en Jonas stortte van een hoogte van 300 voet neer.

Het ongeluk had plaats op het vliegveld te Hamburg.

Cablegrams.

50.000 Guilders removed.

Singapore, Jan. 14. Fiftythousand guilders reported removed ex mailbag during conveyance steamerwise ex Singapore to branch of the Sze Hai Tong bank at Djambi.

Donation of 4 million pd. st.!

New-York, Jan. 14. Edward Stephen Harkness, whose father one original partners of Standard Oil Company, donated nearly fourmillion sterling to Yale university, wherewith Yale build five new buildings, with quadrangles, modelled Oxford and Cambridge.

Steuart.

London, Jan. 14. Inquest Steuart, jury verdicted suicide and unsound mind.

The coroner read a letter ex Steuart, stating he suffered enormous losses, which overwhelmed him.

Solicitor evidenced Steuart recently returned ex visit Brazil and found markets against him, owing Hatry and Wall Street crashes and lot his investments, particularly rubber, had tremendous setback.

Naval-conference.

London, Jan. 14. (From Reuter, aboard steamer *George Washington* in Midatlantic) Stimson lengthily conferring with colleagues about London naval conference and preparing initial speech.

Arrangements made wirelessly for weekend conferences with MacDona'd, Tardieu, Grandi and possibly Wakatsuki.

OFF. BERICHTEN

CIVIEL DEPARTEMENT.

Onderw. en Eeredienst.

Verleend: wegens zesjarigen dienst 8 maanden verlof naar Europa, aan den onderwijzer der 1e klasse hoofd der openb. Europeesch lagere school te Banjoewangi, J. H. de Baat, met bepaling, dat hij zijne betrekking zal nederleggen op den 3en Maart '30.

Benoemd: tot hoofdcommies bij het Departement van Onderwijs en Eeredienst, J. W. Hemler en mej. J.M. Gijsbers, resp. archivaris en 1e commies bij dat Departement.

tot 1e commies bij het Departement van Onderwijs en Eeredienst, de commiezen bij dat Departement Soetomo Djojokoesoemo en mej. A. E. Martens.

Tijdelijk belast: met de waarneming van de betrekking van adjunct commies-redacteur b/h Departement van O. en E., de tijd. adjunct commiezen bij dat Departement mej. R. N. Soemadi Pradja en P.D. Walbeehn.

Belast: met de waarneming der betrekking van commies-redacteur bij het Departement van O. en E., mevr. T. G-Spool, geb. de Vries, thans op maandgeld werkzaam en de tijd. adj.-commiezenredacteur H.R.H. Bock en A.J. Kayadoe.

Binnenl. Bestuur.

Verleend: wegens langdurigen dienst een jaar verlof naar Europa aan den ondercommissaris bij de algemeene pol. in de residentie Batavia, provincie West-Java, E.L. Arnold, met bepaling, dat hij zijne betrekking zal nederleggen op 3 Maart '30;

wegens zevenjarigen dienst negen mnd. verlof naar Europa, aan het kantoorhoofd bij de Opleidingsschool voor het personeel der politie te Soekaboemi, residentie West Priangan, provincie West-Java, J. G. Bouwmeester, met bepaling, dat hij zijne betrekking zal nederleggen op een nader te bepalen datum in de maand Juli '30;

wegens langdurigen dienst een jaar verlof naar Europa, aan den hoofdpolitieopz. in de residentie Bangka en onderhoorigheden te Blinjoe, M.H.G. Hobiera, met bepaling, dat hij zijne betrekking zal nederleggen op een door den resident van Bangka en onderhoorigheden nader te bepalen datum in de maand Mei '30;

wegens zevenjarigen dienst negen maanden verlof naar Europa aan den hoofdrechercheur IIde klasse bij de algemeene politie in het gouvernement der Oostkust van Sumatra, L. J. Stevens, met bep., dat hij zijne betrekking zal nederleggen op een door den gouverneur der Oostkust van Sumatra nader te bepalen tijdstip in de maand April '30;

wegens langdurigen dienst een jaar verlof naar Europa aan den hoofdagent 1ste klasse bij de algemeene politie in het gouvernement Celebes en onderhoorigheden, K.W.C. Kobelt, met bepaling, dat hij zijne betrekking zal nederleggen op een door den gouverneur van Celebes en onderhoorigheden nader te bepalen zoodanig tijdstip in de maand Juni '30, dat hij zich kan inschepen op het op den 18den dier maand van Tandjong-Priok vertrekkend mailschip der Stoomvaart Maatschappij „Nederland."

Justitie.

Belast: met de waarneming der betr. van lid der weeskamer te Semarang, mr. C. van Sprang, thans wd. lid der weeskamer te Medan.

Ontslagen: op verzoek met ingang van 2 April '30 eervol en met recht op verminderd pensioen uit 's Lands dienst, K.W. Gerken, immigratie ambtenaar 1ste klasse (secretaris der immigratie-commissie) te Medan.

Benoemd: tot bewaarder van het kadaster, H.A. Koot, ambtenaar van buitenlandsch verlof terugverwacht, laatstelijk genoemde betrekking bekleed hebbende.

Kadastralen dienst.

Geplaatst: aan het kantoor der kadastrale bewaring te Weltevreden, residentie Batavia, de herbenoemde bewaarder van het kadaster, H. A. Koot.

Eervol te ontheffen: met ingang van den dag waarop de bewaarder van het kadaster, H. A. Koot, zijn dienst zal hebben aanvaard, van het tijdelijk beheerd van het kantoor der kadastrale bewaring te Weltevreden, den aan gemeld kantoor geplaatsten landmeter 1ste klasse, E. H. Anthonijsz.

Bepaald: dat de benoemde bewaarder van het kadaster, K.E. van Oosterzee, geplaatst blijft aan het kantoor der kadastrale bewaring te Soerabaja, res. van dien naam, en als hoofd van dat kantoor zal optreden.

Eervol te ontheffen: met ingang van den dag, waarop de bewaarder van het kadaster, K.E. Oosterzee, zijn dienst zal hebben aanvaard, van het tijd beheer van het kantoor der kadastrale bewaring te Soerabaja den aan gemeld kantoor geplaatsten landmeter 1ste kl. P. C.X. Reintjes.

Financiën.

Toegevoegd: de adjunct-accountant 1ste klasse, H.A.E. Plas, aan het hoofd van het Belasting-Accountantkantoor te Weltevreden;

aan den wd. inspecteteur van Financiën hoofd der inspectie Bandjermasin, de adjunt-inspecteur van Financien, mr. J.O. A.L. van Dam.

Benoemd: tot adjunt accountant 1ste klasse bij den Belasting-Accountantsdienst, H.A.E. Plas;

tot algemeene ontvanger IIde klasse, J Companjen, ambtenaar van verlof naar Europa terugverwacht, laatstelijk die betrekking bekleed hebbende;

tot administrateur van Financiën 3de klasse, K. Muns, tijdelijk ambtenaar ter beschikking van den thesaurier-generaal bij zijn Departement, met bepaling, dat hij ter beschikking blijft gesteld van den gouverneur van Midden-Java, teneinde door dat bestuurshoofd te worden belast met werkzaamheden ten behoeve van de afdeeling Comptabiliteit van zijn kantoor.

tot adjunct-inspecteur van Financiën, de heer mr. J.O.A.L. van Dam, ambt. van buitenlandsch verlof terugverwacht, laatstelijk die betrekking bekleed hebbende.

Opgedragen: het beheer van 's Lands kas te Soekaboemi aan den algemeen ontvanger IIde klasse, J. Companjen.

Belast: met ingang van 4 Febr. '30 met de functiën van controleur 1ste kl. bij den dient der Opiumregie, P. Tj. H van Storm van Leeuwen, thans controleur bij dien dienst.

met ingang van 4 Febr. a.s. met de functiën van controleur bij den dienst der Opiumregie, C.W. van Eekhout, thans tijdelijk waarnemend adjunct-controleur bij dien dienst.

MARINE DEPARTEMENT.

Ontheven: eervol van het bevel over Hr.Ms. „K V" de luitenant ter zee IIde klasse, H.C.W. Moorman.

eervol van het bevel over Hr.Ms. „K VI" de luitenant ter zee 1ste klasse, P. Rouwenhorst;

eervol van het bevel over de divisie onderzeebooten van Hr.Ms. „K II", „K V", „K VI" en „K VII" de luitenant ter zee 1ste klasse, J.L.L. Hoeke.

Geplaatst: aan boord van Hr.Ms. „Java" als hoofd, de officier van den marine stoomvaart dienst der IIde klasse, A.H. Voetelink, verwacht uit Nederland.

Overgeplaatst: van Hr.Ms. „Java" naar de marine-kazerne Oedjoeng, de off. van den marinestoomvaart dienst der 1ste klasse, F. Damave;

van de marine kazerne Oedjoeng naar Hr.Ms. „Tydeman" de officier van den marine stoomvaart dienst der IIde klasse, J.H. v.d. Laar;

van Hr.Ms. „Tydeman" naar Hr.Ms. „Pelikaan", de officier van den marine stoomvaart dienst der IIde klasse, J. A. Steernberg;

van Hr.Ms. „Pelikaan" naar Hr.Ms. „Java" de officier van den marine stoomvaart dienst der IIde klasse, W.M. Zietse;

van Hr.Ms. „De Zeven Provinciën" naar de kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makasser, de officier van den marine stoomvaart dienst der IIde klasse, J. v.d. Wiele;

van de kweekschool voor Inlandsche schepelingen naar Hr.Ms. „Willebrord Snellius", de officier van den marine stoomvaart dienst der IIde klasse, O. A. Vos;

van Hr.Ms. „Willebrord Snellius" naar Hr.Ms. „De Zeven Provinciën", de officier van den marine stoomvaart dienst der IIde klasse, H. Gorter.

FAMILIE BERICHTEN

Uit Nederlandsche Bladen.

Geboren:

10 Dec. J. E. F. van Vriesland-Galwa (d) Den Haag.
„ „ L. Lelieveld-Franken (z) Loosduinen.
11 „ M. Stutterheim-Creemers (d) Den Haag.

Verloofd:

15 Dec. B. v/d Spek en A. Hoogeveen, Den Haag.
14 „ H.J. Reinking en Ch. F. Stemmerik, Utrecht/Den Haag.

Overleden:

10 Dec. M. M. Bleekrode (m), Gorsel.
„ „ W.S. v. Dam-Salomons (v) 75 jaar, Haarlem.
9 „ G. Olivier-Smit (v). Den Haag.
10 „ J.G. Douwe -Wie nga (v) 69 jaar, Den Haag.
7 „ H.J. Voorduin (m) 42 j., Den Haag.
„ „ C. G Schuitemaker (m) 43 jaar, Den Haag.
„ „ A. W. M. Schregel-Burgwal (v) 58 jaar, Den Haag.
7 „ L J. Wiekhart (m) 45 jaar, Voorschoten.
8 „ C.H. Visser (m) 36 jaar, Den Haag.
„ „ G. van Diest (m) 77 j., Den Haag.
7 „ A van Buuren (m) 52 j., Den Haag.
9 „ E. Sips (m) 50 jaar, Den Haag.
„ „ M. M. Strohmaier (v) 40 jaar, Dusseldorf.
11 „ A. Veen (v) 56 jaar, Den Haag.
„ „ S. v. Creveld-de Haas (v) 98 jaar, Den Haag.
12 „ A.B.J. v/d Haagen Streng (v) 74 j., Den Haag.
„ „ H. Waagenaar (m) 83 j., Den Haag.
13 „ Th. J.s. Blom (m) 83 j., Den Haag.
„ „ E. M. Knijff (m) 23 j, Wassenaar.
„ „ J. van Hoevelaak (v) 42 j., Zeist.

SCHEEPSBERICHTEN

Haven van Tandjong-Priok.

Aangekomen 15 Jan.

N.I. ss. „Gen. Michiels" gez. v. Goorden Oosterlingh, van Djambi en Muntok, agt. K.P.M.

N.I. ss. „Soerabaja" gez. Pols, van Palembang, agt. K.P.M.

N.I. ss. „Schouten" gez. Gorter, van Singapore en Tg. Pandan, agt. K.P.M.

N.I. ms. „Ophir" gez. Sluiter, van Makasser en Semarang, agt. K.P.M.

Eng. ss. „Giang Ann" gez Maples, van Semarang, agt. Kian Gwan.

N.I. ss. „Reael" gez. Kardau, van Oosth., agt. K.P.M.

N.I. ss. „Mel. Treub" gez. Werner, van Palembang, agt. K.P.M.

N.I. ss. „Brouwer" gez. Remmers, van Pasar Ikan, agt. K.P.M.

Ned ss. „Moena" gez. Versteeg, van Semarang, agt. S.M.N.

N.I. ms. „Vulcanus" gez. Mommaas, van Pladjoe, agt. B.P.M.

Vertrokken 15 Jan.

Jap ss. „Sekkow Maru" gez. Uike, naar Bangkok.

Ned. ss. „Djambi" gez. van Os, naar Padang, Belawan, Suez, P/Said, Marseille, Havre en Rotterdam.

N.I. ss. „Sipora" gez Visser, naar Stagen:

Amerik. ss, „Fairfield City" gez. May, naar Singapore.

Ned. ss. „Saleier" gez. Riedel, naar Cheribon, Tegal, Semarang en Soerabaja.

Ned. ms. „Sibajak" gez. Bo n, naar Singapore, Belawan, Sabang, Colombo, Suez enz. Rotterdam.

N.I. ss. „van Goens" gez. Seepers, naar Tg/Pandan en Pontianak.

N.I. ss. „Indragiri" gez. Bakker, naar Pasar Ikan.

N.I. ss. „Tjisondari" gez. Weide, naar Tg/Pandan, Hongkong, Amoy en Shanghai.

Rotterdamsche Lloyd.

ms. „Sibajak" 15 dezer uit Priok thuisr.
ss. „Tambora" 15 dezer pass. Perum id.
ss. „Djambi" 15 dezer uit Priok id.
ms. „K. Gedeh" 14 dezer pass. Suez id.
ms. „P. Laoet" 15 dezer te Djeddah id.
ss. „Soekaboemi" 15 dezer uit Soerabaja kustreis.
ms. „Indrapoera" 15 dezer uit Semarang kustreis.
ms. „K. Inten" 15 dezer uit Soerabaja kustreis.
ss. „Saleier" 15 dezer uit Priok kustreis.
ss. „K. der Ned." 15 dezer uit Soerabaja id.
ss. „Bandoeng" 16 dezer te Priok uitr.
ss. „J P. Coen" 15 dezer uit Sabang id.
ss. „Pr. der Ned." 15 dezer uit Suez id.

Holland Amerika Lijn.

ss. „Vlieland" 15 dezer te Marseille thuisr.
ss. „Blommersdijk" 15 dezer uit Singapore thuisreis.
ss. „Beemsterdijk" 15 dezer te P. Said uitr.

Java Bengalen Lijn.

ss. „Bondowo" 15 dezer te Semarang.

Java China Japan Lijn.

ss. „Tjibesar" vertr. 14 dezer van Balikpapan naar Shanghai.
ss. „Tjikandi" vertr. 11 dezer van Keelung via Tjilatjap naar Batavia.

D. A. D. G.

ss. „Essen" vertr. 14 dezer van Colombo naar Belawan uitreis.
ss. „Naumburg" aangek. 15 dezer te Banjoewangi van Makasser kustreis.
ss. „Lueneburg" aangek. 16 dezer te Soerabaja van Semarang kustreis.
ss. „Freiburg" vertr. 15 dezer van Padang naar Colombo thuisreis.

Dodwell Castle Line.

ss. „Muncaster Castle" aangek. 16 dezer te M kasser van B. Papan kustreis.

Radioverbindingen.

Binnen bereik van Weltevreden-Radio: Buitenzorg, Bandoeng, Sekkow Maru, Sawahloento, Sibajak, Saleier, Djambi, Ophir, Hoofdinsp. Zeeman, Blommersdijk, Licamaersk, Bonneville, Ombilin, Memnon, Plancius, v.d. Wijck.

Passagierslijst,

van het ss. *Saarbruecken* 22 Jan. van Singapore ss. *van Overstraten* en ss. *Plancius*, 20 en 18 Jan. van Tandjong Priok.

E. Brettschneider, J. Brock, fam. G. van den Broek en 2 kn., fam. J. Dalmeijer en 1 k., J. Dezentje Hamming en echtg., mevr. A. Enger, O. Hoekmann, mevr. Graivin Lavaulx Vrécourt, W. Neuffer, mevr. G. Strotmann mevr. H. Wichardt.

OP DE WARME DAGEN DRINKT MEN UITSLUITEND
SINASIA
(UIT VERSCHE SINAASAPPELEN GEPERST).
HEERLIJK!!! VERFRISSCHEND!!!
OVERAL VERKRIJGBAAR. 2066

Gezicht-wasschen

Uw belangrijkste Schoonheidsbehandeling

Olijfolie, in deze toilet zeep, verwijdert vuil en crèmes etc. op een geheel andere wijze. En dit is, volgens specialisten, de voornaamste stap bij den strijd tegen fletse of glimmende huid en vlekken.

2383

VELE der gevaren die complexie-charme bedreigen ontstaan door verkeerde behandeling van een van nature lieflijke huid. Rouge, poeder en creams, aangewend om schoonheid te brengen, vernietigen haar echter.

De uitwerking van olijfolie op de huid

De gezichts-oliën in deze merkwaardige zeep verzachten en verwijderen kleine ongerechtigheden in de poriën, op die manier vetwurmpjes en dergelijke verhinderende. Olijfolie maakt een zachte huid zachter, houdt haar soepel, gelijk, om met liefde aan te raken. Het rijke balsemachtige schuim dringt in elke porie, stimuleerend een weelde van verborgen kleur, stralende frischheid te voorschijn brengend.

Palm- en olijfoliën — niets anders — geven Palmolive die natuurlijke kleur. Palmolive zeep is niet door menschenhanden aangeraakt, tot U zelf de verpakking openbreekt — zij wordt nooit onverpakt verkocht

Begin nu met deze behandeling

Deze 2 korte regels zijn een zekere weg naar blijvende lieftalligheid:

's Avonds: maak een rijk schuim van Palmolive zeep en warm water. Breng dat met beide handen op gezicht en hals, zachtjes masseerend in opwaartsche en buitenwaartsche richting, om circulatie te bevorderen. Grondig met warm water afwasschen, langzaam overgaand tot koud water, tot ge inderdaad voelt dat alle onzuiverheden, olie, transpiratie en creams verdwenen zijn. Dan de huid zachtjes afdrogen met een zachte handdoek.

's Morgens: herhaal deze behandeling, en gebruik een weinig vanishing cream, alvorens rouge en poeder te nemen. Dat is alles! Een eenvoudige behandeling, maar zij moet tweemaal per dag geschieden om de huid lieftallig en jong te houden.

Vermijd deze fout

Gebruik voor bovenstaande behandeling geen gewone zeepen. Denk niet dat elke „groene" zeep, of eene zoogenaamde palm- en olijfolie zeep, hetzelfde is als Palmolive. In Uw eigen belang, zie dat om de Palmolive zeep die ge koopt de zwarte band zit met het woord **Palmolive** in gouden letters; het groene omslagpapier en het roode zegel onderop met het woord **Palmolive**. Palmolive zeep wordt nooit onverpakt verkocht. Colgate-Palmolive-Peet Co.

KEEP THAT SCHOOLGIRL COMPLEXION

Behoud die Schoolmeisjes' teint

ZES NIEUWE ROMANS

VAN

HEDWIG COURTHS - MAHLER

1. **Levensstormen**
2. **Britta Riedberg**
3. **Zij hadden elkander zoo lief**
4. **Wie werpt den eersten Steen?**
5. **Het Parelsnoer**
6. **Feeënhanden**

Van alle Duitsche schrijfsters van den tegenwoordigen tijd neemt HEDWIG COURTHS MAHLER, als de meest gelezene en meest geliefde, verreweg de eerste plaats in. Zij is niet meer alleen een Duitsche schrijfster te noemen, maar één, die de geheele wereld toebehoort, want haar talrijke werken zijn in verschillende talen overgezet en zoodoende eigendom van de geheele wereld geworden.

Deze algemeen beminde, buitengewoon begaafde schrijfster trad in 1919 in de rij der Duitsche letterkundigen, en stond van het begin af aan als een ware letterkundige verschijning hoog aangeschreven in de geheele wereld: het gunstige oordeel over haar volgende werken versterkte dit hoe langer hoe meer.

Al hare romans munten uit door duidelijke uitdrukkingen, vol fijne teekening van karakters en zieleleven, zoodat men er van de eerste tot de laatste bladzijde in klimmende belangstelling, niet alleen door geboeid, maar ook medegesleept wordt en naar méér verlangt.

Bovenstaande serie van 6 nieuwe deelen, alle gebonden in geheel linnen prachtbanden en voorzien van een geïllustreerden omslag in kleuren, bieden wij aan voor den prijs van f 18.— betaalbaar in 6 maandelijksche termijnen van f 2.50 en 1 van f 3.—

Toezending der geheele serie geschiedt onmiddellijk na ontvangst van onderstaand bestelbiljet door:

W. GORTER Jr. BOEKHANDELAAR BANDOENG.

BESTELBILJET

Ondergeteekende wenscht te ontvangen van **W. Gorter Jr. Boekhandelaar te Bandoeng, Riouwstraat 171:**

6 Nieuwe Romans van HEDWIG COURTHS MAHLER, gebonden in linnen band, voor den prijs van f 18.—, betaalbaar in maandelijksche termijnen van f 2.50.

NAAM ....

WOONPLAATS ....

BEROEP ....

2370

2390

Het adres voor levering van Hollandsche tafel of rijsttafel, aan Huis bezorgd, is ongetwijfeld:

HOTEL BEKKERING.

De benoodigde Bussen worden alleen voor het bezorgen door — ons geleverd. De prijzen der Bonboekjes bedragen —

30	Bons thuis bezorgd	geldig	2 maanden	f 47.50
10	„ „	„	weken	„ 17.50
30	„ afgehaald	„	2 maanden	„ 40.—
10	„ „	„	3 weken	„ 15.—

Sinds 1 Mei 1929 weder onder eigen beheer

Hoogachtend, 2378
Hotel Bekkering, Rijswijk No. 3
Anno 1912 — Telef. 1548 Wl.

KRAMAT-APOTHEEK

Kramat, hoek Kwitang, Telefoon 641 Welt.

2377

Verbandstoffen - Patentmedicijnen.

Recepten worden op telefonisch verzoek afgehaald.

Handel Maatschappij v/h DE BAS & Co.

Tegel- en Betonfabriek te Weltevreden,

Tanah-Abang Oost 87 — Telefoon Welt. 585

kan leveren voor het bouwen van woningen

zeer fraaie marblon-gebloemde en effen gekleurde tegels.

Voor fabrieken zeer sterke effen-grijze en **zuurvaste** tegels tegen sterk concurreerende prijzen. In voorraad **beton buizen** in afmetingen van 0,10 — 1,00 M. diameter. Gemakkelijk te vervoeren **septictanks**, volgens voorschrift van Bouw- en Woningtoezicht te Batavia.

De welbekende meubelsmeer **Salvio** wordt door haar vervaardigd.

2373

SLAZENGER
PROSSER
JAQUES
RACKET
EN
AMERIKAANSCH
NEW WINNER
Tennis Artikelen Reparatie
DODO. Weltevreden
2255

GLORIA

BATAVIASCHE MODERNE HYGIENISCHE
WASSCHERIJ

Voor: Particulieren, Hotels, Koopvaardij. Hospitalen, Internaten.

TELF. No. 2696 — WELTEVREDEN
WASCHTIJD 1 — 5 DAGEN.
Halen en brengen kosteloos. do175

Waarom zoudt U zoo ver rijden?
Heusch, dat heeft totaal geen zin!
Koopt PROVISIEN en DRANKEN
Op Senen bij LI LIONG HIN.

Gang Kenanga zes en twintig,
Waar U goed geholpen wordt,
Waar U heusch goedkooper uit bent
En bezuinigt op transport.

2384

LAAT ONS UW SCHILDERWERK VERZORGEN!

Bij uitgebreide verfwerken nemen wij desgewenscht ook het geheele werk op ons, inclusief werkloonen, gebruik onzer verfspuiten, Europeesch toezicht, enz. Wij beschikken over **vakkundig uitvoerend personeel.** U kunt er dan van verzekerd zijn, dat Uw schilderwerk naar behooren en onder vakkundig toezicht op de meest doelmatige en economische wijze wordt uitgevoerd. —

LINDETEVES **STOKVIS**

Voor elk doel een passende verfsoort!

2387

J. & P. SCHIEDMAYER

Baby-Vleugel F 2100.-

RUD. IBACH. SOHN.

Boudoir-Piano F 1350.-

massief eikenhout, volle tropenconstructie, tientallen jaren met succes geïmporteerd door de

Alleenvertegenwoordigers:

BEKKER-LEFÈBRE

Weltevreden.

161do

Koopt een

VILTHOED

MERK *G. B. Borsalino fu Lazzaro & C.*

UW VROUW zal U direct een pluimpje geven voor Uwe goede keuze!

Deze hoeden munten uit door :-: elegance, kleur en vorm! :-:

2389

ABONNEMENTSPRIJS:
ƒ 7.50, fr.p.p. ƒ 9.—, buiten Ned.-Indië ƒ 12.50 p. kw.
ADVERTENTIE-TARIEF:
1—25 woorden ƒ 3.75, elke 5 woorden meer ƒ 0.75.
Regeltarief ƒ 0.50 per regel

BATAVIAASCH NIEUWSBLAD.

Hoofdredacteur: J. H. RITMAN DERDE BLAD Directeur: P. MOLENAAR

UITGEEFSTER:
N.I. Drukkers- en Uitgevers Mij.
BUREAUX:
Sluisbrugstraat 23, Weltevreden
TELEFOON:
Welt. 2886, 2887 en 2888 (Wisselbord).
Na 5 uur 's midd. Welt. 429

Vrouwenarbeid in Japan.

(*Bijzondere correspondentie*).

De laatste jaren heeft zich Japans snelle opkomst tot industrieële mogendheid voltrokken, die tegenwoordig van groote beteekenis is wegens haar concurrentie ter wereldmarkt. Hand in hand daarmede heeft in Japan een belangrijke ontwikkeling der algemeene economische omstandigheden en van de arbeidswetgeving plaats gevonden, die van bij zonder belang is met betrekking tot de werkneemsters, wijl het aandeel der vrouwen in de leidende takken der industrie aldaar buitengewoon groot is. De volgende beschouwingen zijn ontleend aan een reeks artikelen van Iwao F. Ayusawa *L'emploi des femmes dans l'industrie au Japon* in de *Revue Internationale de Travail*, deel XIX 1929.

Frappant is het feit, dat in Japan op alle terreinen van den arbeid meer vrouwen dan mannen werkzaam zijn, zoodat eenige industrieën in ruime mate van vrouwelijke werkkrachten afhankelijk zijn. In den landbouw b.v. zijn onder de loonontvangers bijna zes millioen vrouwen en slechts ongeveer drie millioen mannen. (Ook in den handel zijn de vrouwen in de meerderheid.) Neemt men in aanmerking, dat Japan ook thans nog, ondanks zijn verstrekkende industrialiseering, voornamelijk een landbouwstaat is gebleven en dat meer dan het derde deel van alle vrouwelijke werkkrachten in den landbouw werkzaam is, dan moet men tot de gevolgtrekking komen, dat het zwaartepunt van het probleem van den vrouwenarbeid ook op dit gebied ligt.

Daar hier echter geen belangrijke wijzigingen hebben plaats gehad, zoo min op economisch gebied als op dat der wetgeving, behandelt Ayusawa verder alleen de omstandigheden van de arbeidsters, die in de industrie werkzaam zijn. Einde 1927 was meer dan een millioen vrouwen in Japansche fabrieken werkzaam. In de voornaamste industrie, nl. de textielindustrie, worden bijna uitsluitend jonge, ongehuwde vrouwen aangesteld, zoodat op het oogenblik in Japan nog 25 pct. van de arbeidsters beneden 16 jaren oud is. Het arbeiderscontingent van de textielindustrie bestaat voor meer dan 80 pct uit vrouwen. De aanstelling van talrijke werkneemsters bij den zeer zwaren en gevaarlijken mijnarbeid vormt voor Japan een bijzonder probleem. Nog in het jaar 1925 waren van de te werk gestelde mijnwerkers meer dan het vijfde deel vrouwen.

De belangrijkste wettelijke maatregelen inzake de regeling van den werktijd in de fabrieken bevat de fabriekswet, die in 1923 gewijzigd is en sedert 1926 van kracht is. De werktijd van de arbeidsters in de industrie en in den mijnbouw werd door deze wet met een uur per dag verminderd, zoodat de industriearbeidsters thans nog tien uur per dag werkt. In dringende gevallen is een verlenging van den werktijd voor vrouwen tot 13 uur mogelijk. De nieuwe wet verbiedt den nachtarbeid der vrouwelijke zoowel als van de jeugdige industriearbeiders beneden de 15 jaar. Echter zal voor de vrouwen, die in de mijnen werkzaam zijn, dit verbod eerst in het jaar 1933 in werking treden.

* *
*

De loonen van de Japansche arbeidsters zijn in het algemeen buitengewoon laag. Uit statistieken blijkt, dat de vrouwenloonen in het meerendeel der gevallen niet eens de helft van het loon der mannen bereiken. In Maart 1928 bedroeg het gemiddelde dagloon van den arbeider 2,63 Jen, dat van de vrouw slechts 0,99 Jen. Het hoogst zijn de vrouwenloonen in de grafische industrie, het laagst in de textiel-industrie (0,68 Jen), waar de meeste vrouwen werkzaam zijn. Men moet daarbij in aanmerking nemen, dat de loonen der fabrieksarbeidsters zeer vaak de tegenwaarde voor kost en woning bevatten, die door den werkgever worden geleverd, zoodat slechts een dikwijls uiterst miniem percentage van het loon in contanten wordt betaald. De werkgever heeft bovendien nog het recht, een bedrag te korten voor de arbeiders-spaarbanken. Van deze reducties worden echter in den regel helaas 85 pct. door het bedrijf opgeslokt en als bedrijfskapitaal gebruikt.

Indien een economische crisis intreedt of wanneer de onderneming failliet gaat, verliezen de werknemers gewoonlijk hun spaarpenningen geheel. De wet bevat nog slechts een bepaling ter bescherming van den loonontvanger: de loonen moeten in „Japansche valuta" en ten minste eens per maand worden uitbetaald.

De schrijver houdt zich verder bezig met de vraagstukken der hygiëne, de kans op werkloosheid en de moederbescherming der industrie arbeidster. Ontstellend groot is het aantal bedrijfsongevallen bij de vrouwen, die in de mijnen werken. In het jaar 1924 b.v. vielen van de meer dan 75.000 vrouwen, die daar werkzaam waren, bijna 40.000 ten offer aan de onveiligheid in de bedrijven.

In de textielindustrie daarentegen werd slechts 0,015 pct. van de vrouwen door ongevallen getroffen. De sterfte van de vrouwelijke werkkrachten is ook in Japan grooter dan die van de mannelijke. Zoo stelde men wat het jaar 1926 betreft vast, dat 39 pct. van de werkkrachten van het mannelijk geslacht tegenover 45 pct. der arbeidsters schade leden aan hun gezondheid. De moederbescherming van de vrouwen, die in de industrie werken, is eveneens door de fabriekswet van 1926 geregeld. Volgens de desbetreffende bepalingen heeft de zwangere vrouw het recht, vier weken voor de bevalling van het werk weg te blijven en voor de moeders bestaat een werkverbod gedurende zes weken na de geboorte. De kraambedverzekering bedraagt gemiddeld 60 pct van het grondloon.

Een instituut, dat ons vreemd is, zijn de zoogenaamde „slaaphuizen" voor de industriearbeiders en speciaal voor de vrouwen, die in Japan zeer algemeen zijn. Zij zijn noodzakelijk wegens de slechte verkeersmiddelen en den veel voorkomenden nachtarbeid in Japan, die de werkgevers aanleiding gaven, er voor te zorgen, dat vooral de vrouwelijke werkkrachten in de nabijheid van de werkplaatsen konden logeeren. Er heerschen in deze *dortoirs* voor een deel ontstellende toestanden, van hygiënische inrichtingen is in vele gevallen geen sprake en in het bijzonder de jeugdige arbeidsters zijn onderworpen aan een soort gevangenisregime. Een Japansche vrouwenvereeniging heeft een enquête gepubliceerd, waaruit blijkt, hoe deze meisjes aan lichaam en geest schade lijden in deze, den mensch onwaardige levensomstandigheden. Echter hebben den laatsten tijd groote ondernemingen slaapzalen in het leven geroepen, die geheel en al voldoen aan alle moderne hygiënische eischen.

Iwao Ayusawa merkt naar aanleiding van zijn belangwekkende mededeelingen nog op, dat de lezer enerzijds moet in aanmerking nemen, dat het Japansche volk nog een halve eeuw geleden onder heerschappij van leenheeren leefde, dat de lange werktijd door den arbeider niet wordt geschuwd, daar in Japan zoowel de mannen als de vrouwen gewoon zijn, het werk lang te rekken en dat de levensstandaard van den Japanschen arbeider aanmerkelijk lager is dan die van den Europeaan. Aan den anderen kant moet men in het oog houden, dat de veranderingen op industriëel en sociaal-politiek gebied in Japan nog in vollen gang zijn.

De aankomst van de eerste Duitsche koelaki in de Letlandsche hoofdstad Riga.

BUITENLAND.

Op het Platteland van Rusland.

De Russische medewerker van het *Hbl.* schrijft:

Drie Moskouers ondernamen een reis naar een groot dorp in het gouvernement Twer, dus in Centraal-Rusland, niet ver van Moskou. Toen zij aan het station waren gekomen, vernamen zij, dat geen enkel rijtuig bereid was ! en naar het dorp, dat tamelijk ver van het station verwijderd lag, te vervoeren. Toen besloten de drie mannen de reis te voet te doen.

Al spoedig bemerkten zij, dat de weg verlaten was, nergens zagen zij een boerenwagen of een ander vehikel. De dijken verkeerden overal in slechten toestand, de bruggen waren gebroken. In het begin dachten de drie reizigers, dat een gevolg van verwaarloozing was, maar langzamerhand kwam bij hen de gedachte op, dat de weg opzettelijk vernield was. Later bleek deze veronderstelling juist te zijn. De boeren vernielen de wegen, breken de bruggen om hun dorpen ontoegankelijk te maken. Het loopen op den vernielden dijk was moeilijk.

Na eenige uren marcheeren kwamen zij bij een moeras en ontdekten, dat de dijk opzettelijk doorgestoken was en de brug uit elkaar gehaald. Zij konden dus het dorp op deze wijze niet bereiken en besloten een zijpad in te slaan, dat naar een bosch leidde, in de hoop op deze wijze in een dorp of gehucht te komen, waar de boeren hun wellicht zouden kunnen vertellen, hoe zij het groote dorp, waarheen zij wilden gaan, konden bereiken. Toen zij in het bosch kwamen, werden zij plotseling ingehaald door een boerenjongen, die te paard zat.

De reizigers waren verheugd en wilden den jongeling naar den weg vragen, deze reed door. Later vernamen de reizigers, dat hij een der wachters was, die de boeren op den weg naar hun dorp hadden geplaatst. Zoodra de jongeman de drie stedelingen zag, haastte hij zich naar zijn dorp om er rapport over uit te brengen.

De drie stedelingen werden in het dorpje vijandig ontvangen. Zij werden als gevangenen behandeld, naar den ov jet gebracht en daar aan een verhoor onderworpen. Later vernamen zij de oorzaak van al die maatregelen. Kort voordien werd het dorp bezocht door een agent van den Gostorg (handelscentrale), die door een militaire escorte begeleid was.

De Gostorg-man ontdekte een hooimijt, die de boeren voor den winter hadden klaargemaakt, en beval al dat hooi naar het station te brengen en het aan den rijksopkooper af te leveren. Den volgenden nacht verbrandde het hooi. De boeren gaven er de voorkeur aan het hooi te verbranden dan het voor een spotprijs aan den sovjet-staat af te staan en daarbij het nog zelf naar het station te moeten vervoeren. Daar de boeren vreesden dat de overheid tot represailles zou overgaan, organiseerden zij een bewakingsdienst.

De drie reizigers hadden officieële sovjetpapieren (zij waren sovjet-ambtenaren, al koesterden zij weinig liefde tot den sovjet-staat) en de boeren zagen hen voor spionnen aan. Hun positie was dus hachelijk. Gelukkig voor hen werden zij in bescherming genomen door den priester. Het bleek, dat er op het platteland nu een nieuw type geestelijken ontstaan is. Het zijn boeren, die bekend staan als kenners van de Heilige Schrift; hun medeboeren kiezen hen tot priester en sturen hen naar den bisschop, die hun de wijding geeft. Deze boeren-priesters leiden het leven van gewone boeren, onderscheiden zich in niets van de overige bevolking, voeren alle plechtigheden („treby" zooals de Russische term luidt) kosteloos uit.

De kerkvoorwerpen zijn natuurlijk zeer primitief, door den boer-priester zelf gemaakt. In het dorp, waar de drie stedelingen waren beland, gebruikte de priester een boerenzoutvaatje als kelk, een lepel vervaardigde hij zelf van hout. Toen de drie reizigers met zijn hulp het dorp konden verlaten, verzocht hij hun hem, door tusschenkomst van een vertrouwden man aan het station, een theelepeltje te sturen voor de kerkelijke plechtigheden, hetgeen zij ook deden.

Toen de priester vernomen had, dat de drie stedelingen geen graan-opkoopers waren en dat het doel van hun reis niets met de graan-campagne uitstaande had, dat zij niet tot hen behooren, die tegen de belangen van de boeren handelen, beloofde de priester hen te helpen. Hij vertelde hun over hetgeen op het platteland gaande was.

De boeren, zei de priester, verzetten zich niet tegen het betalen van belasting en hij, de priester (hij noemde zich steeds „de onwaardige priester"), was bereid al het mogelijke te doen om de boeren te bewegen aan de eischen van de overheid te voldoen. „Daar de overheid echter het onmogelijke verlangt, hebben de boeren besloten zich af te scheiden". De boeren koopen in het geheel geen goederen in de stad. Zij sturen alleen vertrouwde mannen naar het station, waar dezen in ruil voor eieren en lapti (soort basten klompen) zout krijgen. Overigens koopen zij niets meer.

In plaats van petroleum gebruiken zij gesmolten vet of „loetsjina's" (harshoudende spaanders); in plaats van glas voor ruiten gebruiken zij een blaas; zelfs lucifers gebruiken zij niet meer. Zij lezen geen kranten, sturen en ontvangen geen brieven.

De kinderen krijgen onderwijs; om geen schriften, pennen, potlooden en inkt te moeten koopen, schrijven de kinderen met houtskool op planken. De stedelingen zetten den priester uiteen, dat de tegenwoordige koers ten doel heeft over vijf jaar in Rusland overvloed aan fabrikaten te scheppen en dat dan de belastingen ook verlaagd zouden worden.

De priester luisterde en vroeg: „En wie zal dan al die goederen koopen, als het volk in den loop van de vijf jaar straatarm wordt ?"

Zeer interessant is, wat de priester over zichzelf vertelde. Hij had geen kinderen en hoopte zijn leven als gewone boer te eindigen. De boeren kozen hem echter tot priester en hij nam het kruis. Om bevestigd te worden moest hij den weg naar den bisschop en terug te voet afleggen; eerst ging hij naar een priester in een ander dorp, waar hij de belangrijkste dingen had vernomen, daarna ondernam hij den tocht naar den bisschop. Hij had een Evangelie en misboeken en ook een houten kruis, maar geen misgewaden. En waartoe ook? „De Heere verlangt niet naar kazuifels". Het meest leed hij van het bewustzijn, dat er zooveel felle haat was.

„Onze Lieve Heer heeft niets tegen armoede, maar de verbittering der harten brengt verderf, herhaalde de oude priester telkens weer. Wij gaan allen te gronde, ons geheele volk gaat te gronde, indien er geen einde aan die verbittering komt". Er is geen kerk in het dorp. De priester vond dat zoo erg niet. De verbinding is nu verbroken; er moet dus iemand zijn, die gerechtigd is de kinderen te doopen, de heilige sacramenten aan de stervenden toe te dienen, enz. In vroegere jaren zouden de volleerde priesters tegen het bestaan van zulke priester als die oude boer gekant zijn, omdat daardoor hun inkomen minder zou worden. Maar nu zijn er geen inkomens.

De priester voerde alle plechtigheden in zijn hut uit. Men bracht hem zuigelingen en hij doopte ze in de hut in een houten vont; hij zegende huwelijken in zijn hut in; in plaats van een ikonostas had hij maar een paar iconen.

Met behulp van dien priester is het den drie stedelingen gelukt naar het dorp te komen, dat zij wilden bezoeken. Dat groote dorp bleek nog meer afgescheden van de stad dan het vorige. Er is wel een sovjet, maar hij bestaat uitsluitend als een plaatselijke instelling. Het verband met de stad en de administratie is zeer gering.

Als schakel tusschen stad en dorp treedt niet zoo zeer de sovjet op, als de godsdienstige organisaties. De boeren hebben de wegen onberijdbaar gemaakt en zich zoo verscholen achter hun bosschen en moerassen. Zij hebben hun behoeften tot het allerlaagste minimum teruggebracht, het kultureele peil is tot het uiterste gedaald.

De drie stedelingen keerden in gedrukte stemming naar Moskou terug. Zij vroegen zich af: waarvoor dienen dan de industrialisatie en de „pjatiletka" als er op het platteland zulke toestanden ontstaan?

Kapper: Goeie genade. Daar hebben we het haar van juffrouw Smit heelemaal kort afgeknipt en dat van mijnheer de Bruin „geshingled" ...

(*Lustige Kölner Zeitung*, *Keulen*)

FEUILLETON.

DE KANG-HE VAAS.

Uit het Engelsch
van
J. S. FLETCHER.

Geautoriseerde vertaling.

2)

HOOFDSTUK II.
Oom Joseph Krevin.

Als gij alle omstandigheden in aanmerking neemt, dan zal het u niet verwonderen dat ik angst had. Om te beginnen was ik nog zwak, lichamelijk zwak, tengevolge van mijn langdurige ziekte; ik was te zwak om zelfs met een kind te vechten. Ik was in een huis, waarvan in weerwil van alle grendels, sloten en rampinnen kon worden ingebroken. Het huis lag verlaten: 't dichtst nabijzijnde huis lag een paar honderd meter verder. En wie anders zou kunnen komen dan iemand met kwade bedoelingen? Zeker niet Keziah; indien zij onverwacht was teruggekomen, zou zij steentjes tegen het raam hebben gegooid en geroepen hebben. En wie anders dan de politie veldwachter — de zware stap van Veller zou ik op een mijl afstand gehoord hebben. Wie die man ook was, hij liep zachtjes, niet zoo zachtjes als een kat, dat is zeker, en toch liep hij haast onhoorbaar. Maar wie was hij en wat wilde hij in zijn schild ? Ik had zijn voetstappen duidelijk gehoord op het laatste gedeelte van het pad, dat leidt van het tuinhek naar de veranda. Toen was het weer stil: ongetwijfeld was hij bezig de sluitingen van de voordeur te onderzoeken. Ik zag hem voor me — daar ik in die dagen een levendige verbeeldingskracht had — zich in de maneschijn voorover buigende naar het slot, de deurkruk in de hand, misschien overwegende wat hij moest doen om binnen te komen. Plotseling hoorde ik hem weggaan. Ongetwijfeld ging hij het pad weer af.

En toen sprong ik uit het warme bed en haastte ik mij naar het raam, trok het blind open en staarde in de duisternis. De Laatste-kwartier maan stond aan den hemel, juist boven den inham, maar waarschijnlijk als een gevolg van de hitte van den vorigen middag hing er een zware, witte mist boven de kust en het land in de verte, zoo ook tusschen de boschjes en bloemen in den tuin. Toch zag ik mijn middernachtelijken bezoeker; tenminste ik zag een glimp van hem toen hij het hek verdween. Het scheen een zware, breed geschouderde man te zijn; mogelijk dat de mist hem zwaarder deed schijnen dan hij was. Hij ging de mist tegemoet en was daarin nu verdwenen, terwijl hij langzaam ging in de richting van de landpunt, die uitkwam bij Gallowstree Point.

Het denkbeeld kwam toen bij mij op om een lamp op te steken en die voor het raam te zetten van een der bovenkamers, zoodat de man, wie hij ook mocht zijn, zou denken dat het spookte in het huis. Bij nader inzien kon hij dat ook beschouwen als een uitnoodiging om terug te komen. Ik was er niet op gesteld hem terug te zien komen, in geen geval voor daglicht. Daarom kroop ik weer in mijn bed en lag nog langen tijd klaar wakker en steeds luisterende. Ik hoorde niets dan het zwakke geklots der golven op het zand en het gewone gekrijsch van een zeevogel. Ten leste viel ik in slaap, in een vasten slaap en toen ik weer wakker was en halfweg de trap afliep om op grootvader's klok te kijken, was het juist zeven uur en de gezegende zon stond hoog aan den hemel, lieflijk glimlachend over het strand en de zee.

Er was voor mij geen reden om op te staan; ik had tot 's middags in mijn bed kunnen blijven, als ik daar lust in had gehad. Maar mijn kracht en mijn levensgeesten kwamen weer boven en er was iets in dien frisschen lentemorgen, dat mij tot daden aanzette. Ik schoot eenige kleeren aan, maakte vuur in het keukenfornuis en zette er de waterketel op; tegen acht uur ontsloot ik de voordeur en keek de tuin in. Plotseling deed zich een verrassing voor, die mij een schok gaf. Want daar aan de linkerzijde van de bank in de veranda lag een tasch — een vreemdsoortige, versleten, ouderwetsche tasch, waarvan het leder was geschaafd en de sloten gehavend en verroest; het was een tasch, die veel dienst had gedaan.

Het was zoo'n tasch, die je gemakkelijk in je hand draagt; zij was slordig dichtgebonden met gewoon touw op een manier, die deed veronderstellen, dat de tasch niets van waarde bevatte en dat alles goed genoeg was om er het ding mede dicht te binden.

Dat mijn middernachtelijke bezoeker deze zonderlinge bagage in de veranda had neergezet, daarvan was ik even zeker, als dat zij daar voor mijn oogen lag. Ik dacht er niet aan om die bagage aan te raken, maar ik ging naar de veranda om ze van dichtbij te bekijken. Er waren daarop eens een paar letters geschilderd geweest in zwart, maar zij waren nu bijna geheel uitgewischt. En in vroeger tijden waren er vele etiketten op geplakt, waarvan zag men nog aan alle kanten overblijfselen. Een nieuw adres zat er echter niet op; niets gaf aan wie de eigenaar was, noch vanwaar en langs welken weg hij naar hier was gekomen. Hij was intusschen gekomen en rechtstreeks naar de buitendeur, zooals ik had uitgemaakt, en had zijn spullen neergezet en was weer heengegaan. Ik overwoog verschillende waarom's en wat's en wie's, toen ik een zwaren stap hoorde op den kiezelweg langs den tuin. Dat was Veller, die langs ons huis wandelde; hij kwam elken morgen voorbij. Hij boog zijn rond, rood gezicht over de heg, zag mij en glimlachte — hij was een van die menschen, die altijd lachen.

„Goeie morgen, jongeheer Ben !" zeide hij. „Ik ben blij je weer op de been te zien !"

„Dank je wel", antwoordde ik. „Kom eens hier Veller."

Hij opende het tuinhek, kwam den tuin in en keek onderzoekend rond. Ik wees, zonder iets te zeggen, op het ding bij de bank.

„Aha !" riep hij uit. „Precies. Ik zie het — een tasch ! En wat moet dat beteekenen, jongeheer Ben ?"

„Veller", zeide ik. „Luister. Mijn zuster is op reis; zij moest gisteravond naar Kingshaven, naar mevrouw Hozier . . . ."

Hij knikte, alsof hij wilde zeggen: „Ik weet er alles van" en glimlachte met groote voldoening.

„Aha !" zeide hij, terwijl hij mij in de rede viel. „Precies . . . . Juist ! Ik ontmoette mijnheer Robinson gisteravond, toen hij met den laatsten trein van Kingshaven kwam. Zij, mevrouw Hozier, verraste haar heer baas men gisteren met tweelingen. Het was 's middags, zei mijnheer Robinson — om vijf uur. Toen hij daar even ging hooren, ging het best — met allemaal. Tweelingen ! — een jongen en een meid !"

„O", zeide ik. „Hoe dan ook, mijn zuster moest daar heen, zoodat ik alleen thuis was, den geheelen nacht; snap je Veller ? En ongeveer om twaalf uur hoorde ik voetstappen op het pad daar. Zij hielden op hier bij de veranda. Daarna verdwenen ze weer. Ik sprong uit mijn bed en zag een man den tuin uitgaan in de richting van Gallowstree Point. En van morgen — nu net — vond ik deze tasch, daar waar zij ligt. Wat denk je daarvan, Veller ?"

Hij krabde het lichaam van zijn rechteroor aandachtig. „Nou, dat is zeker al heel gek, jongeheer Ben", antwoordde hij. „Verwachtte je iemand — een logé ?"

„Neen !" zeide ik. „Niemand !"

„Het heeft er alles van, dat degene, van wie ie is, iemand kent in deze buurt kent", merkte hij peinzend op. „Zoo'n vent, die het tuinhek door komt, die hier naar het huis toe, legt z'n spullen neer en gaat weg ! Waarheen — dat is de vraag."

„Dat is het juist !" zeide ik. „Waar is hij heen ? Zou hij terugkomen ? Wat zou je in mijn plaats doen, Veller."

„Precies. Juist !" antwoordde hij. „Als — als ik jou was jongeheer Ben ging ik in je stukkie en dan zou ik zeggen niet dat je jegeneen hebt. Laat dat ding daar, waar het is. Want je weet nooit, wat er in bagage van dat soort zit. Het lijkt wel, of het dat die kerel een zeeman is. En — ik heb

James D. Mooney.

James D. Mooney.

Zooals onlangs reeds gemeld arriveert per s.s. *Jan Pieterszoon Coen* op Java mr. James D. Mooney, president der General Motors Export Company en vice-president der General Motor Corporation, belast met de leiding van alle overzeesche bedrijven der G. M. C.

De heer Mooney, die op weg hierheen, een kort bezoek bracht aan „General Motors Near East, S.A. te Alexandrië en aan „General Motors India, Ltd. te Bombay, zal ca. 10 dagen op Java vertoeven als gast van de N.V. General Motors Java te Tandjong-Priok.

Na Java bezoekt de heer Mooney Singapore, alwaar het daar ter stede onlangs gevestigde Regionaal Hoofdkantoor voor het Verre Oosten als gastheer optreedt. Voorts vermeldt het reisplan van den heer Mooney een bezoek aan Japan. Naar bekend, beschikt ook in dit land de General Motors Export Co. over een groote assemblage-fabriek: General Motors Japan Ltd. te Osaka.

Mr. Mooney's bezoek aan Java verdient de aandacht, niet alleen wegens zijn positie als leider van een der grootste export-organisaties in de wereld, maar vooral, wegens de domineerende rol, die hij in de Amerikaansche automobielwereld heeft gespeeld bij de inderdaad phenomenale ontwikkeling der General Motors Export Company.

Als vice-president der Generaal Motors Corporation (Hoofdkantoor te Detroit, Michigan V.S.) en president der General Motors Export Co. (Hoofdkantoor te New-York) strekt zijn arbeidsveld zich uit over 22 overzeesche bedrijven, die de automobielmarkten van zoo verschillende landen bedienen.

Aan den vooravond van zijn bezoek aan Java, laten wij hier een korte biografie van den heer Mooney volgen, waarbij wij tevens een overzicht geven van General Motors' export-bedrijf.

In 1885 geboren in den Staat Ohio, kenmerkte Mooney's levensloop zich, vanaf zijn schooljaren tot heden, door snelle ontwikkeling en buitengewoon succes.

Hooger technisch onderwijs genoot de jonge Mooney aan de „case School of Applied Science," gevolgd door eenige jaren college aan de New-York University.

Als gegradueerde dezer universiteit begaf Mooney zich niet direct in het zakenleven. Hij prefereerde practisch werk en verkreeg dit in de mijnen van een der Westelijke Staten. Niet alleen schonk hem dit volop gelegenheid, zijn technische en practische kennis te verrijken, naar ook kreeg hij aldus een beteren kijk op den gewonen werkman in zijn eigen omgeving. Enkele jaren later kreeg Mooney een aanstelling als mijn-ingenieur, eerst in Californië, daarna in Mexico.

Zijn heldere kijk op techniek en zijn rijke ervaring op betrekkelijk jongen leeftijd, bezorgden Mooney een leidende plaats in de redactie van het Amerikaansche tijdschrift *The American Machinist.*

Nauw was hij dezen redactioneelen arbeid begonnen, of de wereldoorlog maakte hieraan een vroegtijdig einde. Juist in deze periode toch schaarden de Vereenigde Staten zich aan de zijde der Geallieërden. Mooney nam dienst en werd wegens zijn technische ontwikkeling ingedeeld bij de 159ste Brigade Veld-Artillerie. In deze periode had Capt. Mooney wederom gelegenheid zijn menschenkennis te verruimen. Juist in die moeilijke dagen leerde hij, beter dan ooit, het kaf van het koren te scheiden. Eerst na den Wapenstilstand, in 1919, keerde Mooney naar zijn land terug en nam zijn carrière in het General Motors concern een aanvang.

In dienst der Remy Electric Co. (Anderson, Indiana), een dochteronderneming der General Motors Corporation, onderscheidde hij zich door energiek optreden en grenzelooze ambities. De maatschappij, die destijds zeer zwak stond, wist Monney binnen zeer korten tijd er weer geheel bovenop te helpen. Erkentelijkheid jegens zijn groote verdiensten ondervond hij in het jaar daarop (1920), toen de heer Mooney benoemd werd tot president en general manager van het Remy-concern. Later groeide hieruit de Delco-Remy Corporation, die thans alle electrische installaties voor General Motors, alsmede voor tal van andere Amerikaansche automobielfabrikanten levert.

In 1921 kwam Mooney's benoeming af tot vice-president en general manager der General Motors Export Company. Vooral in deze functie en later als president van het concern, kwamen Mooney's buitengemeene organisatie-talenten tot hun recht.

Zonder eenige reserve mag gezegd worden, dat de tegenwoordige bloei van General Motors Export Co. te danken is aan Mooney's pionierswerk en noesten arbeid. Onder zijn leiding groeide de ten tijde zijner toetreding nog vrij onbeduidende General Motors Export Co. tot hare huidige importantie.

* *
*

Gaven wij hierboven een beknopt overzicht van 's heeren Mooney's carrière, thans volgen nog enkele feiten uit de ontwikkelingsgeschiedenis zijner maatschappij.

Beginnen wij dan met erop te wijzen, dat, toen de heer Mooney geroepen werd tot de functie van president der General Motors Export Co., dit concern nog geene fabrieken in het buitenland bezat. Slechts beschikte zij over een centraal exportkantoor in Londen. In 1924 werden de eerste twee buitenlandsche assemblagefabrieken opgericht, resp. te Kopenhagen en te Londen. Thans beschikt de General Motors Export Co. over 19 assemblage-fabrieken, resp. gevestigd te:

Kopenhagen, Londen, Stockholm, Berlijn, Warschau, Antwerpen (Eeckeren), Buenos-Aires, Sao Paulo, Montevideo, Port Elizabeth, Adelaide, Brisbane, Melbourne, Perth, Sydney, Wellington, Osaka, Bombay, en Batavia. Bovendien bezit de Maatschappij opslagplaatsen en distributie-kantoren te Parijs, Madrid en Alexandrië.

General Motors is dan ook geen Amerikaansch, veeleer een internationaal concern te noemen. In het buitenland heeft zij ca. 70 millioen dollars (f 175.000.000). geïnvesteerd in fabrieken, outillage, inventarissen en bedrijfskapitalen. Met genoemde assemblagefabrieken bestrijkt General Motors ruim 85 pct. der bestaande overzeesche automobielmarkten. Groote uitbreidingsplannen worden reeds ten deele in 1929 uitgevoerd, waarbij wij denken aan den recenten aankoop der Adam Opel A.G., de nieuwe vestiging in China te Shanghai en Mukden, onder den naam: General Motor China Inc. en aan de enorme uitbreiding der fabrieken te Antwerpen. Andere expansie-plannen zijn nog in voorbereiding.

Hoezeer deze overzeesche vestigingen tot vermeerdering van den omzet in het buitenland hebben bijgedragen, geeft ons het volgende staatje te zien:

Verkoopsoverzicht der General Motors Export Company.

Jaar	Aatal verkochte auto's (incl. trucks)	waarde in dlls.	waarde in F.
1922	21.872	19.875.015	49.687.537,50
1923	43.000	39.193.869	97.984.672,50
1924	64.845	50.929.322	127.323.305,—
1925	100.894	77.109.690	192.774.240,—
1926	118.791	98.156.088	245.390.220,—
1927	193.830	171.991.251	429.978.127,50
1928	282.157	252.152.284	630.380.710,—

Uiteraard zijn de resultaten over het jaar 1929 nog niet bekend, doch de beschikbare cijfers over de eerste drie kwartalen wijzen erop, dat de record-cijfers over 1928 nog belangrijk overtroffen zullen worden.

In een interview met den heer Mooney na zijn aankomst alhier hopen wij bijzonderheden van meer actueele beteekenis voor den automobielhandel te vernemen.

NEDERLAND.

Wat de Nederl. Sleepbooten deden.

Zooals reeds gemeld werd, hebben Nederlandsche sleepbooten op de Noordzee gedurende de stormdagen in medio December verschillende buitenlandsche schepen in veiligheid gebracht. L. Smit en Co.'s Internationalen Sleepdienst heeft hulp verleend aan de volgende schepen:

Stoomschip *San Gerardo* door sleepboot *Ganges* op 25 November vastgemaakt, *Zwarte Zee* 26 Nov. eveneens vastgemaakt en 1e December te Falmouth binnengebracht. (Sinds 29 Nov. werd bovendien het transport geconvoyeerd door de sleepboot *Oostzee*).

s. s. *Jamaica Settler* door sleepboot *Roode Zee* op 2 Dec. vastgemaakt, 7 Dec. *Poolzee* ter hoogte van *Jamaica Settler* aangekomen; vastgemaakt en weer losgebroken, *Roode Zee* eveneens verscheidene malen losgebroken; koersende naar Falmouth.

s.s. *Josina.* 7 December n.m. heeft de *Schelde* getracht dit stoomschip den Waterweg binnen te sleepen; daarna eveneens door de *Oostzee* en de *Indus*; 8 December n.m. door de *Indus* en de *Schelde* behouden binnengebracht.

s.s. *Honved* door de Gele Zee opgepikt op 7 December, naar Deal gesleept, aldaar geankerd en op 8 December doorgesleept naar Gravesend.

Alfonso Perez, op 7 December door de sleepboot *Indus* tusschen de banken bij Smith Knoll doorgeassisteerd, welke daarna naar Maassluis teruggekeerd is, waarna deze boot direct weer aan de *Josina* zooals bovenvermeld, mede kon assisteeren.

s.s. *Britannic*, door de *Zwarte Zee* op 8 December naar het Bristol Kanaal geconvoyeerd, later vastgemaakt en naar Swansea gesleept, alwaar het transport 9 December v.m. aankwam.

s.s. *Aba*. Direct na aflevering is de *Zwarte Zee* vertrokken naar dit stoomschip, hetwelk op 11 dezer op 50.21 N. en 8.35 W. werd vastgemaakt, koersende naar Queenstown.

Een weelderig Program.

De *Ned. Werkgever* schrijft over het optreden van den minister van Arbeid, Handel en Nijverheid:

Binnen de vierjarige periode van zijn ministerschap wil hij een lawine van sociale maatregel op ons bedrijfsleven doen neerdalen.

Men oordeele. Allereerst — dit spreekt vanzelf — moet de ziekteverzekering worden ingevoerd. Met 1 Maart 1930 treedt ze in werking. De minister schat de lasten daarvan voor ons bedrijfsleven op 30 millioen, waarvan 20 millioen nieuwe lasten.

Men zou zoo zeggen: daar behoeft de eerstkomende vier jaren toch niets meer bij te komen; het is zoo al welletjes. Geef nu het bedrijfsleven dan toch minstens die korte spannen tijds om zich aan dien nieuwen last aan te passen. Maar neen In den loop van 1930 zal vermoedelijk ook de Ziekenfondswet tot stand komen; een maatregel, die rechtstreeks geen nieuwe geldelijke lasten voor de bedrijven behoeft te beteekenen maar indirect zonder twijfel invloed zal uitoefenen daar een deel van het loon voor bepaalde uitgaven wordt vastgelegd. Ook de met 1 Januari 1930 intredende toepasselijkverklaring van de Arbeidswet op de winkelbedienden zal indirect onze industrie in haar binnnenlandschen afzet bemoeilijken, daar de verzwaring van de bedrijfslasten voor de winkeliers, die hiervan het gevolg is, zal worden afgewenteld op het koopende publiek. In snel tempo zal vervolgens de Arbeidswet verder worden ingevoerd voor de volwassen arbeiders in kantoren en voor de hotels, restaurants en lunchrooms. 1 Maart 1931 wordt de regeling voor de kantoren ingevoerd. Dit alles maakt het leven al weer duurder. Nederland dat reeds een duurte eiland is moet een duurterot worden: en als er werkloosheid komt, och dan zal de verzekering, waarin dan de werkgevers meebetalen, wel alles dekken Na het productieapparaat moet nu het distributieapparaat worden belast.

En verder:

Het is wel merkwaardig, dat de minister zich geen oogenblik er van rekenschap schijnt te hebben gegeven, dat al deze maatregelen — waarbij nog gevoegd kunnen worden zijn voornemens tot bescherming van de landarbeiders, voorloopig „alléén" vrouwen en kinderen, de wijziging van de Stuwadoorswet en een regeling van de huisindustrie, waarbij minimumloonen worden voorzien, hun economischen terugslag moeten hebben op het bedrijfsleven, dat reeds zooveel moeilijkheden ondervindt van de Arbeidswet.

Triomfantelijk riep de minister toen hij het over deze wet had, uit:

Het doet mij genoegen, dat in dit debat niet zijn gehoord opmerkingen, dat de toepassing van de Arbeidswet het Nederlandsche bedrijfsleven in gevaar brengt. Dit is zoo hier en daar wel eens geuit, maar de tijd daarvoor is voorbij, en het is als een interessant feit te constateeren dat deze uitingen niet zijn vernomen. Dat geeft de regeering een zekere vrijmoedigheid om met de voorgenomen plannen tot uitvoering van de Arbeidswet thans zonder verwijl voortgang te maken.

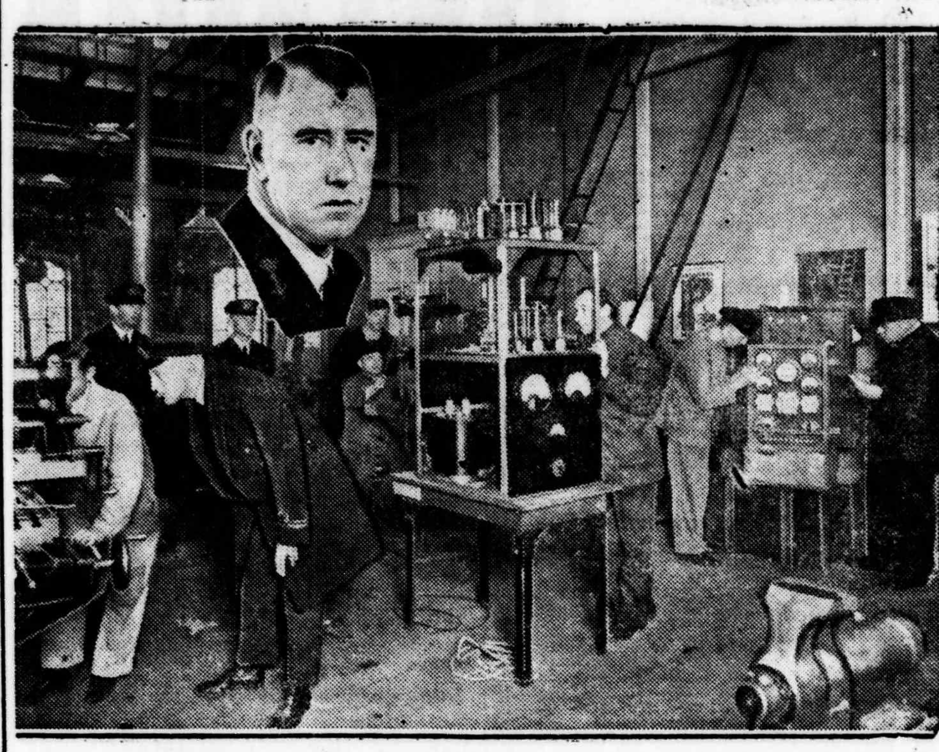
Men ziet hieruit, hoe gevaarlijk het voor ons bedrijfsleven is, indien niet in de Kamer met de noodige kracht en deskundigheid wordt gewezen op de nadeelen van een onjuiste arbeidswetgeving voor ons bedrijfsleven. Men behoeft daartoe zijn toevlucht niet te nemen tot overdreven exclamenties, maar men kan de regeering met haar eigen wapens bestrijden. De minister toch — en ziedaar een der weinige punten, waarop wij met hem accoord kunnen gaan — heeft er aan vastgehouden dat er geen sprake zal kunnen zijn van ratificatie van de Conventie van Washington inzake den 8 urendag, zoolang die voornaamste bezwaren, die ons tot dusver daarvan weerhouden hebben, niet zijn uit den weg geruimd. Een der hoofdbezwaren nu is ook volgens den minister het concurrentiebezwaar.

Wanneer de heer Kupers aanvoerde: Duitschland en Engeland hebben nu ook aangekondigd te zullen gaan ratificieeren, dan antwoordde de minister, zich daarbij aansluitend bij den heer Slotemaker de Bruine: laat ons eerst eens afwachten, hoe de Engelsche en de Duitsche wetgeving er uit zal zien. In Duitschland, zoo merkt hij op, is thans bij den Reichsrat aanhangig gemaakt een ontwerp, dat practisch geeft den 9-urigen arbeidsdag, zonder dat de eisch wordt gesteld van bijzondere opeenhooping van werkzaamheden.

Welnu, wanneer dat een bezwaar is tegen ratificatie onzerzijds van de Conventie van Washington, omdat wij ons daardoor binden aan bepalingen, waaraan onze concurrenten zich niet houden; wanneer het waar is — en dat is het ongetwijfeld – dat de conventie, zooals de minister zeide, geen ander doel heeft dan om de concurrentievoorwaarden voor allen gelijk te maken, dan is 't toch duidelijk, dat het feit, dat wij hier thans een acht-urenwet hebben, terwijl in Duitschland b.v. een 9 urenwet aanhangig is, voor ons bedrijfsleven nadeelig moet zijn, ook indien wij de conventie niet ratificeeren. Wij ratificeeren immers juist hierom niet omdat het buitenland zich niet aan den 8 urendag houdt, maar.....de consequentie dat wij dus ook niet verder moeten gaan dan dat buitenland, trekt de minister niet. Evenmin concludeert de heer Verschuur, dat onder de gegeven omstandigheden de regeering alles heeft na te laten, waardoor deze concurrentiebezwaren verscherpt worden. Het is jammer, dat wij dit den minister nog moeten zeggen!

Met hetgeen wij tot dusver van 's ministers voornemen op sociaal gebied opsomden, zijn wij intusschen nog pas in het begin. De minister stelt, op het terrein van de uitvoering der Arbeidswet na 1931 een tweede etappe in het zicht, nl. de regeling van den arbeid buiten fabrieken, werkplaatsen, kantoren, winkels, apotheken, hotels, koffiehuizen en verpleeginrichtingen, waarbij hij zelf moet erkennen dat op menig terrein, o.a. op dat der binnenscheepvaart, die regeling vrijwel onuitvoerbaar is.

Jubileum bij de Marine.

De radiodienst der Marine, gevestigd in het Marine-Etablissement te Amsterdam, bestond op 9 December 25 jaar. Foto van de radiowerkplaats. Inzet: kap.luit.-ter-zee J. C. M. Warnsinck, chef van dien dienst.

9 December 1929 was het 25 jaar geleden, dat het eerste met draadlooze telegrafie uitgeruste Nederlandsche oorlogsschip, *H. M. Hertog Hendrik*, zee koos. Het vertrok toen onder bevel van kapitein ter zee A. H. Hoekmeester naar Indië. Aan boord bevond zich een radioscheepsinstallatie, geleverd door de Mij. Telefunken; met de proefnemingen met dit eerste scheepsstation waren belast luitenant-ter-zee 2e klasse van Iterson en adelborst 2e klasse Holtzappel.

Dit feit is op het marine-etablissement herdacht in een feestelijke bijeenkomst in een met vlaggen versierde loods van den Marine-Radiodienst. Alle officieren, onderofficieren en minderen van den dienst, benevens de leerlingen van de Marinemonteurschool hadden zich daar verzameld. Ook was aanwezig de ondercommandant der Marine, overste Kühl.

De chef van den marineradiodienst, overste Warnsinck, ook directeur van de monteurschool, heeft een toespraak gehouden, waarin hij in herinnering bracht, dat reeds in 1901 luitenant-ter-zee 2e klasse G. J. Kniphorst met proefnemingen op het gebied der draadlooze telegrafie begon.

Na den oorlog heeft de dienst den achterstand, door de moeilijkheden in den oorlog ontstaan, ruimschoots kunnen inhalen, zoodat van de Zweedsche zoowel als van de Amerikaansche marine een verzoek is gekomen tot samenwerking en uitwisseling van vindingen.

Spr. bracht hulde aan zijn voorganger, als chef van den Radiodienst: kolonels Hoven en Guépin, vice-admiraal Rambonnet, kolonel Bland van den Berg, overste Aronstein en luitenant ter zee Scholten. Ook herdacht hij wijlen luitenant-ter-zee van Iterson, op tragische wijze op Ambon door een ongeluk om het leven gekomen, en herinnerde hij aan de voortreffelijke wijze waarop de officieren Putman Cramer en Bergman in de eerste jaren kolonel Hoven ter zijde hebben gestaan.

Met voldoening wees spr. erop, dat deze dienst der marine steeds met eigen menschen gewerkt heeft en nooit de hulp van burgers noodig had.

Spr. besloot met het uitbrengen van een driewerf hoera voor de Koningin en deelde daarna nog mee, dat op dezen feestdag voor het eerst van de beide antennemasten de Nederlandsche driekleur woei.

's Middags heeft ten huize van den ondercommandant van de marine een druk bezochte ontvangst plaats gehad, waarop o.m. chef van den marinestaf, mr. Jager, als vertegenwoordiger van den minister van defensie, de commandant van de marine, admiraal Quant, en vele autoriteiten van de marine en van het leger, alsook burgerautoriteiten en particulieren hun gelukwenschen zijn komen aanbieden.

Materiaal was in dien tijd haast niet te krijgen, aangezien Marconi bijna alles had gemonopoliseerd. Luitenant Kniphorst wist echter de moeilijkheden te overwinnen, en een resultaat van zijn proefnemingen voor den toenmaligen minister van marine, vice-admiraal Ellis, kunnen brengen, dat geleid heeft tot de instelling in 1903 van een commissie, welker taak was, den arbeid van luitenant ter zee Kniphorst in studie te nemen. Gevolg hiervan is geweest, dat in 1904 de *Hertog Hendrik* bij wijze van proef met een radio-installatie werd uitgerust. Kort na het vertrek van den oorlogsbodem zijn de eerste radiotelegrammen gewisseld met het op de marinewerf opgerichte radiostation, wat het begin is geweest van den radiodienst der marine, die in Nederland zooveel voortreffelijk pionierswerk heeft verricht.

Den eersten tijd is van den kant der P.P.T. nogal tegenwerking ondervonden, omdat deze dienst meende het monopolie voor telegrafeeren te hebben. Er is zelfs van die zijde met deurwaardersexploten gewerkt en toen *Hr. Ms. Koningin Wilhelmina* in 1905 op een reis naar Indië het eerste gedeelte van de uitreis met Scheveningen in verbinding zou blijven, mislukte dit, doordat P.P.T. een spaak in het wiel stak. Later zijn deze moeilijkheden echter uit den weg geruimd en toen heeft de radiodienst van de marine zich geleidelijk uitgebreid, ook in O. en W. Indië, waar deze dienst van de marine baanbrekend werk heeft verricht.

zeelui gekend, die rare dingen meebrachten! Slangen! Ik zou dat ding voor geen geld van de wereld willen open maken — er zit misschien een ratelslang in. Ga ontbijten, jongeheer Ben, en als die geheimzinnige kerel komt aanzetten en als er kwestie van is om de tegenwoordigheid van de justitie in te roepen, zooals ze dat noemen — nu dan weet je waar ik te vinden ben."

Hij deed ontzettend gewichtig, toen hij die laatste woorden uitsprak en wij scheidden zonder de uitwerking van die woorden te bederven; hij ging naar zijn huisje en ik naar de keuken, om mijn ontbijt klaar te maken. Als naar gewoonte liet ik de buitendeur wijd open en mijn ham siste juist heerlijk in de pan en het water in een andere pan waarin ik de eieren wilde koken begon juist te razen, toen ik voetstappen hoorde naderen op het tuinpad. Ik stak mijn hoofd uit de keukendeur en keek de gang in... Er was iemand in de veranda. Hij zag mij niet, maar keek naar de tasch. Daardoor kon ik hem goed opnemen. Het was de man, daarvan was ik zeker, die ik des nachts uit mijn raam had gezien, zijn houding kwam mij bekend voor. Het was een zwaar-gebouwde man, ongeveer zes voet lang zou ik zeggen en breed geschouderd, en zijn omvang kwam te meer uit door zijn ruim zittend pak van blauwe stof. Hij droeg een grooten flambard en had een vreemden niet-Engelschen stok in de hand een zware horlogeketting hing over zijn buik en in zijn das stak een gouden dasspeld; hoe dan ook, hij maakte den indruk van een flinken welgestelden man. Wat zijn gezicht betrof, dat hij nu naar mij toe draaide, dat was zoo dik als zijn lichaam, gladgeschoren, bleek en slap. Daarop teekenden zich een kleine neus, twee kleine sluwe grijze oogen en een kleine saamgetrokken mond af, maar ook een zware kin en grove kaken — mijn ontluikend advocaten-instinct zeide mij dat dit een man was, waarmede men op zijn hoede moest zijn.

Ik ging naar hem toe en toen hij mij zag deed hij alsof hij schrok. Het was òf een wel bestudeerd gebaar om mij te misleiden, dan wel een werkelijke uiting van schrik. Ik vond het moeilijk om dat uit te maken. Dat gebaar ging gepaard van een zacht niet te bepalen geluid — een soort gebrom. Maar ik was kortaf en een beetje scherp.

„En?" vroeg ik. „Wat wenscht u?"

Zijn antwoord was even eigenaardig als onaangenaam. Hij stak plotseling een dikke slappe hand uit, greep mijn kin en draaide mijn gezicht van den eenen naar den anderen kant. Dat was het werk van een oogenblik en even vlug sprak hij.

„Aha!" zeide hij op een zalvenden toon. „Ja, juist dat moet het zijn. Ongetwijfeld een Heckitt! Die zou ik overal herkennen!"

„Ik ben een Heckitt," verklaarde ik terwijl ik mij iets terugtrok. „Wie bent u?"

Hij knikte mij driemaal plechtig toe en toen hij mijn vraag beantwoordde was zijn geluid dikker dan ooit.

„Je oom, Joseph Krevin, mijn jongen, die ben ik!" antwoordde hij. „De eenige broer Joe van je moeder van wien zij zooveel hield. Natuurlijk heb je wel van mij gehoord, — door je zuster Keziah."

„Nooit!" wierp ik tegen. „Ik heb Keziah nog nooit over u hooren spreken!"

Dat antwoord was hem niet aangenaam, maar hij trachtte de gevoelens die daardoor bij hem werden gewekt, te verbergen.

„Ja, ja, familiebetrekkingen zijn niet altijd zooals zij moesten zijn. Hoor eens mijn jongen — en daarmede zal ik je bewijzen dat ik hier niet onbekend ben. Daar in de huiskamer staat als je binnengaat aan je linkerhand een ouderwetsch bureau en daarop liggen twee familiebijbels — de een is gebonden in zwart marokijnleder en de ander in rood kalfsleder. De zwarte familiebijbel van de Heckitt's en de roode van de Krevin's. En in de bijbel van de Krevin's zul je mij vinden — Joseph Krevin, en in beide zul je je moeder vinden. Hanna Krevin die een Heckitt trouwde, je vader, Charles Heckitt. Oom Joseph Krevin, dat ben ik — je kunt mij kortaf oom Joe noemen als je wilt — en ook Keziah kent mij, al heeft zij misschien nooit mijn naam genoemd. En waar is Kesiah—mijn nicht Keziah? Ik weet niet meer hoe lang het geleden is, dat ik haar zag — een knap jong meisje was Keziah en de knapste in deze streek toen ter tijde!"

Hij verhief zijn stem bij den laatsten zin alsof hij hoopte dat Keziah die hulde aan haar bekoorlijkheden zou hooren en zijn kleine oogen keken over mij heen in de schemering van de gang. Maar ik zette een domper op zijn loftuitingen.

„Keziah is op 't oogenblik niet thuis," zeide ik terwijl ik in de deur bleef staan. „En ik weet ook niet wanneer zij terugkomt."

„Maar jij bent toch thuis, mijn jongen!" wierp hij tegen. „En ik ruik ham — en koffie! Ben jij niet van plan om je oom Joe, je moeders lieveling, welkom te heeten? De Heckitt's waren, dat weet ik heel goed, altijd zeer gastvrij en..."

„Keziah vindt het niet goed dat ik iemand vraag om hier binnen te komen als zij niet thuis is. Maar aangezien u een familielid is..."

„O, daaraan behoef je niet te twijfelen!" viel hij vlug in de rede. „En mijn jongen," voegde hij er aan toe met een beteekenisvolle grijns, „geen arm familielid — zooals je binnen eenige dagen tot je voordeel wel zult bemerken. En vertel mij eens hoe je heet, want het is zoolang geleden dat ik hier was dat ik die dingen vergat."

Ik noemde mijn naam, vroeg hem om binnen te komen en deed nog wat ham in de pan en kookte een paar eieren voor hem. Hij ging bij het fornuis zitten en sloeg mij gade terwijl hij opmerkingen maakte over het huis, waaruit wel bleek dat hij het kende.

„Er is niet veel veranderd in dit oude huis, neef Ben," zeide hij toen hij bij de tafel ging zitten. „Toen ik het weer zag zeide ik tot mij zelf dat het er precies zoo uitzag als vroeger."

„Dat moet geweest zijn toen u vannacht in de veranda kwam!" merkte ik op, nieuwsgierig wat hij daarop zou zeggen. „Ik hoorde u en zag u ook!"

Maar die woorden waren mij nauwelijks van de lippen toen ik besefte dat ik een weinig te positief was geweest in mijn beweringen.

„Mij?" vroeg hij. „Neen, mijn jongen! Mij kun je vannacht niet gezien noch gehoord hebben in de veranda! Waarom niet? Om de eenvoudige reden, dat ik er niet geweest ben!"

„Is dat uw tasch dan niet, daar in de veranda?" vroeg ik. „Dat is toch zeker!"

„Het is mijn tasch en van niemand anders, maar die werd daar niet door mij neergezet, mijn jongen. Kijk eens, ik deed wat zaken met iemand, die bij mij had gezeten gedurende het laatste gedeelte van de reis, iemand die mij zeide dat hij hier goed bekend was en gaarne bereid was haar bij de Heckitt's af te geven. Dat moet de man geweest zijn, die je gezien hebt."

„Een vreemde tijd voor iemand om te komen!" zeide ik. „Het was middernacht."

„Maar het was zoo ongeveer tien uur, toen ik hem de tasch gaf", antwoordde hij. „De laatste trein, zie je. Neen, ik was gisterenavond hier niet in de buurt, Ben, mijn jongen! — Mijlen hier vandaan! Het land in! Om een oude vriend van mij te bezoeken. En wat ga jij nu doen, mijn jongen, nu je schooltijd achter den rug is? Jij was zeker een goed leerling?"

Ik vertelde zooveel als ik kwijt wilde zijn en probeerde toen om iets van hem te weten te komen. Maar behalve de mededeeling, dat hij over de geheele wereld had gezworven en nu ergens in Londen woonde, hoorde ik weinig van oom Joseph Krevin en van zijn doen en laten. Hij ontbeet flink en scheen er van te genieten en toen hij eindelijk zijn bord terzijde had geschoven, zijn kopje had leeggedronken en zijn pijp opgestoken, ging hij in een hoekje zitten en verdiepte zich in herinneringen. Maar die herinneringen hadden alle betrekking op onze familie; hij scheen de familiebetrekkingen van de Krevin's en van de Heckitt's op zijn duimpje te kennen en als ik trachtte het gesprek op iets anders te brengen en wel op zijn persoon en zijn doen en laten, ontweek hij dat heel handig en kwam op zijn eigen onderwerp terug. Over hemzelf en zijn avonturen, gedurende de vele jaren die waren verloopen sinds zijn laatste bezoek aan Middlebourne, kreeg ik niets uit hem. (*Wordt vervolgd.*)

Kort verhaal.

DE MATROOS.

(*Uit het Russisch*).

Het schip had vijf zeeën doorkruist en kwam naar Batum om naphta te laden. Twee dagen, nadat Odessa gepasseerd was, voer men langs de kust en van de boot zag men in de verte de blanke hotels, villa's en strandpaleizen opdoemen in een weelde van palmen.

Het schip heette *Costa*. Het was een Grieksche boot en gepacht door een Fransche maatschappij. De bemanning bestond uit Grieken, twee Turken, twee Rumenen en één Rus: de matroos Strachow, die vijftien jaar geleden van een oorlogsschip in Algiers was gedeserteerd.

Het schip wierp tegen den avond zijn anker uit, bij Batum, toen reeds de lichten geheimzinnig opflikkerden. De matrozen schoren zich met groote haast, verkleedden zich snel en haasten zich aan land. Langs het strand zeulden drommen menschen door het zand, in de café's rinkelden de domino-steenen.

Vrouwen cirkelden rond. De matrozen, met slappe hoedjes op, drongen zich in de menigte; vrouwen-oogen glansden ingehouden, maar veelbeteekenend, zooals altijd in havensteden; het was de drukke fleurigheid na de zee, den arbeid, de ongedeelde eenzaamheid. Strachow had ook spoedig een meisje aan den haak geslagen. Het was een zeer mager, zeer eenvoudig kind, niet opgemaakt, nog veel op een „Backfisch" gelijkend. Een zijden shawltje droeg ze om de schouders, zij loenschte eenigszins, wat haar juist eenige attractie gaf. Het meisje ging met hem mee door de straten van Batum, zij toonde hem de eigenaardige, donkere stegen, vóór hem uitgaande, terwijl hij volgde in zijn Europeesche kleeren met den vilten hoed, dien hij scheef droeg, bijna als een matrozenmuts.

Eindelijk, van het drentelen en slenteren moe, zetten zij zich op een bank neer. Het meisje nam haar begeleider van terzijde op. Hij was niet jong meer, witte haren schemerden door zijn snor; een gemilimeterde schedel toonde een somber voorhoofd; in zijn ooren droeg hij zilveren ringetjes. Hij had haar vader kunnen zijn.

„Hoe warm is het nog," zei ze en knoopte haar blouse wat losser.

„Vindt je?" vroeg hij, terwijl hij aan zijn snor plukte. „Hoe heet je eigenlijk?"

„Mery."

Strachow zweeg een oogenblik, had het druk met zijn knevel en zei toen:

„Zie je, Mascha... zoo gaat 't nu... ik was sedert vijftien jaren niet in Rusland. Nu ben ik eindelijk terug. Jij was toen nauwelijks acht jaar oud, niet veel meer. Hoe oud ben je?"

„Twintig jaar," zei ze.

„Nu, zie je wel? Vijf jaar, niet ouder was je toen en misschien heb je wel met mijn dochtertje gespeeld. Ik had een dochter in Rusland, in de stad Oraniënboom, Ken je die? En nu ben ik weer in Rusland... het is wonderlijk."

Strachow schoof wat dichter naar haar toen en streelde den zoom van haar zijden hoofddoek. Toen ze met een geijkte beminnelijkheid wilde antwoorden, zei hij:

„Laat maar... daarvoor ben ik niet hier gekomen. Vijftien jaren was ik op zee, op alle oceanen; ik ben nu voor 't eerst terug in Rusland, Mascha. In Amerika ben ik geweest, in Autralië, op het eiland Cuba en in Rusland was ik in geen vijftien jaren. En toen we naar Rusland koers zetten, heb ik bij mezelf gedacht: hoe oud is nu wel mijn dochter en waar is zij, mijn dochter? Ik rekende uit en het kwam uit, dat zij twintig moest zijn. En toen dacht ik:

„Zou je nu zonder cadeautje bij je dochter kunnen aankomen; parfum zal ze hebben en ook een zijden doek, dien ik in Marseille kocht."

Hij haalde uit zijn zak een fleschje en een groenzijden doekje. Het meisje loerde van terzijde naar de beide dingen, haar handen bleven onbewegelijk op de knieën.

Strachow steelde haar over het haar met zijn massieve hand.

„Neem jij die cadeautjes maar," zei hij, „misschien heb jij met mijn dochter wel gespeeld".

Maar het meisje zat aldoor maar onbewegelijk en Strachow lei de geschenken neer in haar schoot.

„Mascha," zei hij, „één ding moet je mij beloven.... ons schip vaart na drie dagen weg. Laat je niet in met anderen deze drie dagen.... wees mijn dochtertje".

Het meisje zat zwijgend naast hem en hield in haar hand.... een fleschje parfum en een zijden doek. Toen stapte ze op en liepen opnieuw wat door de donkere straten van Batum. Over de zee flikkerde het licht der vuurtorens. De hitte lag broeiend, neerdrukkend over de stad. De menschenmenigte in de staat golfde steeds nog voort. Op den hoek van een straat bleven ze staan.

„Mascha, dit moet je mij beloven", zei Strachow. Hij keek haar diep in de glanzende oogen en het kwam hem voor, alsof hij in de oogen zijner dochter had gekeken. Een minuut later was zij in de menschenmassa verdwenen.

Den volgenden morgen waren de matrozen in hun vuile kleeren aan den arbeid. Zij pompten naphta in het schip, waarvan de waterlinie steeds hooger steeg. Den derden avond was het schip geladen en voer heen naar Constanza, Konstantinopel, Brindisi en Marseille.

Niemand ging met Strachow mee. Een vrouwspersoon stond aan de kade en wuifde met den doek en Strachow keek meermalen op van het werk en wenkte terug naar.... het meisje, dat hij als een dochtertje had achtergelaten.

DE DUBBELGANGER VAN PRESIDENT WILSON.

De beroemde Wilson, president der Vereenigde Staten, die door de dubbelzinnigheid zijner 14 punten in geheel Duitschland even bekend als berucht geworden is, heeft in Berlijn een dubbelganger, Wilhelm Jaeniche genaamd. Hij is oberkellner in een hotel in het Westelijk gedeelte der stad, niet ver van het Wittenburgplein. Deze Paeniche nu heeft mij zijne geschiedenis verteld, zooals ze hier volgt:

„Voor den oorlog mijnheer, was ik kamerdienaar in Potsdam in het slot, acht jaar lang en ik was ingedeeld bij den persoonlijken dienst van Zijne Majesteit. In dien tijd reeds als ik tafel diende en de keizer en de keizerin zich na tafel teruggetrokken hadden en de jongere prinsen nog een flesch den nek wilden breken — vergeef me de uitdrukking — zeiden ze tegen me: „Amerikaan, vocht in de glazen!" ofwel „Hier bijvullen, Amerikaan!"

En in 1914 en 1916 toen ik voor Verdun lag, kwam op zekeren dag Zijne Keizerlijke Hoogheid de Kroonprins in eigen persoon in de loopgraaf en hij herkende mij weer: „De Amerikaan" riep Zijne Keizerlijke hoogheid. En plotseling trad hij twee schreden achteruit, sloeg zich op de knie en riep „Maar man, je bent sprekend den president van Amerika! Je bent president Wilson".

De heeren lachten en van dien tijd af heette ik president Wilson en was beroemd in het geheele 9e regiment, op feestjes der officieren moest ik me laten zien en waar er ook maar iets te doen was... overal werd ik ontboden en soms moest ik uren, ja dagenlang reizen om erbij te kunnen zijn.

Toen kwam 1918... dat was het einde... ook naar Potsdan kon ik nu immers niet meer terug, ik was toen op een landgoed in Mecklenburg, later bij 'n bankier... maar, mijnheer, is men eenmaal in Potsdam geweest, dan kan men het nergens anders meer gewoon worden.

Ik was reeds drie maanden zonder betrekking, toen er een heer bij me kwam op m'n gemeubileerde kamer, ginds aan den Grooten Frankfurter weg. Het was een gezette heer met een hoornen bril.... zijn auto wachtte beneden.... ik kon u den naam wel zeggen, maar dat doet niet ter zake. Hij vertelde me dat hij ook in het 6e regiment geweest was en dat hij 36 brieven geschreven en een maand gezocht had eer hij mij gevonden had. Hij was directeur van een filmmaatschappij en had mij noodig voor een film.

„Mijnheer", zei ik, „ik ben geen tooneelspeler."

„Des te beter", antwoordde hij, „U lijkt sprekend op president Wilson, dat is voldoende!" en hij liet geld in zijn zak rinkelen. Ik was drie maanden zonder werk mijnheer, en mijn spaarduitjes waren naar de bliksem! Anders had ik het misschien niet aangenomen. Bovendien... ieder mensch is wel een beetje ijdel, nietwaar? Ik teekende dus.

Het beviel mij nu juist niet zoo slecht mijnheer, om eens fijn in de kleeren gestoken te worden en ook het spelen was niet zoo zwaar. Het duurde niet langer dan ongeveer twee uur — zij hadden het alleen noodig voor een bericht in de krant. Om 11 uur in den voormiddag moest ik op de trappen van het Potsdammer station gaan staan, terwijl er beneden een filmoperateur met zijn toestel stond en draaide.

Verder had ik niets anders te doen dan de trappen af te gaan met mijn hoogen hoed, en links en rechts een groep heeren onderdanig te groeten en in een der auto's te stappen die voorreed. Dat was niet moeilijk en zij zeiden, dat ik het er goed afgebracht had.

Maar toen ze mij maar Unter der Linden reden naar het keizerlijk slot en daar verlangden dat ik (terwijl de man bij zijn apparaat maar aldoor draaide), de verlaten apartementen van den keizer zou bezichtigen toen . . . mijnheer . . . toen voelde ik een steek door mijn hart gaan.

Met hun bestofte schoenen liepen ze door de kamers en de heer met den hoornen bril hield zelfs zijn hoed op. „Nu bezichtigen!" riep hij en dan wilde hij, dat ik voor zou gaan en zelf de deur openen! Ik denk, dat de heer met den bril nog nooit bij een bezichtiging geweest was. Toen zei ik hoe de Pruisische etiquette aan het hof was, kwamen ze allen rondom mij staan en ik geloof dat er eenigen bij waren die lachten. Maar toen deed ik het hun voor en de heer met den bril riep: „Prachtig. Nu de opname!"

Zoo wandelde ik met mijn gevolg door de appartementen van zijne majesteit en ik durf gerust te zeggen: betreffende 't cermonieel viel niets op of aan te merken. Aan het kleine buffet konden verfrisschingen genomen worden en in den rooden salon daarnaast sloeg ik ook 't kleine défilé met belangstelling gade. Ik moest het eerlijk bekennen mijnheer: aan den man met het filmtoestel dacht ik toen niet meer.

Ik weet niet, hoe in Amerika de étiquette is, maar Excellentie, mijnheer Wilson, kon, zonder op mij zelf te willen roemen, tevreden zijn over zijn dubbelganger.

„Prachtig" riep de heer met den bril telkens weer.

Toen commandeerde hij: „Alles stop" en hij trad op mij toe. „Uitstekend" zeide hij. Nu gaat U naar beneden... dwars over het plein en legt dezen krans op het voetstuk van het groote monument van Frederik den Grooten", „Goed" antwoordde ik.

Want mijnheer, men weet er wel een beetje van als men reeds zoo'n twintig of vijf en twintig maal achter den ceremoniemeester gestaan heeft, wanneer er een krans neergelegd moest worden. En dat de Amerikaan — ik wil geen kwaad van hem zeggen, — maar dat hij met zijn veertien punten en zijn woordbreuk Duitschland in het ongeluk gestort heeft, weet toch iedereen... en dat de Amerikaan nu tenminste een eerbewijs wilde brengen aan den ouden Frits, zie, dat deed me goed.

„Goed", zei ik dus en ging met de heeren naar beneden. Ik weet niet hoe ik het moet zeggen, mijnheer. Toen ik uit het slot trad, zag de straat zwart van menschen. Op de een of andere manier was het bekend geworden dat de Amerikaansche president Wilson van Parijs — daar werd toen de vredesconferentie gehouden — incognito over gekomen was.

Duizenden menschen stonden daar en wilden president Wilson zien; de politie was opgeroepen en hield het plein vrij, fotografen hingen uit alle vensters en de man met het filmtoestel was er weer en draaide.... draaide al maar door. Ik deed alles zooals het behoorde. Ik nam den krans aan uit de handen van een der heeren uit het gevolg, legde hem over den linkerarm, ik hield den hoogen hoed in de rechterhand en ging dwars over het plein naar het voetstuk van het monument, terwijl het gevolg tien passen achter me bleef. Ik keek eens om me heen... ik zie 't plein door een cordon politie vrijgehouden... blakend in de zon: het was een zomersche dag... ik zie het gevolg; ik zie het monument... ik glimlach even voor de fotografen. 'k Neem den krans en wil...

Daar treedt plotseling een man uit de menigte en komt dwars over het plein naar mij toe. Ik denk nog: maar dat is toch ongehoord. Maar ik denk tegelijk: och een van die onverwachte huldigingen... van die kleine opmerkzaamheden... van die onbeduidende incidenten waarvan men in de kranten leest.

Ach, denk ik terwijl de man reeds naderbij komt en ik zijn zeer eenvoudige kleeding kan zien... ach... en zet mijn gezicht reeds in de gelegenheidsplooi... glimlachend... verwonderd, heel minzaam goedig, verheugd... zooals dat dan in dergelijke omstandigheden gebruikelijk is.

De man komt voor me staan — een arbeider mijnheer in werkmanskleeren — daar gaat deze man in eens voor me staan en brult: „Wilson, waar zijn je 14 punten?" en heft zijn roode hand op en slaat me den hoed van het hoofd.

Ik wil u niet langer ophouden mijnheer. Ook willen de heeren ginds aan het hoektafelje hun sherry betalen. Toen wij op het politiebureau waren, bleek het dat ook deze man door de film-directie geëngageerd was. De heer met den bril had me dat te voren niet willen zeggen. „Anders had Wilson niet natuurlijk genoeg gespeeld" antwoordde hij bij het opmaken van het proces-verbaal.

De film „Wilson op bezoek in Berlijn" werd enkele malen in een bioscoop op het Alexanderplein afgedraaid en ik heb hem gezien. Toen werd hij door de politie verboden. De heer met den bril heeft er toen het slot, den aanslag, afgeknipt en de rest aan Amerika verkocht. Hij moet er veel voor gekregen hebben. Hij heeft mij de 200 mark ook betaald, ik kon er juist een paar schoenen voor koopen. Nu, 't was beter dan niets. En van den president heb ik 8 maanden later een schrijven ontvangen. De president had de film gezien en maakte mij zijn compliment. Later ben ik kellner geworden. Excuseer me nu: de heeren ginds aan het tafeltje roepen voor de tweede maal.

Miss Marion Goodman van de West-Virginia-universiteit in haar origineele kleedij van kapelmeesteres van het universiteits-orkest.

ADVERTENTIEN.

Gast: „Neem me niet kwalijk, maar waarom staren al die meisjes me zoo aan?"

Dienster: „Wel meneer, we betrekken al ons eten van de kookschool hiernaast en als U die omelet niet lekker vindt, beteekent dat, dat ze allemaal voor hun eind examen gezakt zijn"

(*Passing Show*)

Magneetjes Trekken!

MOPPEN.

—Toen u mij verleden jaar aannam zei u dat het een levenspositie was, en nu gaat u bankroet?

— Ja, ik kan het toch niet helpen, dat u zoo lang leeft?

***

Hoover zijden kousen: bijna onverslijtbaar (de Zon).

***

— Zeg, heb je nog zoo'n sigaar als ik gisteren van je heb gehad?

— Zeker, daar heb je er een. Vin je ze zoo lekker?

— Neen, dat niet; maar ik wil me het rooken afwennen.

***

Hoover zijden kousen: de beste, in Amerika . . . en hier (de Zon).

***

— Mijn moeder gaat vanavond naar het diner bij den burgemeester, zei het laghitje.

— Och kom, zei mevrouw ongeloovig. Hoe kan dat nu?

— Heusch, mevrouw, sprak het meisje. Ze moet de borden omwasschen.

***

Hoover zijden kousen voor dames met „smaak" (de Zon).

***

— Ja, zei de protsige O.W.er met het gemeene gezicht, ik ben een selfmade man.

— Als ik hem was, en ik had mij zelf gemaakt, dan had ik tenminste een fatsoenlijker hoofd gekozen, merkte een der aanwezigen tegen zijn buurman op.

***

Hoover zijden kousen: „de Zon" zal ze U aanraden.

***

— Heb je mijn nieuw boek gelezen?

— Jawel.

— En hoe vind je het?

— Gaat nogal; ik vind alleen dat het slot wa van de voorrede af staat.